

Iskolánkról röviden

Az iskola 45 évvel ezelőtt alakult. 1965 szeptemberében kezdődött meg a tanítás az újonnan felépült Lakatos lakótelepen.

Mivel Eötvös Loránd, a világhírű tudós itt lakott az iskola közelében, és mivel itt végezte szabadtéri ingakísérleteit 1999-től az iskola felvette az ő nevét.

A folyamatos változások ellenére kitűnő, máig emlékezetes tanító és tanár személyiségek, rengeteg szabadidős programmal tették és teszik ma is felejtethetlenné az általános iskolai éveket diákjaink számára: Nyári táborokkal, erdei iskolákkal vagy éppen külföldi utak szervezésével. Számolhatatlanul sok szakkör, sportdelután, színház-, mozi- és múzeumlátogatás, osztálykirándulás vált mára már izgalmas emlékké az itt tanuló diákok számára.

A 2009-2010-es tanévben a 432 tanulóból 231 tanuló napközis. 45 tanár/tanító áll főállásban alkalmazásban, ebből 11 napközis foglalkozásokat vezető pedagógus. Iskolánk alapvető céljai közé tartozik, hogy olyan tanulókörzpontú, biztos ismereteket nyújtó, a továbbtanuláshoz erős alapokat adó intézmény legyen, melyben a gyermekek szabadon kibontakoztathatják képességeiket, egyéniségeiket.

Az iskolánkba a 2009/2010-es tanévre beiratkozó 1. osztályosok tantervünk alapján kiemelt feladatként magyar nyelvből és matematikából biztosan alapozzák meg későbbi tanulmányaikat. Ennek megfelelően a lehetőség szerinti legnagyobb óraszámban, az „a” osztályban a szövegértés-szövegalkotás kulcskompetencia, a „b” osztályban a matematikai logika kulcskompetencia hangsúlyozott fejlesztésével oktatjuk a magyar nyelv, az irodalom és a matematika tantárgyakat. A 2009/2010-es tanévben a TÁMOP 3.1.4.-2008-0009 pályázat egyik nyerteseként jelentős módszertani átalakításba kezdünk a kompetencia alapú oktatás, a témahetek, az epochális és a projekt szemléletű oktatás terén, amely minden évfolyamot érint, és a módszerek mellett az eszközök bővülését is eredményezi (digitális táblák, IKT segítette

oktatás, stb.). Szükség szerint 1-8. évfolyamig fejlesztő- és tehetséggondozó foglalkozásokat is szervezünk.

A napközis (1-6. évf.) és a tanulószobai (7-8. évf.) ellátást és foglalkozást minden igénylőnek biztosítani tudjuk. A napközi a házi feladat elkészítése mellett a tananyag változatos eszközökkel történő elmélyítését és változatos szabadidős tevékenységeket is biztosít.

Színesek egyéb iskolán kívüli programjaink is (legalább 3 színházi előadás megtekintése pl. a Lőrinci Színpadon, zenei programok látogatása, kihelyezett tanórak a Pedagógiai Intézet szervezésében, kézműves foglalkozások (Bókay kert), Fővárosi Nagycirkusz, Főv. Állat- és Növénykert stb. Felső tagozaton az eddigiek kiegészülnek tehetséggondozó, a szabadidő változatos eltöltését szolgáló szakkörökkel, közepiskolai előkészítőkkal (énekar, biológia, informatika, stb.). Délután az alábbi lehetőségek közül választhatnak a gyerekeink: röplabda, kosárlabda, színjátászó szakkör, foci, kézilabda, tánc, karate, hittan, íjászat, sakk, hagyományörző foglalkozás, stb.

Hagyományörző programunk keretében felelevenítjük a jeles napok népszokásait, hagyományait (szüret, Márton nap, lucázás, kiszézés, farsang, húsvét, stb.). Havonta egy napon egy délutánon keresztül az adott hónap kiválasztott néphagyományához készít az egyik napközis csoport műsort, és utána ehhez kapcsolt kézműves foglalkozások közül választhatnak a gyermekek. Ezen kívül rendezünk Miska-kancsó rajzolási versenyt, kiállítás, és Szent György naphoz kapcsolt rajz, mese és versíró pályázatot a napközi otthonban. Ezt a programot kívánja kiadványunk bemutatni.

„A hagyomány nemzedékeken keresztül öröklődik, meghatározza tagjainak mindennapi viselkedését, a közösséghez való viszonyát. Összetartó erőként működik egy kulturális csoporton belül. Minden emberi közösség létezésének egyik legfontosabb jellemzője, szervezi és alakítja tagjainak tevékenységét.”

(Magyar Nagylexikon)

Hagyományörzés *az iskolában*

A mai világban az emberi közösségek széthullóban vannak, a családok nem minden esetben és nem mindenhol látják el a hagyományos szerepüket. Régen egy gyermek már otthon a családban és a családot körülvevő nagyobb közösségekben az anyanyelvvel együtt tanulhatta meg a népi kultúrát, mely a magyar lélek kifejezője volt. Ma már ez a szerep az óvodákra és az iskolákra hárul. Mivel mi lakótelepi iskola vagyunk, így még nehezebb a feladatunk. Az iskola melletti Szivárvány Óvodában már évek óta foglalkoznak a magyar népi hagyományok és szokások megismertetésével. Mi az iskolában is felismertük ennek fontosságát és néhány jeles napot megünnepeztünk, kézműves foglalkozásokat tartottunk.

Az idei évtől a TÁMOP 3.1.4.-2008-0009 kötelező elemeként önálló intézményi innovációként

Népi hagyományok: komplex kompetenciafejlesztés a napköziben címmel indítottuk az útjára.

A jeles napokat áttekintettük és minden hónapra választottunk egyet, melyet közösen megünnepelelünk. A jeles naphoz legközelebb eső csütörtököt neveztük ki hagyományörző napnak, melyen a foglalkozást tartjuk. A napközis csoportok választottak egy-egy ünnepet, melyet bemutatnak a többieknek. Az adott csoport megismerkedik az eredeti hagyománnyal és megpróbálják azt az iskolai kerek közöttő feleleveníteni, eljátszani. A többiek pedig az előadás által élőben láthatják, átélhetik azt, amit régen a szüleik, nagyszüleik. Így próbáljuk újra elevenné tenni azt, amiről

már jó esetben csak elbeszélésekből hallanak. Az előadásokra nagy lelkesedéssel készülnek a csoportok, hiszen megmutathatják magukat a többieknek. A műsorhoz természetesen jelmezek és díszletek is készülnek, melyben a gyerekek is aktív résztvevők. A szülők is szívesen segítenek, örömmel jönnek megnézni gyermekeiket. Ezáltal ők is jobban megismerik az iskolában folyó munkát és így erősödik a kapcsolat a családokkal is. Az iskolában egy foglalkoztató termet is kialakítottunk, ahol a tevékenykedetés mellett gyűjtjük a régi tárgyakat, népművészeti alkotásokat, illetve az általunk készített dolgokat.

A műsor után a gyerekek különböző foglalkozások közül választhatnak, ahol tovább bővíthetik ismereteiket játszva, munkálkodva. A foglalkozásokon nem csoport keretben vesznek részt,

így egymást is jobban megismerik, elfogadják. A kisebbeket segítik a kézműves foglalkozásokon, játékokban.

Természetesen nem csak havi egy napra korlátozódik a hagyományörzés. A mindennapjainkat is áthatja, hiszen a csoportok rendszeresen ismerkednek a többi jeles nappal, a népzenevel, népművészeti alkotásokkal. A gyerekek számára rajzversenyeket, mesemondó- és író, versmondó- és író, népdaléneklő versenyeket szervezünk. A mindennapokat is áthatja ez a törekvés. A havi egy jeles napon pedig összegződik az adott időszak munkája.

A következő oldalakon táblázatos összefoglalót, illetve alkalmankénti részletes ismertetést olvashatnak az érdeklődők.

PROJEKT-TÁBLÁZAT

Jeles nap tartalma	Megvalósítás lehetőségei	Javaolt és megvalósított kézműves és egyéb tevékenységek	Képességfejlesztés kompetencia
--------------------	--------------------------	--	--------------------------------

SZEPTEMBER – MIHÁLY NAPJA

Őszi évkezdő nap • Természeti változások napja • Időjárás nap • Pásztorünnep: e napon hajtják be az állatokat a legelőről • A pásztrok számadásának napja • Mihály napi vásárok	Állatok hangjának utánzása és tartással kapcsolatos eszközök • Gyermekek által készített vásári termékek • Időjárási megfigyelések, terményjósító mondókák, kiszámolók gyűjtése • Kapcsolódó népzenei és népi játékok gyűjtése • Megfigyeljük a madarak mozgását • Mihály napi szokások gyűjtése • Miska kancsók gyűjtése és megtekintése, kiállítás rendezése • Saját-kézűleg készített bábokkal bábjáték • Zene és néphagyomány kapcsolata	Dalos játék • Dióverés (ügvensségi játék) • Kisbáránvok, mézesbábok készítése • Rajzpályázat • Miska kancsók, rongybaba készítése • Ostorcsattogtatás • Sikbábok készítése • Tarisznya • Vásári jelenet tanulása és előadása	Figyelem összpontosítás-megosztás fejlesztése • Ismeretmegőrzés • Kreativitás, manuális képesség fejlesztése • Segítőkészség és empátia fejlesztése
---	--	--	---

OKTÓBER – SZÜRET

A szüret társas munka • Mulatság ideje • Szóló – must – bor kapcsolata • A szőlőprése-lés folyamata	Őszi termékek gyűjtése • Szőlő préselése, a szőlőprés megtekintése • Szőlőfűrt tanulmányozása	Csárdás táncolása • Csíptető gyűjtés (népi gyermekjáték) • Madáríjlesztő készítése • Őszi koszorú készítése • Szőlőfűrt készítése gyöngyből • Szőlőfűrt készítése ragasztással • Szőlőfűrt készítése üvegfestéssel • Szőlőpréselés • Népdalok tanulása • Kőrfűrtök játéka	Figyelemösszpontosítás • Kézügyesség fejlesztése • Ritmusérzék fejlesztése • Téri tájékozódás fejlesztése
---	---	---	---

NOVEMBER – MÁRTON NAPJA

Szent Márton életének és legendájának felelevenítése • Időjárás nap	Néphagyomány és hitvilág kapcsolata • Népi játékok megismerése • Mondókák megismerése • Népdalok tanulása, megismerése, hangulatának megtapasztalása • A Lúdas Matyi című mese megismerése többféle módszerrel	Dalos népi játékok • Liba csipeszfigura készítése • Libahinta • Márton napi lúd készítése • Mondókák – dalok tanítása • Mozgó szemű libabáb készítése • Vikling – pálmara népi játék • A Lúdas Matyi című mese eljátszása • Lúdas Matyi mesemondó verseny • Libás termékek készítése • Lúdas Matyi című színdarab megtekintése • Lámpás készítése • Liba hajtogatása • A Lúdas Matyi című rajzfilm megtekintése	Gyakorlatias feladat-értelmezés • Kitartás képességének fejlesztése • Kreativitás fejlesztése • Önállóság képességének fejlesztése • Türelmesség önmagammal és a társakkal szemben
---	--	---	--

Jelen nap tartalma	Megvalósítás lehetőségei	Javasolt és megvalósított kézműves és egyéb tevékenységek	Képességfejlesztés kompetencia
--------------------	--------------------------	---	--------------------------------

DECEMBER – LUCA NAPJA

Időjárásjósló nap • Babonaszágok • Is kapcsolódtak e naphoz • Advent és ahhoz kapcsolódó szokások: betlehemezés, ajándékozás Karácsonyra	• Néphagyomány és hitvilág kapcsolata • Népi játékok megismerése • Mondókák megismerése • Népdalok tanulása, megismerése, hangulatának megtapasztalása • Uvegfestés technikájával megismerkedés	Hatosdobó – népi gyermekjáték • Karácsonyfadísz készítése • Karácsonyi angyal • Karácsonyi csillag • Masnis gyertya könyvvjelző • Tobozmanó készítése • Mécesstartó készítése – üvegfestéssel díszítés • Képeslapok készítése • Csuhéból, gyékényből angyalka és csillag készítése • Karácsonyi gipszminták festése • Illatos zsákokcskák készítése	pontosság • igényesség • megfigyelőképesség fejlesztése
--	--	--	--

JANUÁR – FARSANG NAPJA

Mulatság, bolondozás ideje • Tavaszvárás ideje • A népi színjátás hagyományainak alapjai ebben az időszakban alapozódtak meg • Párnválasztás időszaka	Népi játékok megismerése. • Sablonok készítése és használata • Fényképek nézegetése, gyűjtése az álarcokról • Időjáráshoz kapcsolódóan a jégcsap megfigyelése • Sporttevékenységek	Álarc készítése papírmáséból és papírtányérból • Arcfestés • Fall álarc készítése • Farsangi állat-alakoskodás bűnbakkereséssel • Farsangi süveg készítése. • Gipszálarcok készítése, festése • Jég-csap ablakdísz készítése. • Jegesmedve készítése • Jelmez sportvetélkedő • Ki vagyok én? – népi gyermekjáték • Lampion készítése • Memória – farsangi képekkel • Tuskóhúzás – népi gyermekjáték • Váltoverseny álarcban • Vigyorka – népi gyermekjáték	figyelem összpontosításnak • finommotorika • kitartás • megfigyelőképesség fejlesztése
--	---	---	---

FEBRUÁR – BALÁZSOLÁS NAPJA

A hitvilág és népi szokások kapcsolódása. • Szent Balázs és a balázsolás • Iskolába toborzó szokás • Adománygyűjtés szokása	Népi játékok megismerése • Sablonok készítése és használata • Gyöngyfajtlak megismerése és színharmónia • Varrás • Hajtogatási módszerek megismerése, kipróbálása • Csapatalkotási módszerek megismerése, csapatszelem kialakítása	Adománygyűjtő doboz • Baku-grás, bohóc, csapatjáték – népi gyermekjátékok: énekes tűz-víz, libásdi, gyöngyfűzés • Ilyennek képzelem Balázs püspököt – rajzban • Püspöksüveg készítése kartonból ma cko • Origami kép: kishű, ház, kutyaöl, kutya	együttműködő képesség • közösségépítő készség • kreativitás • térlátás fejlesztése
--	---	---	---

Jelen nap tartalma	Megvalósítás lehetőségei	Javaolt és megvalósított kézműves és egyéb tevékenységek	Képességfejlesztés kompetencia
MÁRCIUS – KISZE ÉS HÚSVÉT NAPJA			
A hitvilág és népi szokások kapcsolódása • Tavaszvárás - téltemetés a kisé-zéssel • Húsvét és nagyböjt • A húsvéti szent napok, a nagyhét és szokásvilága • Párválasztás	Népi játékok megismerése • Sablonok készítése, és használata • A természetes anyagok felhasználása: a tojás, mint a termékenység jelképe • Nyírás és ragasztás különféle technikákkal, sablon után és szabadon • Dekopázstechnika megismerése részektől • Kőrömszke technika megismerése	Gyöngyfa, kiszabba készítése • Kománasszony hol az olló? • Nyúl készítése kifűjt tojásból • Parafatojás színezése, szalvétakép alkotása • Tojásfa díszek készítése – kőrömszke technikával • Tojásfa készítése • tojásfordítás • húsvéti kirakó • Húsvéti montázs készítése	Együttműködési és kommunikációs képesség • Kreativitás • Rendszer-szemlélet fejlesztése • Türelem és empátia • Képességének fejlesztése
ÁPRILIS – SZENT GYÖRGY NAPJA			
A legenda és népi szokások kapcsolódása • A sárkány a népmesékben	Népi játékok megismerése • Sablonok készítése, és használata • A népmesék érzelmvilága és kapcsolódása a legendához • Az újrákezdés érzésének meg tapasztalása	Álló és mozgó lovak alakjának elkészítése - Szent György lova • Báránya készítése • Gyufázás • Ijászat • Kockajáték • Kőrömfonás • Nemezlabda készítése • Rózsavirág – népmese feldolgozása dramatizálással	Figyelemösszpontosítás, kezügyesség • Ritmus-érzék • Tér tájékozódás fejlesztése
MÁJUS – PÜNKÖSD NAPJA			
A hitvilág és népi szokások kapcsolódása • Termést és gyermekáldást kérő ünnep • Pünkösdi király-választás	Népi játékok megismerése • Néphagyomány és hitvilág kapcsolata • Sablonok készítése, és használata • A népmesék érzelmvilága • Csapatalkotási módszerek megismerése • Hajtogatási technikák elsajátítása • Alapvető bábtáncok elsajátítása • Daltanulás	A három vándorló – népmese feldolgozása bábozással • Adj király katonáit- népi gyermekjáték • Két szál pünkösdi róza - népdalok tanulása • Oriás virág készítése papírból • Origami róza hajtogatása • Pünkösdi koszorú készítése • Virágkoszorú készítése • Sündisznó készítése természetes anyagokból • Illusztráció készítése	Figyelem-megosztási képesség • Nyitott hozzáállás • Szociális képességek fejlesztése

Szent Mihály napja (Szeptember)

EREDETE: MIHÁLY – A HÓNAP NÉVADÓJA

Az egyház e napon Szent Mihály arkangyal megjelenésére emlékezik. A hagyomány szerint ő a túlvilágra költöző lélek kísérőtársa, bírása. Ezzel függ össze a halottszállító saroglya, Szent Mihály lova elnevezése. A gazdasági életben Európa szerte ez a nap pásztorünnep volt. A pásztorok Mihály napján adtak számot a gazdának munkájukról: megszámlálták az állatokat, mennyi volt a szaporodás és az elhullás, hány állatot rabolt el a medve, farkas. Ilyenkor kaptak fizetséget az egész éves munkájukért.

A Mihály-napi természeti jelenségekből gyakran jósoltak. Ha ezen a napon dörgött az ég, az hosszú őszt jelentett, másutt kemény telet jósoltak. Ha 29-én még itt a fecske, úgy karácsonykor még nem lesz hideg, és hosszú lesz az ősz.

Mihály napkor sok helyen tartottak vásárt. A vásár emlékezetes esemény volt, ahova az emberek nagy része nem csak eladni vagy vásárolni ment, hanem, hogy barátaival, ismerőseivel találkozzék, beszélgessenek, szórakozzanak. Vásárfiát azonban mindenki vitt haza családjá otthon maradt tagjainak: a gyermekeknek bicskát, fűtyülőt, cukorkát, mézeskalácsot, az asszonyoknak, lányoknak kendőt, ékszer, perecet vettek. A vásárban mindenre aludni kellett, csak a meggondolatlan ember adta meg a kért árat.

A TÉMA LEBONTÁSA, TEVÉKENYSÉGGJAVASLATOK

- Vásár
- Kézműves foglalkozások
- Népi gyermekjátékok
- Dalok, mondókák, táncok tanulása

FEJLESZTÉSI TERÜLETEK

- *Személyes kompetenciák:* kitartás fejlesztése, megbízhatóság fejlesztése, felelősségtudat fejlesztése, érzelmi, hitbéli és morális biztonság megalapozása.
- *Társas kompetenciák:* kapcsolatteremtő készség fejlesztése, közösségépítő készség, segítő-készség fejlesztése, motiváló készség fejlesztése, viselkedési minták közvetítése.
- *Kommunikációs kompetenciák:* fogalmazó készség fejlesztése, következtetési képesség fejlesztése, előadói készség fejlesztése.

MIHÁLY NAPI VÁSÁRI JELENET

Szereplők: apa, anya, gyerekek, kikiáltó, árusok

Kikiáltó: Közhírré tétetik, hogy a Mihály napi vásár az Eötvös iskolában megrendeztetik. Vásárolhattok csuprot, csizmát, ruhát, almát, és mindent, amit a szemetek lát!

Apa: Szépen fizetett a gazda a számadásnál. De meg is érdemeltem, egy birkát sem ragadt el tőlem a farkas.

Anya: Úgy, úgy jó uram. A vásárban meg is vesszük a télire való kelmét, csizmát, gabonát.

Gyerekek: Nekem perecet! Nekem fakardot!

Két gyerek jön hívogatni:

Gyertek velem a vásárba, fussunk oda hamarjába, vehetsz majd ott minden szépet, ha nincs pénz, majd csak nézzed!

Gyerekek: Menjünk, menjünk!

Apa: Én biz ilyen nagy sárba, nem megyek a vásárba. Te se menj el feleség, jobb idő is lehet még!

Anya: Apjok, mit már hebeg, inkább tíz nap aratnék, mintsem itthon maradnék.

Gyerekek: Gyerünk a szekérre! Gyí paci, gyí paci!

Apa: Na, nem bánom, induljunk.

Zene: Debrecenbe kéne menni...

A vásárbán az árusok kínálják a portékájukat, a család alkudozik.

1. árus: Erre, erre ifiasszony, más boltosra ne hallgasson!

Ma még vehet, holnap mehet.

Tessék, tessék jó portéka,

egynek sincsen maradéka,

ma még vehet, holnap mehet.

2. árus: Itt a szőnyeg, itt a ködmön!

Csizmát vegyenek!

3. árus: Idenézz, törökméz, fele cukor fele méz!

4. árus: Itt a köcsög, itt a bögre, kisböggre, nagyböggre, sárga bögre, görbeböggre.

Itt a köcsög mi van benne?

Jaj, de finom tejfölöcske.

Az én cicám odaszökött, feldöntötte

a köcsögöt, a tejfől mind kicsöpögött.

5. árus: Csontot, rongyot, ruhadarabot! Ma

még ingyér, holnap kincser! Fehér madzag,

sárga madzag, nem dicsérem, jól megmérem.

Tessék kérni! Ha van pénzük vegyenek, csak

innen vigyenek!

Anya és 5. árus alkudozik.

Hogy adja a kelmét?

100 pengőért vigye az egészet.

Dehogy kéne ez nekem! Fakó a színe,

durva a kelméje.

Odaadom 50-ért.

Adja no ide, elviszem.

Apa nézegeti a csizmákat.

No, ezek milyenek?

Nagyon jók, eladók!

Hogy adja?

Megegyezünk az árába.

100 pengő megteszi?

Csapjon bele!

6. árus: Olcsó az alma, itt van halomba, aki

veszi meg is eszi, olcsó az alma!

Gyerekek: Alma, alma, piros alma, zöld levelű piros alma, bumm!

7. árus: Mézesbábót vegyenek, tükrös szívet, szépet.

Ide süss, ide nézz, fele cukor, fele méz!

Aki nem vesz, ne babrálja,

menjen innen más sátrába,
menjen, az anyja valahol várja!

8. árus: Erre, erre ifiasszony! Más bábosra
ne hallgasson!

Az én nevem Olcsó János,
kinek híre általános.
Van itt minden, ami kék, babos kendő
hupikék, s milyen olcsó, hallja csak,
csak 1 pengő, csak, csak, csak.
Tessék, tessék, jó portéka!
Egynek sincsen maradéka,
én mondom ezt Olcsó János,
kinek neve általános.

Pereces: Perecet vegyenek, frissek még, melegek!
Ropogósak, sósak,
Szépen mosolygósak.
Egy peták az ára, jó lesz uzsonnára.
Öt falás, hat falás, a lyuk még
mind ráadás.

Együtt: Gyerekek, gyerekek, szeretik a peracet,
Sósat, sósat, jó ropogósat,
Aki vesz, annak lesz, aki nem vesz,
éhes lesz.

A család mindenkől vásárol.

Kikiáltó: Harangoznak délre, liba pecsenyére:
Közhírré tétetik, hogy a Mihály napi
vásár berekesztetik!

Apa: Nagy vásár volt Tücsökfalván,

Ott aludtam éjjel szalmán,
reggel a vásárba mentem,
három kismalacot vettem,
addig számlálgattam őket,
míg a háromból öt lett,
hét malaccal hazamentem,
mind a tízet felneveltem.

Anya: No, menjünk mi is haza,
vár otthon a munka!

Zene: Én elmentem a vásárba fél pénzzel...

A zenére a szereplők kézen fogva kígyóznak,
és kivonulnak a színpadról.

A KÉZMŰVES FOGLALKOZÁSOK LEÍRÁSA

1. Papírgyümölcsök készítése

- **Felhasznált anyagok:** olló, ragasztó, karton, merített papír, sablonok (1. melléklet), fonal, ceruza

- **Munka menete:** Az idénygyümölcsök sablonjait körberajzoljuk kartonra és kivágjuk. Merített papírral bevonjuk, és fonatra akasztjuk a kész gyümölcsöket. Sorozatot is készíthetünk belőle.

- **Fejlesztett kompetenciák:** kreativitás, ötletgazdagság, igényesség kialakítása és fejlesztése, pontosság megvalósítása, interperszonális rugalmasság fejlesztése.

2. Mézeskalács díszítése

Az előre megsütött, megírt mézeskalácsok (2. melléklet) mintájára kétoldalas kartonból kivágott formákat díszíthetnek a gyerekek és a szülők acryl festékkel, illetve fehér temperával. „A tükrös” szív készítésekor alufóliával helyettesítjük a tükröt.

- *Fejlesztett kompetenciák:* tervezés, önállóság, türelem, figyelem összpontosítása, a környezet tisztán tartása

3. Síkbábok /ló, birka, disznó, tehén/ készítése kartonból, daltanulás, pásztorjáték a tűznél

Az alaklemezeket fehér kartonon körberajzolják, majd a kész állatformákat kinyírják és kiszínezik az előre elkészített minta alapján (3. melléklet). A figurákat cellux ragasztóval hurkapálcikára ragasztják fel. Ha mindenki elkészült, akkor dalt tanulunk és pásztorjátékot játszunk a térbeli, kartonból készült tábortűz körül.

A játék menete: A pásztorok /a gyerekek/ behajtják az állatokat /a síkbábokat/ a mezőről és átadják őket a gazdáknak. Felveszik a bérüket és leülnek a tűz mellé beszélgetni és énekelni.

- *A dal szövege:*

ESTE VAN MÁR KÉSŐ ESTE
PÁSZTORTÜZEK ÉGNEK MESSZE
MESSZE, MESSZE MÁS HATÁRON
AZ ALFÖLDI RÖNASÁGON.

- *A játék szereplői:* pásztorok, gazdák, lovak, birkák, disznók, tehének

Kellékek, eszközök: grafit és színes ceruzák, ollók, hurkapálcák, cellux, térbeli tűz kartonból pásztorbotok, süvegek, bekecsek, kucsmák, kalapok

Fejlesztett kompetenciák: eredményorientáltság, türelmesség, segítőkészség

4. Rongybaba készítése

- *Anyagszükséglet:* maradék anyagok (fehér lepedővászon és színes) vatta, fonal, filctoll

- *Elkészítés menete:* A baba teste fehér lepedővászonból készül. Az anyag közepébe berakjuk a vattadarabot, majd elköttjük. Ebből lesz a feje. A kézhez való anyagot összetekerjük, a két végére csomót kötünk és a fej alá, a két

anyagdarab közé bújtatjuk, alatta szintén elköttjük. Színes anyagból lesz a ruhája, melyet négyrét hajtunk, a sarkánál kivágjuk. Átbújtatjuk a fejen, a derékrészen megköttjük. A fejére kendőt kötünk, melyhez egy négyzet alakú mintás anyagdarabot háromszög alakúra hajtunk. Filctollal megrajzoljuk az arcát és kész is a Mihály-napi vásárfia.

Fejlesztett kompetenciák: manuális képesség fejlesztése, önállóság fejlesztése

5. Pásztortarisznya

- *Szükséges anyagok és eszközök:* vászon, fonál, tű, olló

- *A munka menete:* a sablon segítségével kivágtuk a népi motívumot, majd elhelyeztük a tarisznyán. A motívumot felragasztottuk és utána körülvarrtuk. Pelenkaöltéssel körülszegtük a tarisznját és végül pántot varrtunk rá.

Fejlesztett kompetenciák: finommotorika, esztétikai érzék fejlesztése

6. Ostorcsattogtatás csikós ostorral.

- *Vendég:* Csörgő Albin.

- *Fejlesztett kompetenciák:* kézügyesség fejlesztése, bátorság erősítése

7. Dióverés:

- *Kellékek:* 1db 1,5 m-es cső, dió, 1 db kalapács, 1 db fatönk.

- *Játék menete:* A csőből leengedjük a diót, a játékos megpróbálja a tönkön eltalálni a kalapáccsal. Aki eltalálja, megeheti a diót, amit megtört.

- *Fejlesztett kompetenciák:* döntésképeség, stressztűrő-képesség fejlesztése, mozgáskoordináció fejlesztése

Szüret

(Október)

EREDETE: A szüret a parasztgazdaságban kölcsönös segítséggel végzett társas munka volt. A szeptember végétől novemberig tartó időszak legfontosabb társadalmi eseménye. A szüret időpontja valamilyen jeles naphoz kötődött, minden bortermelő vidéken más és más volt.

A házigazda vendégül látta a szüretelőket étellel-itallal, a szőlőből, mustból kóstolót kaptak. A szüret végeztével felvonulásokat, bálokat tartottak, amelyek során különböző humoros szerepeket játszottak el, jeleneteket adtak elő. A hálaadó mise után az ünneplők maskarába öltözve járták a falut. A menetben az ez alkalomra választott bíró és bíróné díszes hintón vonult. Hátul a kisbíró tréfás szöveggel kiáltotta ki a falu összes bűnét. A menet élén zenészek, lovas betyárok, huszárok vagy csikósok kísérték az ünneplőbe öltözött lányokat, akik szőlőkoszorút vittek: az áldozat jelét. Az alakoskodók kormos harisnyával verték hátba az ácsorgókat, ijesztgették

a népet. Estére mesterséges szőlőlugast készítettek a kocsmá udvarán, melyről szőlőt loptak az érkezők. A csőszök a tetten ért tolvajtól zálogot szedtek. A falu legalamuszbib legényét bűnbaknak nevezték ki és mindenki rákiabálta a saját bűneit. Az alkalmi hóhér ezután jelképesen agyoncsapta a bűnbakot. Majd ezután elsiratták, ő pedig egyszer csak felugrott és ijesztgette a körben állókat. A bűnök kimondásával a közösség lelke megtisztult. Természetesen tánccal ért véget a mulatság.

A TÉMA LEBONTÁSA, TEVÉKENYSÉGGJAVASLATOK:

- Szüreti mulatság
- Szőlőpréselés
- Kézműves foglalkozások
- Dalok, játékok tanulása

FEJLESZTÉSI TERÜLETEK

- *Személyes kompetenciák:* megfigyelő képesség fejlesztése, önfegyelem, kitarás fejlesztése, ritmusérzék, emlékezőképesség, figyelemösszpontosítás, téri tájékozódás, mozgáskészség.
 - *Társas kompetenciák:* segítőkészség fejlesztése, viselkedési minták közvetítése, kapcsolatteremtő készség fejlesztése.
 - *Kommunikációs kompetenciák:* előadói készség fejlesztése, beszédkészség.
- Megvalósítási tevékenységjavaslatok:

A szüret folyamatát a szőlőszedéstől a mustkészítésig eljátszottuk. A gyerekek versekkel, dalokkal, népi játékokkal mutatták be a szüretelés folyamatát. A szerepek a következők voltak: gazda, csősz, tolvaj, szüretelők, puttonyosok, taposólányok. A szüretelés folyamata után bálba mentek a gyerekek.

SZÜRETI MŰSOR

Beköszöntő:

Őszi harmat, hideg eső,
Őszel érik meg a szőlő.
Ha megérik, bornak szűrik,
A szép leányt férjhez kérik.

Egy tanuló ismerteti a szüret eredetét a fejezet elején található szöveg alapján.

Kányádi Sándor: *Eljött a szüret*

Eljött a szüret.
Itt van.
Jó pohár mustot
ittam.

Lepényt is ettem,
édest,
igazi túrós
bélest.

Kongatják, kong a
donga.
Indulok ki a
dombra.

Hátamon öblös
puttony.
S még a Napból is
must foly.

Szüretelők:

Ettem szőlőt, most érik, most érik, most érik.
Virág Erzsit most kérik, most kérik.
Kihez ment a levele? Garzó Pista kezébe.
Hej rica, rica, hej, Pista te!

Ez a szőlő hegyen nőtt,
hegyen nőtt, hegyen nőtt.
Nálam van a keszkenőd,
keszkenőd, keszkenőd.
Én azt vissza nem adom,
Virág Erzsí angyalom.
Hej rica, rica, hej, Pista te!

Az ének végére csoportba állnak, külön a kerülő, a gazda meg a bíró.

Szüretelők:

Elmúlt a nyár, itt az ősz,
kampós bottal jár a csősz!
A présházban must csorog,
formak már az új borok!

A csoportból egy gyerek kifut a gazda elé és így szól:

Gyerekek: Gazduram, gazduram, baj van! Lopják a szőlőjét!

Gazda: Ennek a fele se tréfa!

Szüretelők: Lipem, lopom a szőlőt, elaludt az öreg csősz...

3-4-szer is eléneklik, ingerkednek a kerülővel, aki kergeti őket, míg egyet elkap.

Kerülő (csősz): Hopp, megfogtuk a tolvajt! Gyerünk a gazdához! (odatuskolja a gazda elé)-Gazduram, ez az ember lopta a szőlőjét.

Gazda: Lopta?

Kerülő: Lopta bizony!

Gazda: – Aztán sokat lopott?

Kerülő: – Sokat ám!

Gazda: – Akkor vigyük a bíró elé! (megindulnak a bíróhoz, köszönnek)- Adj Isten, bíró uram!

Bíró: – Adj Isten. Mi járatban vannak kegyelmetek?

Kerülő: – Ez az ember lopta a gazduram szőlőjét.

Bíró: – Ez elég nagy baj! Akkor én megbüntetem érte!

Kerülő: – Az jó lesz! De nagyon ám, hogy máskor ne legyen kedve a szőlőmet lopni!

Bíró: (a tolvajhoz) - No, álljon fél lábra kelmed, és úgy ugrálja körül ezt a szőlőhegyet!

(A tolvaj fél lábra áll és tesz egy kört a színpadon, a többiek nevetnek.)

Gazda: – Most már nincsen semmi baj, mehetünk szüretelni!

Szüretelők: – A tokaji szőlőhegyen két szál vessző....

A zenére és a táncsal kivanulnak. A következő jelenet, hogy imitálják a szőlőszedést és közben énekelnek. Elszárad a szőlő a szüret után...

Rigmusokat mondanak:

Jó bor, jó egészség,
Szép asszony feleség
Szép asszonynak, jónak,
Szerető tartónak
Kár megöregedni!

Lányok a taposókádnál

mondják: – A taposókádban állunk, eszeveszett táncot járunk, közben cifráz a cigányunk.

Hordó telik szaporán. Nemsokára vigadunk, megjön az örömnepünk. Édes mustot kínálunk, összetapad a szájunk.

Szüretelők éneklük: – Méz, méz, méz, termett méz....

Körbe járnak a taposók körül, és úgy tesznek, mintha töltenék a korsókat és hordják a hordóba a mustot. Előjön a kerülő, a gazda és a bíró, ahol táncoltak is. A díszlettel imitáltuk a szőlőhegyet, a boros pincét és a báli rendezvény helyszínét.

A KÉZMŰVES FOGLALKOZÁSOK LEÍRÁSA

1. Szőlőpréselés: a szüreti multság alkalmával szőlőt préseltünk egy kisebb méretű présel.

- **Hozzávalók:** Szőlőprés, szőlő, nagyméretű műanyag fólia, poharak, kancsók

- **Fejlesztett kompetenciák:** kitartás, türelem, megfigyelőképesség, motiváció

2. Madárijesztő készítése

- **Anyagszükséglet:** filctoll, karton, rafiaszál, hurkapálca

- **Megvalósítás:** Az alaklemezek segítségével (4. *ab melléklet*) előrajzolják, majd nyírják a 4 részt (kalap, fej, ing, nadrág) a gyerekek. Mindegyik rész más színű kétoldalas kartonból készül többféle variációban. A részeket a minta alapján összeragasztják a tanulók. A maradék kartondarabokból „foltokat” is szabhatnak, melyeket tetszőleges elrendezésben ragaszthatnak fel a madárijesztőre. Az öltéseket filctollal rajzolják meg. A fejre filctollal rajzolják fel a gyerekek a szemet, szájat, orrot, esetleg haját. A lábszár és az ingujj végére rafiaszálakat is ragaszthatnak, de a kalap alá is kerülhet rafiaszál a hajszálok utánzásaként. Végül hurkapálcára ragasztom az elkészült madárijesztőket, s már vihetik is haza boldogan a gyerekek.

- **Fejlesztett kompetenciák:** megfigyelőképesség, felfogóképesség, manuális képesség, ábrázoló képesség, precizitás, kitartás, kreativitás, önállóság, figyelem összpontosítása, körültekintés, elővigyázatosság, a környezet tisztán tartása.

3. Szőlőfürt festetése üvegfestéssel

- **Anyagszükséglet:** Üvegfesték több színben, fólia vagy üvegdarab

- **Munka menete:** Az üveg, vagy fóliadarabot ráhelyezem a szőlőfürtöt ábrázoló képre, és először fekete vonallal a kontúrokat megrajzolom, majd kitöltjük színnel.

- **Fejlesztett kompetenciák:** kitartás, figyelem összpontosítás, eredményorientáltság, önfegyelem, pontosság, kreativitás, ötletgazdagság.

4. Szőlőfürt készítése gyöngyből

- **Hozzávalók:** zöld színű gyöngy, gyöngyfűző drót, zöld filcanyag

- **Elkészítése:** Először 1 szemet fűzünk a drótra, aztán 2-2-t, majd 3-3, 4-4 szemet. Úgy dolgozunk, hogy az egyik szálla fűzzük a megadott számú gyöngyöt és keresztben a másik szálat is átbúj-

tatjuk a szemeken. A drótszálak mindig „szembe-
néznek” egymással. Így térbeli munkadarabot
kapunk. A végén 2 szemet fűzünk, ezzel szűkítjük
a fűrtöt. Összetekerjük a két szálát. Filcanyagból kis
levélformát vágunk, melyet a drót végére húzunk.
A maradék drótból akasztót formázunk, és kész is a
szüreti emlék.

- **Fejlesztendő kompetenciák:** türelem, kézügyesség.

5. Szőlőfürt ragasztással

Zöld, sárga vagy rózsaszín lapot harmonikába haj-
tom. Korong vagy a ragasztós kupak segítségével
kört rajzolok. Kinyírom, így sok egyforma körlapom
lesz. Sablon alapján szőlőlevelet, barna lapból kis
szárat nyírok ki. A körlapokat egymás mellé ragasz-
tom szőlőformára. A levelet a végén a tetejére ra-
gasztom a kis szárra.

- **Fejlesztett kompetenciák:** kézügyesség, megfigyelőképesség, téri tájékozódás, esztéti-
kai érzék fejlesztése

6. Őszi koszorú készítése

- **Felhasznált anyagok:** kemény karton (barna, zöld), természetes anyagok (háncs, moha, termé-
sek stb.), ragasztópisztoly, fonal, ceruza

- **Munka menete:** Tányér nagyságú kört vágunk ki kartonokból. Erre ragasztjuk a természetes anyago-
kat. Az elrendezést többször variáljuk és csoporto-
san megvitatjuk. Fonalra fűzzük a kész munkát.

- **Fejlesztett kompetenciák:** gyakorlatias feladat értelmezés fantázia segítségével, kreativitás, ötlet-
gazdagság fejlesztése, új ötletek, megoldások tech-
nikák kipróbálása, variáló képesség fejlesztése.

7. Népi gyermekjátékok: Csíptető gyűjtés

- **Kategóriája:** energetizáló játék

- **Kellékigény:** ruhacsíptető, szem-bekötőkendő, szivacsruúd

- **A játék menete:** Egy gyerek a pásztor. A többiek választanak maguknak 2 db ruhacsíptetőt. A pász-
torra rácsíptetik a csíptetőket. Mielőtt bekötnek a szemét, közöljük a feladatát: meg kell őrizni a csíp-
tetőket, ugyanis a többiek célja, hogy minél többet leszedjenek róla. Segítségül kap egy szivacsruudat, mellyel ha valakit megérint, az kiesik a játékból. A játéknak akkor van vége, ha már egy csíptető sem maradt a pásztor birtokában, vagy mindenki kiesett. Győz az, akinek a legtöbbet sikerült összegyűjtenie.

- **Fejlesztett kompetenciák:** fejleszti a reflexet, ügyes-
séget, mozgáskoordinációt, egymásra figyelést

8. Csárdás

A csárdás egy hagyományos magyar néptánc (az elnevezés a csárda szóból ered). A magyar tánc-
stílus megtestesítője, büszke tartású férfi táncosok külön-külön rögtönöznek, szét- és összedobbantva lábaikat, majd a férfiak a nőkkel párban forognak. Klasszikus lépéskombináció: kettőt jobbra, kettőt balra lépünk, közben térdet rogyasztunk. Forgás: 4 illetőleg 8 apró lépésből előre-körben haladva, majd megfordulva forgás.

- **Zene:** Még azt mondják c. dal, Hej Vargáné c. dal, Monti csárdás

- **Fejlesztett kompetenciák:** előadói képesség, meg-
figyelő képesség, utánozó képesség, ritmusérzék, kompromisszumkésztség, kapcsolatteremtő képes-
ség fejlesztése, udvariasság, testséma fejlesztése.

Szent Márton-nap

(November)

EREDETE: Szent Márton 316-ban Pannóniában született. A középkor egyik legnépszerűbb szentje volt, kultusza hazánkban is virágzott, emlékét helynevek, oltárképek őrzik. A XIV. századi krónikákban a tisztújítás, fizetés, jobbagyartartozás lerovásának a napja volt. Szent Márton napján a pásztorok vesszőt adtak ajándékba a gazdáknak. Szent Márton lúdja kifejezés-főként a Dunántúlon utal a nap jellegzetes ételére, és az egykori földesúri járandóságra. Ilyenkor már le lehetett vágni a tömött libát. "Aki Márton napon libát nem eszik, egész éven át éhezik"- tartották. Ez a hagyomány részben az e napon tartott római ünnepi étkezési szokásra vezethető vissza. Másrészt - a legenda szerint - Szent Márton a ludak óljába bújt, hogy püspökké választása elől kitérjen, de a ludak

gágogása elárulta rejtekhelyét. Márton napon országszerte lakomákat rendeztek, hogy egész évben bőven ehessenek, ihassanak. Úgy tartották, minél többet isznak, annál erősebbek, egészségesebbek lesznek. Márton napjára általában megforr az újbó. A bornak Szent Márton a bírása tartja a mondás, azaz ilyenkor már iható az újbó. A liba csontjából az időjárásra jósoltak: ha a liba csontja fehér és hosszú, akkor havas lesz a tél, ha viszont barna és rövid, akkor sáros. Az napi időből is jósoltak: ha Márton fehér lovon jön, enyhe tél, ha barnán, kemény tél várható. Egy kalendáriumi regula szerint: "Márton napján, ha a lúd jégen jár, akkor karácsonykor vízben poroszkál." Baranyában azt tartják, hogy a Márton napi idő a márciusi időt mutatja meg. Ehhez a naphoz munkatílmak is kapcsolódtak. A Muravidék lakói szerint Márton napkor nem szabad mosni, teregetni, mert elpusztulna a jószág. Néhol Márton nap a cselédfogás és a legeltetés határnapja, valamint vásárnap is. Dunaszerdahelyen (Pozsony vármegye) híres volt a Márton napi vásár. A kalotaszegi falvakban a jószág behajtása alkalmából Szent Márton napi bált rendeztek.

MEGVALÓSÍTÁS: A faluban Márton napi vígasságra készülődés a lányok és legények felkelgetős párbeszédével, tánccal, énekkel. Szent Márton életének bemutatása. Pásztorok Szent Márton vesszőt ajándékoznak a gazdáknak. Időjósolás, szólások, mondások, játékok.

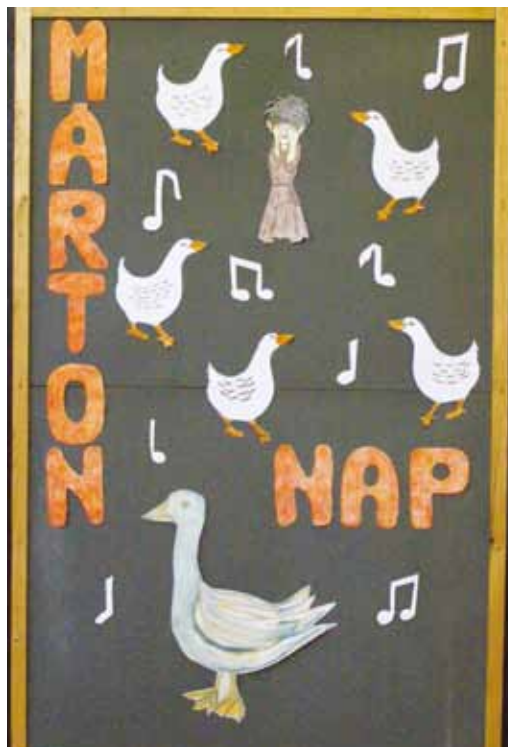
A TÉMA LEBONTÁSA, TEVÉKENYSÉGVASZLATOK

- A Szent Márton napi műsor
- Kézműves foglalkozások
- Dalos népi játékok, mondókák

Fejlesztési területek

Személyes kompetenciák: kitartás fejlesztése, önállóság, kreativitás, türelmesség önmagammal, gyakorlatias feladatértelmezés, pontosság képességének fejlesztése, igényesség fejlesztése

• **Társas kompetenciák:** segítőkészség fejlesztése, viselkedési minták közvetítése, türelmes-

ség a társakkal szemben, kapcsolatteremtő készség fejlesztése

- **Kommunikációs kompetenciák:** előadói készség fejlesztése

MEGVALÓSÍTÁSI TEVÉKENYSÉGVASLATOK

Szent Márton napja

Első jelenet: A fiúk – lányok felelgetős éneke és párbeszéde (a fiúk elbújva figyelik, a bokrok mögül az énekelve, táncolva közeledő lányokat).

A dal szövege:

„A Rátóti legények, libát loptak szegények
Nem jóifogták anyakát, anyakát, sej-haj, anyakát
Elgágintotta magát”

Tánclépések: Kettőt jobbra-rugózás, kettőt balra rugózás, közben csípőn a kéz

Fiúk: – Miért csúfoltok minket?

Lányok: – Mi nem titeket csúfolunk, hanem készülünk a Márton napi vígasságra

Fiúk: – Valóban, ma van Szent Márton napja! (Egymásnak mondják csodálkozva)

– Ti tudátok ezt gyerekek? (A közönség felé)

Lányok-Fiúk együtt: Akkor maradjatok velünk és hallgassátok meg Márton napi műsorunkat! (A közönség felé fordulva mondják, majd mindenki kiszalad készülni a következő jelenet-hez.)

Lányok öltözet: fehér blúzok, színes népviseleti szoknyák, fehér, piros, zöld selyemszalagok a hajba

Fiúk öltözet: fehér ingek, fekete nadrágok, fekete mellények, bokrok kartonból, libák kosárban

Második jelenet: Szent Márton élete élő képekben

Narrátor: November 11. Szent Márton napja, jeles dátum a népi kalendáriumokban: ekkorra híznak meg a fiatal libák, érik meg az újbór, ez az utolsó vásári nap, és ekkor járnak le a munkaszerződések. Kezdődhetett a vígasság. Ezen a napon országszerte lakomákat rendeztek, hogy egész esztendőben bőven ehessenek, ihassanak. Úgy tartották, minél többet isznak, annál több erőt és egészséget isznak magukba. Ilyenkor vágták le és sütötték meg a meghízalt libát: „MÁRTON LÚDJÁT”. Mert úgy tartották, hogy: „Aki Márton napján libát nem eszik, egész évben éheznek.” De miért pont Szent Mártonhoz kapcsolják a ludat? A következő jelenetsorból megtudhatjátok, ha figyeltek.

1. **Mesélő:** – Márton Pannóniában született sok-sok évvel ezelőtt, a mai Szombathely városában.

1. **Kép:** Egy lány édesanya jelmezben végigsétál a színen a „tente, baba, tente, aludj te kis szentem” dalt énekelve, kezében ringatva egy babát, a csecsemő Mártont.

2. **Mesélő:** – 15 évesen beáll a római hadseregbe. Katonaköpenyét megosztotta egy didergő koldussal.

2. **Kép:** A római katona, Márton, ráteríti köpenyét egy kéregető koldusra és együtt mennek ki a színről.

1. **Mesélő:** – 18 évesen megkeresztelkedett, majd leszerelt a katonaságtól.

3. **Kép:** A püspök szentelt vízzel megkereszteli az előtte térdelő Mártont, aki leveti magáról a katona ruhát.

2. **Mesélő:** – Édesanyját maga kereszteli meg.

4. **Kép:** Márton, már kispapi ruhában, megkereszteli az előtte térdelő édesanyját.

1. **Mesélő:** – Amikor Szent Mártont püspökké akarták szentelni a szerény természetű férfiú elrejtőzött rajongói elől a liba ólba. Ám hollétét a gágogó libák elárulták.

5. **Kép:** 6 libának öltözött gyerek gágogva kö-

rülveszi a kispap Mártont, aki kiszalad az ólból. A libák gágogva követik a menekülő férfit.

2. Mesélő: – Püspökké választják.

6. Kép: A pápának öltözött fiú felszenteli Mártont, aki felölti püspöki ruháját. Egy lány segít a pápának behozni a ruhákat, a botot és a süveget.

1. Mesélő: – Templomokat épített.

7. Kép: A pápa, Márton püspök és 3 szerzetesnek öltözött fiú templomok felnagyított képeit felmutatva sétál végig a színen, közben gregorián ének szól.

2. Mesélő: – Szerzetesközösségeket alapított.

8. Kép: Márton püspök megáldja a 4 szerzetest, közben gregorián ének szól.

1. Mesélő: – Püspökként papjait még a császárnál is többre becsülte.

9. Kép: Márton püspök térdel, a szerzetesek imádkoznak, és közben szól a gregorián ének.

2. Mesélő: – Idős korában halt meg és november 11-én temették el.

10. Kép: Márton püspök fekszik, körülötte 4 szerzetes térdelve imádkozik. A pápa füstölővel a kezében körbejárja a püspököt, közben harangzúgás hallatszik.

1. Mesélő: – Szentét avatják, de nem halála, hanem élete miatt.

11. Kép: A pápa Szent Márton püspök képét végigviszi a színen. A szerzetesek imádkozva kísérik, közben harangzúgás hallatszik. Márton bennmarad a színen fekve./

2. Mesélő: – Mártont jólelkűsége, felebaráti szeretete, betegek és szegények iránti részvétele, egyszerű életmódja miatt a katonák, koldusok, a ludak, és még számos mesterség védőszentjeként is tisztelik.

12. Kép: Minden szereplő imádkozva körbeállja a fekvő Szent Mártont.

1. Mesélő: – Sok településünk őrzi ma is Szent Márton nevét: Zalaszentmárton, Kunszentmárton, Szentmártonkát, Tápiószentmárton,

13. Kép: Márton középen fekszik. Az összes

szereplő egysoros vonalban, félkört alkotva áll körülötte és a végén háromra meghajolnak. Márton is feláll és ő is meghajol.

Szereplők, kellékek, eszközök: Márton, az édesanyja, koldus, Pápa, püspök, libák, segítő lány, szerzetesek, mesélők, kendő, baba, római harcos köpenye, sisakja, kardja, kancsó, libafejdísz, szerzetesi ruhának barna pólók, spárga övnek, kiborotvált fejnek testszínű karton, 3 templom felnagyított képe, püspöki süveg, palást és bot, Szent Márton felnagyított képe, füstölő, pápai süveg, fehér póló, sál, ezüstözött kereszt a nyakába, harangzúgás, gregorián ének CD, koldusnak szürke póló, kis tál.

Harmadik jelenet: Pásztorjelenet

2. Narrátor: Szent Márton napján a disznópásztorok vesszőt adtak ajándékba a gazdáknak. Ez volt Szent Márton vesszeje. Köszöntőt is mondtak, ezért a gazda megfizette a béles adót, vagy a rétes pénzt. Márton vesszeje többágú volt. Úgy tartották, ahány ága van,

annyit malacozik a disznó. A gazda és a gazdasszony a házban várják a pásztorokat. Azok meg is érkeznek és bezörgetnek az ajtón.

Gazda és gazdasszony (együtt): – Jó estét! Jöjjenek bé!

Pásztorok: – Jó estét kívánunk! Elhoztuk Szent Márton püspök vesszeit. A szokást nem mi kezdtük, de nem is mink végezzük. Úgy szaporodjanak a

sertések, mint ahány ága-boga van a vesszőnek. (A pásztorok a vesszőikkel rásuhintanak a disznóólban lévő disznókra.)

Gazda és Gazdasszony: – Köszönjük a köszöntést, menjenek békével! (Pénzt vagy ennivalót ad közben a pásztoroknak.)

Pásztorok: – Köszönjük, nyugodalmas jó éjszaka!

Szereplők: – 4 pásztor, gazda, gazdasszony
Kellékek, eszközök: süvegek, bekecsk, botok, vesszők, malacok képei vagy játék malacok, kendő, szoknya, fehér blúz, kalap, fekete nadrág, mellény, ennivaló, rétes, béles

Negyedik jelenet: Játék és jóslás

Műsorvezető: – Kedves Gyerekek, Tanító nénik és Vendégeink! Most játszani fogunk! Mesélő társaimmal felolvasunk néhány Márton napi népszokást. Az elhangzottakhoz kérdéseket teszünk fel, és aki emlékszik a helyes válaszra, az jutalmat kap. Kezdhetjük? Csendet és figyelmet kérek!

1. Mesélő: – A liba csontjából az időjárást is megjósolták: ha a liba csontja fehér és hosszú, akkor havas lesz a tél, ha viszont barna és rövid, akkor enyhe, latyakos lesz. Ha Márton fehér lovon jön enyhe tél lesz, ha barnán kemény tél várható.

2. Mesélő: – Ha jókedvű Márton, kemény lesz a tél. Márton napján, ha a lúd jégen jár, akkor karácsonykor vízben poroszkal.

3. Mesélő: – Márton az újbór bírása is, ilyenkor már iható a finom nedű. A Márton napi vacsora végén már a kiforrott újborral szokás koccintani. Ezt hívják Márton poharának.

4. Mesélő: – A liba húsból szokás volt küldeni a papnak is, mégpedig az állat hátsó részéből. Innen ered a "püspökfalat," szavunk. Magyar hiedelem, hogy aki Márton éjszakáján álmodik boldog lesz. Aki spicces lesz a bortól ezen a napon, az a következő évben megmenekül a gyomorfájástól.

5. Mesélő: – Márton napján tilos volt mosogatni, teregetni, mert az a jószágok pusztulását okozta volna.

6. Mesélő: Ludas mondások: Sok Szent Márton lúdja kelt már el azóta! –jelentése: Sok idő telt el. Elesett a lúd a jégen.-jelentése: Póru! járt.

Kérdések: Miről kapta a nevét a püspökfalat szavunk? Mi történik azzal, aki Márton napon álmodik, és sokat iszik? Mi a jelentése a ludas mondásoknak? Milyen a tél, ha a liba csontja fehér és hosszú? Mit nem lehetett csinálni Márton napján? Mit nevezünk Márton poharának? Milyen a tél, ha Márton jókedvű? Milyen a tél, ha a liba csontja rövid és barna? Milyen a tél, ha barna lovon jön? Milyen a tél, ha fehér lovon jön?

Szereplők, kellékek: a 6 mesélő, műsorvezető, közönség, jutalomostók, lufik, hatsatok, mappák, kosarak, kérdések papíron

A KÉZMŰVES FOGLALKOZÁSOK LEÍRÁSA

1. Mozgó szemű libabáb készítése

(5. melléklet)

Alaklemezek segítségével előrajzolják a testet és a két szárnyat fehér műszaki kartonból a gyerekek, narancssárga kétoldalas kartonból készül a csőr és a láb, Nyírás után a szárnyakat kissé felpödröm a gyerekeknek olló segítségével. A csőrre rajzolják filctollal az orrnyílást, s a csőr kávéját. Ezután felragasztják a csőrt, a lábat, a mozgó szemet és a szárnyakat. Krepp papírból masnit is köthetnek a liba nyakába. Hurkapálcára ragasztva készül el a báb. Munkálkodás közben énekelünk: Hatan vannak a mi ludaink, Egyél libám, egyél már.

- **Fejlesztett kompetenciák:** kitartás, önállóság, környezet tisztántartása

2. Csipeszfigura (liba) készítése

(6. melléklet)

- **Anyagszükséglet:** facsipez, dekorgumi lap (fehér, piros, narancssárga), fonal, sárga madártollak, vékony selyemszalag, olló, ragasztó

A dekorgumi lapokból kivágjuk a liba testét, csőrét és a lábait. A testét ráragasztjuk a csipeszre, majd a fejre ragasztjuk a csőrét. A fonal két végére rögzítjük a lábakat, a fonalat a csipeszre ragasztjuk. A tollakat a hátrészhez rögzítjük. Megrajzoljuk az arcát, selyemszalagot kötünk a nyakába és kész is a Márton-napi vásárfia.

- **Fejlesztett kompetenciák:** precizitás, manuális képesség, kitartás

3. Lámpás készítése

- **Anyagszükséglet:** 1db kartonpapír, 1db selyempapír vagy vlies anyag (színben harmonizáljon a kartonnal), 1db olló, 1 db mindent ragasztó, 25 cm drót, lyukasztógép, mécses, sablon (7. melléklet)

• **Elkészítés:** A sablonról átrajzoljuk a mintát. Az alaplap széléit felhajtjuk és hozzátűzzük az alamperevítőt, ehhez ragasztjuk vagy tűzzük a selyempapírt vagy a vlies. Beletesszük az oldalrögzítőket és a felső rögzítőt. A lyukasztógéppel lyukat nyomunk felül a rögzítő keretbe, amibe belerögzítjük a drótot kosárszerűen. Végül a mécsest behelyezzük a lámpásba.

• **Fejlesztett kompetenciák:** szín-formaérzék összhangjának megéreztetése, tér-formaérzék koordináció, önállóság

4. Márton napi lúd készítése

• **Anyagszükséglet:** fehér karton, piros karton, olló, ragasztó, sárga karton, toll, mozgó szem, fonál, ceruza

• **Munka menete:** a lúd alaklemez, a kalapot és a lábakat, szárnyakat körberajzoljuk a kartonokon, majd kivágjuk /lúd-fehér, kalap-piros, láb-sárga, szárny-fehér/. Összeragasztjuk a részeket a minta alapján, majd a piros csőrt. Szárnya alá ragasztjuk a tollat. Egyéni megoldás szerint fonálra fűzzük, vagy hátteret rajzolunk hozzá.

• **Fejlesztett kompetenciák:** türelmesség önmagammal és a társakkal szemben, kreativitás

5. Márton napi libabáb készítése

(8. melléklet)

• **Hozzávalók:** liba alaklemez, piros szalag, filctoll, fehér színű krepppapír, hurkapálca, jancsiszög, lábak

• **Az elkészítés menete:** az alaklemezeket a hát közepénél kiszúrjuk, hogy keresztül tudjuk húzni rajta a krepp szárnyakat, azokat szalvétaszerűen eligazgatjuk. Filctollal meg-rajzoljuk a szemét, és kiszínezzük pirosra a csőrét és a lábát, piros szalagból masnit kötünk a nyakára. A lábakat odaillesztjük és jancsiszöggel rögzítjük, a hurkapálcát felragasztjuk

• **Fejlesztett kompetenciák:** finommotorika, esztétikai érzék,

6. Libahinta készítése (9. melléklet)

• **Hozzávalók:** hurkapálca, fagolyó, liba alaklemez, kétoldalas fehér karton, olló, filctollak, színes ceruzák, szalag (két különböző színű)

• **Az elkészítés menete:** Egy fél hurkapálca két végére fagolyót ragasztunk. Alaklemez alapján egy kétoldalas fehér kartonra, körberajzoljuk a libákat /kettőt/, majd kinyírjuk. Megrajzoljuk a liba arcát. A hátánál

kifúrjuk és szalaggal átkötjük. Ezután felkötjük a hurkapálcára. A két végére másik színű szalagot kötünk, így tudjuk majd a felakasztani a falra. Már hintázhatnak is a libák!

• **Fejlesztett kompetenciák:** kitartás, gyakorlatias feladatértelmezés, kreativitás

DALOK, MONDÓKÁK, JÁTÉKOK

Dalos, népi játékok

Dalos népi játékot játszottunk, melyben a gyerekeknek páratlanul kell lenni. Akinek van párja, az vele sétál körbe-körbe és énekel. A dal a következő:

7. Hatan vannak a mi ludaink: 3 szürke, 3 fekete.

Gúnár, gúnár, liba gúnár,
gúnár az eleje,
szabad a mezeje,
akinek nincs párja,
az lesz a gúnárja.

Ha a dal végére értünk, új párt kell választani. Akinek nem jut pár, az beáll a kör közepére és ő lesz a gúnár.

• **Fejlesztett kompetenciák:** türelmesség önmagammal és a társakkal szemben, gyakorlatias feladatértelmezés

8. Gyertek haza, ludaim játék:

Kiválasztottuk a gazdaasszonyt és a farkast. A többiek a libákat játszották. A ludak és a gazdaasszony megegyeznek a jelszóban, amire majd hazafutnak. A játék a felelgetéssel folytatódik. Majd a jelszó elhangzása után a ludak futni kezdenek, a farkas pedig igyekszik elkapni őket. A játék addig tart, míg mindenkit elkap a farkas.

Felelgetés:

- Gyertek haza, ludaim!
- Nem merünk!
- Miért?
- Félünk!
- Mitől?
- Farkastól!
- Hol a farkas?
- Bokorban!
- Mit csinál?
- Mosdik!
- Mibe mosdik?
- Aranymedencébe!

- Mibe törülközik?
- Kiscica farkába!
- Gyertek haza húsos káposztára!
- Nem megyünk!

Addig folytatódik, míg a megbeszélte jelszót (ételt) nem mondja a gazdaasszony.

• *Fejlesztett kompetenciák:* türelmesség önmagammal és a társakkal szemben, gyakorlatias feladatértelmezés

NÉPI GYERMEKJÁTÉKOK

9. Viking – Pálmafa

• *Kategóriája:* feszültségoldó, vidám hangulatot teremtő

• *A játék menete:* A játékosok körbe állnak. A játékvezető a kör közepén áll. Akire rámutat és azt mondja: Viking! – annak a játékosnak villámgyorsan szarvakat kell alkotnia a két füle fölött ujjainak feltartásával. Mintha vikingsapka lenne a fején. A Viking két szomszédja pedig evezni kezd a kezeivel, mintha egy csónakban ülnének és a „viking-főnök” matrózai lennének. A 3 játékos addig végzi ezt a mozgást, amíg a játékvezető más játékosra rá nem mutat. Ha pálmát kiált, akkor magasra kell a kezét tartani és jobbra – balra dőlni. A mellette lévőeknek pedig táncos lányként táncolni, addig, amíg másra nem mutat a játékvezető. Figyelni kell, hogy a játékvezető mikor mond Viking és mikor Pálmafa utasítást. A végén jó móka és kacagás alakul ki.

• *Fejlesztett kompetenciák:* gyakorlatias feladatértelmezés, gyors reagáló képesség

10. Mondókák

Novemberben, Márton napján
Novemberben, Márton napján
Liba gágog, ég a kályhán,
Aki libát nem eszik,
Egész évben éheznek.

Siess libám
Siess libám, begyet rakni,
Hazamegyünk tüzet rakni,
Estére, vacsorára
Mákos csíkot főzni.

• *Fejlesztett kompetenciák:* emlékezőképesség fejlesztése, helyes artikuláció fejlesztése

11. Dalok:

Bánhidai legények,
Bánhidai legények,
libát loptak szegények,
Nem jól fogták a nyakát,
Elgágintotta magát,
Gí-gá-gú, te vagy az a nagyszájú”

Egyél libám (népi gyermekdal)
Egyél libám, egyél már,
Nézd a napot, lemegy már,
Éjfél tájba, nyolc órára
Esti harangszóra.

Hatan vannak a mi ludaink:
„Hatan vannak a mi ludaink
Három szürke, három fekete
Gúnár, gúnár, libagúnár,
Gúnár az eleje
Szabad a mezeje
Aki nek nincs párja, az lesz a gúnárja”

- *Fejlesztett kompetenciák:* memória, ritmusérzék
- *Ajánlott foglalkozások:* Lúdas Matyi mesemondó verseny, Lúdas Matyi mese dramatizálása, libakép készítése terményekből (bab, napraforgó, rizs, gríz)

Luca napja, karácsony

LUCÁZÁS EREDETE: Luca napja december 13. Szent Luca neve a latin lux, azaz a fény szóból ered. A legenda szerint keresztény hitéért szenvedett vértanúhalált. A szembetegségben vagy vakságban szenvedők és a varrónők védőszentje. Réges-régen ez a nap az év legrövidebb napja, egyúttal a téli napforduló kezdete volt. A magyar hagyományban két-féle Luca is él: a szent és egy rontó-bontó, boszorkány. Szent Luca napjához sokféle tilalom, jóslás, hiedelem és népszokás kapcsolódott. Az asszonyoknak tilos volt dolgozni és a házból kimenni. Országszerte boszorkányjáró napnak tartották e napot, ezért számos rontás elleni védekezést találtak ki az emberek, pl.: az ólak ajtajára fokhagymával keresztet rajzoltak, miközben ezt mondogatták: „Luca, Luca, távol légy!”. Lefekvés előtt mindenki evett fokhagymát a rontás ellen, ezen a napon semmit sem adtak ki a házból, nehogy a boszorkány kezébe kerülve bajt hozzon a házra.

LUCA-KALENDÁRIUM: A lucakalendárium egy időjárásjósló szokás volt. A Luca napjától karácsonyig terjedő időszak időjárásából jósltak a következő év 12 hónapjának időjárására, pl.: ha dec. 13. hideg, szeles idő volt, úgy gondolták, a január is ilyen lesz.

LUCASZÉK: A boszorkányok felismerésére készített szék, melyet Luca napjától karácsonyig kellett összeállítani. Általában 9-féle fából faragták, és szög helyett ékeket használtak. Minden nap csak egy kicsit haladtak a faragással, hogy pontosan karácsony estére készüljenek el vele. Ezért mondják még ma is: „Lassan készül, mint a Luca széke.”

Úgy gondolták a régiek, hogy e szék segítségével felismerik a falu boszorkányát, ha az éjféli misén ráállnak. A miséről hazafelé menet mákot szórtak maguk után, mert azt hitték, a felismert boszorkány ezt felcsipegetve nem éri majd utol őket. Otthon aztán rögtön el kellett égetni a lucaszéket.

Luca napjához sok házasságjósító eljárás kapcsolódott: Luca-cédulákra fiúneveket írtak a lányok, melyek közül naponta egyet elégettek. Amelyik név karácsonykor utoljára maradt, azt hitték, az lesz leendő férjük neve. A szemétdombra állva hallgatóztak a kíváncsi lányok, s amelyik irányból először kutyaugatást vagy kukorékolást hallottak, úgy vélték, abból az irányból jön majd jövőendő férjük.

Lucabúza: Luca-napján kezdik csírátatni a lucabúzát, amely ha karácsonyig kizöldül, jó termést ígér következő évre.

Lucázás, kutyolás: Országszerte elterjedt termékenységvarázsló népszokás. Luca napjának reggelén néhány fiú összeállt és házról házra járva engedélyt kértek a kutyolásra. Ha megengedték, valamilyen lucázó éneket kezdtek énekelni. Az ének után szétszórták a konyhában a szalmát és várták, hogy a gazdasszony valami ajándékot adjon. Általában aszalt gyümölcsöt, diót, almát kaptak köszönetül. A szétszórt szalmát pedig a tyúkok alá tették, hogy ettől majd jobban tojjanak.

A TÉMA LEBONTÁSA, TEVÉKENYSÉGGJAVASLATOK

- Lucázás
- Betlehemezés
- Kézműves foglalkozások
- Népi gyermekjátékok
- Szerepjáték
- Arcfestés

Fejlesztési területek

- *Személyes kompetenciák:* megfigyelő képesség, kitartás, pontosság képességének, igényesség fejlesztése
- *Társas kompetenciák:* segítőkészség fejlesztése, viselkedési minták közvetítése, kapcsolatteremtő készség fejlesztése
- *Kommunikációs kompetenciák:* előadói készség fejlesztése

MEGVALÓSÍTÁSI TEVÉKENYSÉGVASLATOK

Szereplők: Anya és leánya, valamint a lucázó fiúk.

Kellékek: fonott kosárhák, kukoricacső, szalma, pizskafa, textilből készült tyúkanyó, tojás, mogyoró, dió, tarisznya, zajkeltő eszközök.

Öltözék: a lányoknak fehér blúz, harisnya, karton szoknya, az anyának kendő; a fiúknak fehér ing, sötét nadrág.

Háziasszony és leánya jelenete:

Leány: Luca nap és tizenhárom!
Szerencsével én nem játszom!
Bal lábbal én föl nem kelek,
tűt a kezembe nem veszek!
Asszonynépség kora reggel
a házamban nem vizitel!
Ha férfi jön legelőszőr,
áldja meg az Isten ötször!

Édesanyám, most tanultam ezt a verset Maritól!

Asszony: SSSSSSS!

Pipi, pipi pipikém,
Gyertek elő picikém!
Fijas tingirimet adom,
Tik meg nekem tojást attok...

L: – Mit csinál a tyúkokkal, lelkem, Édesanyám?

A: – Varázsolok, lányom.

L: – Varázsol?

A: – Igen, mert Luca napján mindig ezt láttam szülemtől. Ide hívom a tyúkot, aztán pizskafával megpiszkálom a tojóját, hogy sok tojást tojjon! Így ni!

L: – Én is megpróbálhatom?

A: – Hát persze. Most pedig behozom a szomszédasszonyoktól csent szalmát, tojást. A fészekbe teszem és varázsigét mondom:

A mi tyúkunk tojogájjon,
a szomszédé kotkodájjon!

Mondjuk együtt:

A mi tyúkunk tojogájjon,
a szomszédé kotkodájjon!

L: – Édesanyám, meséljen nekem még Luca napjáról!

A: – Réges-régen ez volt az év legrövidebb napja.

Hosszú, sötét éjszaka következett. Féltek az emberek nagyon, mert úgy tudták, boszorkányok járnak ilyenkor. Lucatököket tettek az ablakba, hogy elijesszék őket. A mosás, fonás tilos volt és varni sem szabadott, mert attól féltek, bevarrják a tyúkok tojóját.

L: – A fiúk hogyan készültek Luca napjára?

A: – Lucaszéket faragtak 13 féle fából, de olyan lassan, hogy csak karácsonyra készüljön el. Na meg aztán lucázni jártak házról házra mindenféle jókívánságokkal. Most is várom őket.

L: – Úgy hallom, már jönnek is!

Fiúk szerepe: (Közösen)

Megjöttünk mi már ide
Luca köszöntésére.
Luca fekszik ágyában,
az őrző angyalával.
Gyere, Luca, menjünk el,
Mennyszágot nyerjük el!
Ha mi aztat elnyerjük,
baldog lesz az életünk!

Fiúk (csoportonként)

Luca, Luca, kitykoty,
Sok csibe, lúd keljen,
Aludtfejes köcsög
Száradjon a kerten,
Vetés, virág megeredjen,
Luca, Luca, kitykoty.

Luca, Luca, kitykoty,
Vizük borrá váljon,
Hosszú kolbász,
Hurka
Lógjon a padláson,
Házuk népe bajt ne lászon,
Luca, Luca, kitykoty.

„Vas legyen fazekatok,
cin legyen tálatok,
ólom legyen kanalatok,
csikózzon meg a lovatok,
bornyazzon meg a tehenetek,
malacozzon meg a disznótok!
Adj Isten gazdának bort, búzát,
gazdasszonynak tyúkot, lúdat,
menyecskének egy kas gyereket!
Igy heverjenek a tyúkok el!”

Dal (közösen):

Luca, Luca kitty-kotty, Isten gyóna bácsi,
Szálljon áldás házokra,
Hat ökörre, hat ludra,
Kis aranyos ekire!
Tiktyok, ludgyok ülőssek legyenek.
Fejszéjek, furajok úgy megálljon a helibe
Mint egy szálfá a tövibe!

Fiúk (csoportonként):

Ennek a gazdának annyi disznaja legyen:
Egyik ólból kifusson,
A másikba befusson,
Harmadikba is jusson!

Refrén (közösen):

Luca, Luca, kity-koty, kity-koty,
Tojjanak a tikjok, ludjok!
Ennek a gazdának akkora disznaja
Mint egy ház, akkora szalonnája,
Mint a mestergerenda, annyi zsírja,
Mint kútban a víz, annyi töpörtője,
Mint a Dunában a fővény!

Refrén (közösen):

Ennek az asszonynak annyi tojása legyen,
Mint égen a csillag, annyi csibéje legyen,
Mint a földön a kövecs!

Refrén (közösen):

Ennek a lánynak akkora nyelve legyen,
Mint egy tepszi, úgy forogjon,
Mint a nagypénteki kereplő!

Refrén (közösen):

Olyan hosszú kolbászuk legyen,
mint a falu hossza!
Olyan vastag szalonnájuk legyen,
mint a mestergerenda!
Annyi tojások legyen,
mint a tengerben a főviny!
-Dicsértessik a Jézus neve!

A, L: Köszönjük a lucázást. Fogadjátok szeretettel ezt a kis ajándékot.

(Mogyorót, diót adnak a lucázó fiúknak, amit azok a tarisznyába tesznek.)

Refrén (közösen) addig ismételve, amíg kiérnek a teremből.

• **Fejlesztési területek:** emlékező képesség, figyelem összpontosítása, előadói készség.

A BETLEHEMEZÉS EREDETE

A betlehemezés több szereplős, dramatikus játék; a legnépszerűbb karácsonyi paraszti misztériumjáték, pásztorjáték. Népünk kultúrájában évszázadok óta nagy hagyománya van. Magyarországon az első szövegek a XVII. századból származnak és iskolai előadás céljára készültek. A XIX-XX. századi paraszti betlehemezés közepontjában hazánkban a kifordított bundát viselő betlehemi pásztorok párbeszédes, énekes-táncos játéka áll. Az énekek a magyar kultúra szerves részét képezik és hagyományörző szerepük vitathatatlan. Ezeket az énekeket ismeri kicsi és nagy: „Csordapásztorok”, „Pásztorok, pász-

torok”, „Mennyből az angyal” stb. A betlehemezők házilag készített jászol vagy templom alakú betlehemet hordoznak magukkal. A betlehemezés célja, hogy a születő Isten örömhírét vigyék mindenhova, ahol az emberek befogadják őt a szívükbe. Két fő formáját ismerjük: az élő szereplőkkel és a bábokkal előadott bábtáncoltató betlehemezést. A karácsonyi ünnepnek már régóta része ez a dramatikus játék, amelyet eredetileg a templomokban vagy azok előtt adtak elő. A játék a Biblia alapján Jézus születésének fontosabb eseményeit mutatja be. Ez a szokás idővel elszakadt a templomoktól és számos változatban népszokásként élt tovább. Betlehemezni általában karácsony délutánján indultak a fiatalok, és késő estig sorba járták a falu portáit.

Fejlesztési területek:

- **Személyes kompetenciák:** érzelmi, hitbéli- és morális biztonság megalapozása, megbízhatóság, felelősségtudat, kitartás fejlesztése
- **Társas kompetenciák:** közösségépítő készség, kapcsolatteremtő készség, viselkedési minták fejlesztése
- **Kommunikációs kompetenciák:** előadói készség fejlesztése

Megvalósítás: Pásztorjáték bemutatása.

Szereplők: Mária, József, Mesélő (1., 2.), Katona (1., 2.), Pásztor (1., 2., 3.), Öreg, Bojtár, Ember (1., 2.), Angyal (1., 2., 3.), Gábrriel, Gáspár, Menyhért, Boldizsár.

Kellékek: 1 nagy csillag (damilon húzható), csillagok, amit sötétkék háttérdrapériára fel-tűzünk, egy kisbaba bepólyálva, háttérfestmények: istálló, jászol, háromkirályok, pásztorok

PÁSZTORJÁTÉK

I. jelenet

(Mária közepén letérdel és imádkozik, a szó-székről Gábrriel megszólítja.)

Mária: Istenem! A Te akaratodból élek itt a világon. Még nem látom igazán, mit kívánsz tőlem. Adj erőt, hogy meglássam a Te akaratodat és eszerint éljek...

Gábrriel: Üdvözlégy, kegyelemmel teljes, az Úr van teveled. – Ne félj, Mária! Kegyelmet talál-tál Istennél. Íme, méhedben fogansz és fiút szülsz, és Jézusnak fogod nevezni.

Mária: Miképpen lesz ez, hiszen férfit nem ismerek?

Gábrriel: A Szentlélek száll rád, és a Magasság-beli ereje megárnýékoz téged; azért a Szentet is, aki tőled születik, Isten Fiának fogják hívni. Istennél semmi sem lehetetlen.

Mária: Íme, az Úr szolgálóleánya, legyen nekem a Te igéd szerint. (Leborulva imád-kozik) *Énekkar a Magnificat-ot énekli*

II. jelenet

József: Mária, mi történt veled, mi bajod van, rosszul vagy?

Mária: József! Egy angyal jelent meg és azt mondta: gyermekem fog születni, aki a ma-gasság-beli Fia lesz.

József: (félre mondja) Micsoda, Mária álapo-tos!? Félek, ha ez kitudódik, nagy baj lesz. Azt hiszem, titokban elbocsátom. Igen! Ez lesz a legjobb mindkettőnknek.

Gábrriel: József, Dávid fia, ne félj magadhoz venni feleségedet, Máriát, mert ami öben-

ne fogantatott, a Szentlélektől van. Fiút fog szülni, és a Jézus nevet adod neki, mert ő szabadítja meg népét bűneitől.

József: Legyen meg az Ő akarata! (Együtt elin-dulnak, József és Mária nézelődik)

III. jelenet

1. Ember: Nézzétek, itt vannak a katonák!

2. Ember: Vajon mit akarnak már megint?

1. Katona: Csöndet! Mindenki figyeljen ide!

2. Katona: A felséges és nagyhatalmú Augustus császártól. Rendelet az egész földkerekség szá-mára: Népszámlálást hirdetek minden nép számára. Haladéktalanul mindenki induljon el saját város-ába, hogy összeírják és számba vegyék. Azok, akik nem engedelmeskednek, súlyos büntetésben részesülnek! (katonák, tömeg el)

József: Mária, kérlek, csomagolj, mert azonnal indulnunk kell.

Mária: Hová megyünk?

József: Hallottad! Az a parancs, hogy mindenki-nek a szülővárosába kell mennie. Ezért nekünk Betlehembe kell indulnunk.

Mária: De József, az nagyon messze van! Ilyen állapotban hogy fogjuk bírni az utat?

József: Mária, nem gondoskodott rólunk eddig is az Isten? Ezután is biztos vigyázni fog ránk!

Mária: Igazad van. Menjünk.

IV. jelenet

1. Mesélő: Tudjátok az út nagyon hosszú és fá-rasztó volt. Mikor odaértek, megpróbáltak szállást keresni, de mivel akkor volt a népszámlálás, már a fogadók zsúfolásig meg voltak tömve...

József: Adjon Isten fogadós úr! Messziről ér-keztünk, a feleségem áldott állapotban van, nem tudnál nekünk szállást adni?

Fogadós: Természetesen tudok, az csak pénz kérdése, hogy van-e üres szobám?

József: Szegények vagyunk, nincs sok pén-zünk. De szívesen megdolgozom a szállásért. Kérlek, ne dobj ki minket!

Fogadós: Mit hallok? Takarodjatok innen! Keressetek máshol szállást! Szolga! Szolga! Gyorsan dobd ki innen ezeket az embere-keket! (szolga bejön és kitaszítja Józsefet és Máriát)

Szolga: Sajnálom, a gazdám elég makacs és kapzsi ember. Én nem tudok szállást ajánlani, de várjatok csak, igen! A mezőn pásztorok le-geltetik juhaikat, ők talán tudnak valami szál-lást adni.

József: Az Isten áldjon meg jószágodért!

V. jelenet

1. Mesélő: Szent karácsony éjszakája, te vagy minden gyermek álma. Itt vagy végre! Angyal-szárnyon suhansz át ma száz határon, hogy a tiszta boldog béke sugározzék égbe, földre!

2. Mesélő: Karácsony este van: csend, nyugalom, béke, szeretet költözött az emberekbe. Angyalok az égen glóriát zengenek, a földön élőknek örömet hirdetnek. De nem volt így, ezért elmesélem, hogyan is volt akkor, milyen is volt régen. Milyen volt az első karácsony éjjele, mikor megszületett Jézus Betlehemben.

Zene: Kóristák c. film betétdala

Mária: Hosszú az út elfáradtam és hideg az éjjel. Keressünk szállást magunknak, nézzünk kicsit széjjel! Hol készítsen szent fiamnak puha, meleg ágyat, vagy talán az emberek között szállást nem találhat?

1. Mesélő: Fáradtan, bágyadtan elindulnak, szemük a sötétben hajlák után kutat. Jaj, nehéz dolguk lesz, mert itt a pusztában, nem laknak emberek, nincsenek itt házak. Azaz mégis laknak pusztá pásztornépek, napi munkájukból haza épp most térnek.

VI. jelenet

1. Pásztor: Éjszaka szállt a mezőkre, dülünk le már pihenőre!

2. Pásztor: Okos beszéd! Annyit jártunk, majd letörik már a lábunk.

3. Pásztor: Jó hogy este van már, olyan fáradt vagyok. Nyugszik a nyáj, megpihenhetünk mi is már.

1. Pásztor: Puha párna lesz a zsombék, takarónk a csillagos ég.

2. Pásztor: Lefekszem, no, én is csak hát... Adjon Isten jó éjszakát! (öreg pásztor a mezőn-többiek fáradtak, éhesek, stb.)

1. Pásztor: Hahó, édes öregapám! Hogy van ma is?

Öreg: Ó, én jól vagyok! De mond csak, mi van a nyájjal?

1. Pásztor: Semmi jó! Ma is elvesztettünk egy bárányt, azok az átkozott farkasok miatt!

Öreg: Haj-jaj! Az nagy baj! Nehéz időszak elé nézünk. Azt hiszem, összehúzzhatjuk a nadrágszíjunkat.

2. Pásztor: Szervusztok, megjöttünk.

3. Pásztor: Brúú, de hideg van!

Öreg: Szervusztok! Épp most raktam tüzet, gyertek, üljete le! Hallom, megint támadtak a farkasok. Ha ez így folytatódik, elmehetünk a városba koldulni! Tényleg! Ki tud valamit a városról?

2. Pásztor: Azt hallottam népszámlálást rendelt el a császár.

Bojtár: Népszámlálást? Az meg mire jó? Az emberek elfelejtették a nevüket, vagy mi?

2. Pásztor: (nevet) Nem. Tudod ilyenkor az emberek a saját szülővárosukba mennek, hogy ott összeírják őket. Így megtudják, hogy mennyien élnek az országban. Érted?

Bojtár: Igen. Értem. Ühüm.

3. Pásztor: Én, amikor a városban jártam élelmet venni, azt vettem észre az embereken, hogy nagyon nyugtalanok. Meg is kérdeztem egy árust, hogy mi történik itt? Ő, erre azt válaszolta: „A proféták mostanra jövendölték meg a Megváltót, a Messiást!”

Bojtár: Megváltó? Messiás? Ő meg kicsoda?

1. Pásztor: Ő lesz az, aki megváltást hoz a Földre! Felszabadítja Izrael népét a fogságból!

2. Pásztor: Hé, Őcsém! Pakolj má még fát a tűzre, ma éjjel valahogy nagyon hideg van.

3. Pásztor: Rakjál te fát a tűzre, ha fázol!

2. Pásztor: A teremburáját! Ne feleselj! Tiszteled az idősebbet! (egymásnak esnek)

Öreg: Gyerekek! Látjátok, sokat kell még tanulnotok, inkább rakok én a tűzre!

Bojtár: Nézzétek! Ott! valami vagy valaki mozog?

3. Pásztor: Biztos megint a farkasok, adja ide valaki botomat!

1. Pásztor: Mintha emberformájuk lenne. Várjál csak! Igen! Most már biztos! De ilyenkor kik járnak errefelé?

Bojtár: Biztos eltévedtek, mert a pusztaság felé mennek! Hívjuk ide őket, mielőtt bajuk esne.

2. Pásztor: Igazad van! Hé, emberek, gyertek ide! Ne arra menjete, arra a pusztaság van! (pásztorokról le a fény és hang, József és Mária felé)

VII. jelenet

Mária: Látod, József! Milyen szerencsénk van, hogy a pásztorok észrevettek minket!

József: Mondtam én, hogy az Isten gondoskodik rólunk! (kis szünet) Békesség veletek!

Öreg: Békesség nektek! Mi járatban vagytok erre ezen a hideg éjszakán?

József: A népszámlálás miatt vagyunk itt! A feleségem áldott állapotban van, és a városban mondta egy jó ember, hogy ti tudtok szállást adni.

1. Pásztor: Hát itt a mezőn nem maradhattok, mert ezt a hideget csak a pásztorok bírják!

József: Hát akkor mit tegyünk, hova menjünk?

Bojtár: (a fülbe súgja) Istálló, az istálló!

1. Pásztor: Igazad van! Ennek az útnak a végén van egy istálló!

3. Pásztor: Szegényes, de éjszakára meghúzatjátok magatokat.

Mária: Köszönjük pásztorok a kedvességeteket!

József: Isten áldjon meg titeket! (József, Mária el)

2. Pásztor: Micsoda szelíd emberek. Még szerencse, hogy észrevetted (megsimogatja buksiját), meg is fagyhattak volna. Kár lett volna értük.

Öreg: Na, üljünk vissza a tűzhöz melegedni és kapjunk be végre egy-két falatot.

3. Pásztor: Farkaséhes vagyok! (leülnek enni)

Bojtár: Öregapám, te nem eszel?

Öreg: Nem, köszönöm. Én már nem bírok annyit enni! Én inkább azt a csillagot nézem. Már legalább 50 éve vagyok a mezőn, de ilyen fényes csillagot nem láttam még soha!

2. Pásztor: Igazad van! Tényleg milyen gyönyörű!

1. Pásztor: Ááá! Hű, de álmos lettem! Én azt mondom, hogy aludjunk! (pásztorok elalszanak- angyalok be)

1. Mesélő:

Az imádság után szépen lepihentek, Békésen alszanak a pásztoremberek. Szerte a pusztában csend van, pihen minden. A szellő sem suttog, a szél sem zizzen. Nem hallik semmi nesz, kinn a sötét éjben Halványan pislákol pásztortüzek fénye.

Ének: Csordapásztorok
Csordapásztorok midőn Betlehemben,
csordát őriznek éjjel a mezőben,
csordát őriznek éjjel a mezőben.

2. Mesélő: Régen történt, nagyon régen, távol tőlünk más vidéken. Néhány pásztor nyáját őrzött kinn, a sötét éji réten, mikor egyszer nagy fényesség ragyogta be azt az estét,

s angyalhad szállt alá a rétre. Nézték a pásztorok félve, megrettenve, megigézve.

Zene: halkan Kóristák c film betétdala

VIII. jelenet

1. Pásztor: Kelj fel pajtás, valami éneket hallok!

2. Pásztor: Á, semmi az, talán a kakas kukorékol.

3. Pásztor: Nem kakas az, én is éneket hallok.

1. Pásztor: Látjátok azt a fényességet, ott a távolban?

2. Pásztor: Mi lehet az?

1. Pásztor: Nézzük meg!

Angyalok: Pásztorok, halljátok!

1. Pásztor: Ki az?

2. Pásztor: Mi az?

3. Pásztor: Uram, ne hagyj! Angyalok!

Angyalok: Dicsőség, mennyben az Istennek,
dicsőség mennyben az Istennek...

1. Pásztor: Hé, pajtás, hallod ezt?

2. Pásztor: Hagyjál már, aludj tovább, csak a farkasok üvöltenek.

Angyalok: Békesség földön az embernek, békesség földön az embernek...(pásztorok lassan ébrednek)

2. Pásztor: No, nézd csak, igazad van, tényleg angyal szól! Gyorsan keltsétek fel a kis bojtárt is. Ilyet még ő sem látott.

Ének: Mennyből az angyal (dal végén angyalok el)

Angyal 1: Jó pásztorok, ne féljete, nagy örömet mondok nektek. Akit olyan régen vártok, az Úr Jézus földre szállott.

Angyal 2: Nem selyemben, nem bársonyban, csak egy szalmás, kis jászolban.

Angyal 3: Fényét rá szép csillag szórja, énekünk az altatója. Ő az ég és föld királya, siessetek mind hozzája!

Bojtár: Induljunk gyorsan!

Öreg: Várjál! Ajándék nélkül mégsem mehetünk!

3. Pásztor: Menjünk, menjünk!

1. Pásztor: De hát mit vigyünk a kis Jézusnak?

2. Pásztor: Viszek neki puha vánkost! Én meg ezt a kis cipőt viszem!

3. Pásztor: Én meg sajtot, vaját, tejet, örömet adom vele!

1. Pásztor: Drága ajándék helyett, vigyük el a szívünket és a lelkünket!

2. Mesélő: Most, hogy itt a boldog óra, örömhírre, angyal szóra. A pásztorok útra keltek, s Betlehembe elsiettek.

(Pásztorok elmennek az angyalok után, Mária és József bejön.)

Ének: Pásztorok, pásztorok

1. Mesélő: Betlehemi istállóban szalmán fekszik ágy helyett, szendereg egy kisgyermek. (Pólyájával betakarja, énekével elringatja édesanyja, Mária.)

Mária: Szememen a könny a fátyol, kicsi fiam biztos fázol.

Nincsen bölcőd, csak egy jászol,

szememen a könny a fátyol.

Kisgyermekem, drága kincsem,

nekem, s a világnak minden.

József: Csak tudjuk majd felnevelni, jó szót adni, s enni, inni.

Mária éneke: Ó, gyönyörűségep

2. Mesélő: A jámbor állatok,
szépen körben állnak ott,
Szelíd szemű tehenek,
lehelnek rá meleget.
Néma juhok nézegetik,
párájukkal melengetik.
Most valaki halkán kopog,
megérkeztek a pásztorok.
(Bejönnek a pásztorok)

1. Pásztor: Kis Jézuska égi gyermek, a pásztorok köszöntenek.

2. Pásztor: Túrót, sajtot, vaját hoztunk, vedd szívesen ajándékunk!

3. Pásztor: Szívünket is ráadásnak, elhoztuk a Jézuskának.

Mária: Köszönjük kedves ajándékokokat, jó pásztorok!

IX. jelenet

1. Mesélő: Ez időben 3 király indult Napkelet-ről, fényes csillag vezette őket egészen az istállóig. *(Bejönnek a királyok)*

Gáspár: Érzem, nemsokára célhoz érünk.

Menyhért: Éppen ideje, barátaim, fél éve már, hogy útra keltünk, a csillagot követve. Sok országon áthaladtunk ezalatt, de végre megláthatjuk a Messiást!

Boldizsár: Gáspár, Menyhért, kérdezhetek valamit?

Gáspár: Ki vele, Boldizsár öcsém.

Boldizsár: Látom a csomagjaitokból, hogy ti is visztok ajándékot a Messiásnak. Megmondanátok, mit?

Menyhért: Én mirhát. A Messiás a földkerekség királya, illő tehát, hogy mirhából készült kenetet használjon.

Boldizsár: Minő jól megválasztott ajándék! És te mit viszel, Gáspár bátyám?

Gáspár: Aranyat, csillogó aranyakat.

Boldizsár: Ó, igazán uralkodói ajándék!

Gáspár: No, és a te ajándékod, öcsémuram?

Boldizsár: A legillatosabb arabiai tömjént.

Füstje az Istennek kijáró tiszteletet jelenti.

Menyhért: Nézzétek! A csillag egyre fényesebb! Gáspár, lehet, hogy igazad van és tényleg utunk végéhez érkezünk.

2. Mesélő: Napkelet felől három király: Gáspár elöl, aztán Menyhért, s Boldizsár valamilyen jelre vár. (Előttük egy csillag megy.)

X. jelenet

Gáspár: Merre menjünk, hol keressük, a helyet el ne tévesszük, megtaláljuk, megcsodáljuk, térdre borulva imádjuk.

Menyhért: Csillag ragyog égi réten,
az legyen az én vezérem.
Hol a csillag majd megáll,
szívem nyugalmat talál.

Ének: Karácsonynak éjszakáján

Gáspár: Nézzétek társaim,
talán már itt vagyunk?
E hely fölött megállt
vezérlő csillagunk.

Menyhért: Az ám, de itt nincs más,
csak egy istálló,
Királyhoz ez a hely,
semmiképp sem való.

Boldizsár: És az istállóban
egy kisgyermek van csak.
Akit édesanyja karjában ringat.

Gáspár: Igaz, kisgyermek csak,
de én hiszen, tudom,
Nem hiába jöttünk,
hosszú nehéz úton.
Megtaláltuk végre,
aki után vágytunk.
Ez a kicsiny gyermek,
a mi nagy királyunk.

2. Mesélő: Hirtelen kopogtatnak,
a királyok már itt vannak.

Mária: Kik vagytok? Mit kerestek itt?

Boldizsár: A Napkeleti bölcsek vagyunk.

Gáspár: A Megváltót keressük.

Menyhért: Adjonisten, Jézusunk, Jézusunk!
Három király mi vagyunk.
Lángos csillag állt felettünk,
Gyalog jöttünk, mert siettünk,
Kis juhocska mondta-biztos
Itt lakik a Jézus Krisztus.
Menyhárt király a nevem.
Segíts, édes Istenem.

Gáspár: Istenfia, jónapot, jónapot!
Nem vagyunk mi vén papok.
Úgy hallottuk, megszülettel,
Szegények királya lettél.
Benéztünk hát kicsit hozzád,
Üdvösségünk, égi ország!
Gáspár volnék, afféle
földi király személye.

Boldizsár: Adjonisten, Megváltó, Megváltó!
Jöttünk meleg országból.
Főtt kolbászunk mind elfogyott,
Fényes csizmánk is megrogyott,

Hoztunk aranyat hat marékkal,
Tömjént egész vasfazékkal.
Én vagyok a Boldizsár,
Aki szerezzen király.

1. Mesélő: Irul-pirul Mária, Mária,
Boldogságos kis mama.
Hulló könnye záporán át
Alig látja Jézuskáját.
A sok pásztor mind muzsikál.
Meg is kéne szoptatni már.
Mária: Kedves három királyok,
Jóéjszakát kívánok!
József: Köszönjük, pihenjete
meg nálunk, jó királyok!

Zene halkan szól Kóristák c. film betétdala

XI. jelenet

2. Mesélő: A jászolt mind körbeveszik,
Kis Jézuskát ünnepelik.
Csillag ragyog égi réten,
S a jászolban fekszik szépen,
Rongypolyával betakarva,
Az újszülött kis Jézuska.

Pásztorok: Kicsi Jézus ég virága!
Ó, hozz áldást a világra!

Királyok: Harang zúgjon, ének zengjen,
Amit kérünk, teljesedjen!

Mária és József:
Könny ne hulljon, seb ne fájjon,
Minden házba öröm szálljon!

Mindenki: Legyen boldog szent karácsony!

ZENE felerősödik Kóristák c. film betétdala

KÉZMŰVES FOGLALKOZÁSOK LEÍRÁSA

1. Tobozmanó készítése

- **Anyagszükséglet:** toboz, ragasztópisztoly, filcanyag, papírgolyó, filctoll, tű, hímzőfonal.

- **Elkészítés menete:** A toboz aljára ragasztópisztollyal ráragasztjuk a papírgolyót, ez lesz a manó feje. A filcanyagból kivágjuk a manó sapkáját, az ujjunkra tekerjük kúp alakban és összeragasztjuk, majd a fejhez ragasztjuk. Szintén filc anyagból csíkot vágunk, ebből lesz a sál, amit a nyakába kötünk. Megrajzoljuk a szemét, orrát, száját. A sapkára akasztót fűzünk, mellyel felakaszthatjuk a karácsonyfára.

- **Fejlesztett kompetenciák:** kézügyesség fejlesztése, önállóság fejlesztése.

2. Karácsonyfadísz készítése

- **Anyagszükséglet:** csomagoló papír, ragasztó, madzag, olló, vonalzó.
- **Elkészítés menete:** Írisz technikával egy fenyőfa és fenyődísz formát 12 részre felosztottam, és 2,5 cm széles csíkokra vágott csomagoló papírból kb. 2 cm-es hosszúságú darabokat félbehajtva kívülről befelé körben haladva térbeli hatást elérve kitöltjük az üres teret. A dísznek hátulról is ragasztunk egy hátoldalt, hogy takarja a ragasztásokat. Madzagot ragasztunk bele a két lap közé.
- **Fejlesztett kompetenciák:** megfigyelő képesség, térbeli tájékozódás, igényesség fejlesztése.

3. Origami: masnis gyertya könyvjelző

- **Anyagszükséglet:** hajtogató lap, ragasztó, színes papír.
- **Munka menete:** Piros-fehér vagy sárga-fehér hajtogató lapból a hajtogatási sorrend szerint gyertyát hajtogatok. Bármilyen

színű-fehér hajtogató papírból a leírás szerint masnit hajtogatok. Először a gyertyát, majd a masnit felragasztom egy könyvjelző nagyságú színes kartonlapra.

- **Fejlesztett kompetenciák:** megfigyelő képesség fejlesztése, ügyesség fejlesztése, pontosság fejlesztése.

4. Karácsonyi csillag (10. melléklet)

- **Anyagszükséglet:** kétoldalas karton, ragasztó, alaklemez, ceruza, olló.
- A decemberi foglalkozáson karácsonyfadíszet készítettünk, mely egy térbeli csillag volt.
- **A munka menete:** a sablonok segítségével a papírból kivágtunk két csillagformát, melyet az összeillesztés után összeragasztottunk.
- **Fejlesztett kompetenciák:** ügyesség fejlesztése, igényesség fejlesztése.

5. Karácsonyi angyal készítése (11. melléklet)

- **Anyagszükséglet:** ezüst, arany, piros kartonok, mozgó szemek, szárny, vagy toll, fonál, ceruza

- **Munka menete:** Az angyal testét, karjait, lábait körberajzoljuk az alaklemezeken alapján és kivágjuk. Összeragasztjuk a részeket, fel tesszük a szemeket és a szárnyakat. Raffiára fűzzük.

- **Fejlesztett kompetenciák:** próbálgatás fejlesztése, összeillesztés kipróbálása a ragasztás előtt

Szerelvarázsló gombóc: A lányok körében népszerű volt a *Luca gombóc* készítése is. Férfinevekkel ellátott papírokat gyúrtak a gombócokba, amelyeket forrásban lévő vízbe dobtak. Amelyik gombóc a leghamarabb jött fel a víz színére, olyan nevű férfi szerelmére és természetesen házasságra is számíthattak.

6. Népi gyermekjátékok

- **A játék menete:** Mindenki a kezében lévő dobókockával egyszerre elkezd gurítani. Teszi ezt addig, amíg 6-ost nem dob. Ekkor gyorsan a tőle jobbra ülő elé tolja a kockát, így (ha még ő nem dobott 6-ost) neki már két kockával kell gurítania. Ha már 3 kocka gyűlt fel előtte, kiesett a játékból, és egy kockát magával visz, egyet jobbra, egyet balra ad. Két győztes marad a játék végére. A játékot többféle variációval lehet játszani.

- **Fejlesztett kompetenciák:** figyelem összpontosítása, kitartás, türelem fejlesztése.

7. Arcfestés

- **Anyagszükséglet:** arcfesték, puha szivacs, ecset, vizes tálka, víz, újságpapír, minták.

- **Fejlesztett kompetenciák:** esztétikai érzék fejlesztése, türelem fejlesztése.

8. Régi Luca napi mágiák felidézése szerepjátékkal

Az év egyik legvarázslatosabb napja december 13. Luca napja, amikor nemcsak a rontás ellen védekezhetünk, hanem szerelmet is varázsolhatunk magunknak.

Luca széke: Az egyik legismertebb népi szokás a Luca székének faragása. Az öt egyenlő szárú háromszögből formált csillag alakú szék készítőjének komótosan kellett dolgoznia, minden nap faragnia egy kicsit a művén, mert karácsony estéjére készülhetett csak el. Innen a mondás: olyan lassan készül el, mint a Luca széke. A széket aztán a tulajdonosa magával vitte a templomba az éjféle misére, hogy arra felállva megláthassa a boszorkányokat, akik ilyenkor szarvat hordtak. Ha észrevette, le is kellett lepleznie őket. A boszorkányok persze üldözőbe vették őt, s míg hazafelé szaladt, útközben mákot szórt, amit a nyomába eredő boszorkányoknak fel kellett szedniük. Otthon a Luca székét el kellett égetni.

Cédulán a férj neve: A másik népszerű jóslás a *Luca cédula* volt. Tizenkét cédulára írták a lányok a férfiak nevét, abból karácsonyig minden nap egyet elégettek, és az utolsó, amelyik megmaradt, az a jövődöbeljük neve volt.

Fokhagymával a szellemek ellen: Luca napkor a régiek a fokhagymával védekeztek az ördög ellen. Akadtak, akik ilyenkor este, lefekvés előtt egy gerezd fokhagymát nyeltek le, hogy távol tartsák maguktól a boszorkányokat és a rossz szellemeket. Volt ahol Luca estéjén fokhagymás kenyeret ettek, hogy így védekezzenek a démonoktól. Előfordult, hogy az állatok fejét megfokhagymázták, az istálló elejére és hátuljára hamut szórtak, hogy a macska képében járó boszorkány nyomait majd másnap reggel felfedezzék. A söprűt pedig eldugták, hogy a boszorkányok ne tudjanak nyargalászni vele.

Tilos a kölcsönadás: Luca napján tilos volt bármit kölcsönadni, mert azt jobb estben nem kapták vissza, rosszabb estben a kölcsön bajt is hozhatott.

Hagymakalendárium: 12 hagymalevélbe sót szórtak, és attól függően, hogyan nedvesedtek át a levelek, úgy következtek az új esztendő időjárására, csapadékoságára.

- **Szereplők:** boszorkányok, gazduram, lányok, ördög, háziállatok, kisfiúk, gazdasszony

- **Kellékek, eszközök:** Luca széke, boszorkány jelmez, szarvak, mák, falusi lányok viselete, szalagok, cédulák, gombócok, fazék, víz, fokhagyma, kenyér, háziállatos fejdíszek, seprűk, vöröshagyma, kukorica, falusi fiúk viselete, gazda és gazdasszony viselete

- **Fejlesztett kompetenciák:** kapcsolatteremtő készség fejlesztése, viselkedési minták közvetítése.

Farsang

(Január)

EREDETE: A farsang hossza évről-évre változik, mivel zárónapja a húsvét időpontjához kötődik. Vízkeresztől (január 6.) a húsvétot megelőző 40 napos nagyböjt kezdetéig, azaz hamvazószerdáig tart. A farsang a tavaszvárás ünnepe, a zajos mulatozás, a tréfacsinálás, bolondozás, eszemizom és a párkeresés, udvarlás időszaka. Magyarországon a farsangi szokások a középkorban honosodtak meg, és számos idegen nép hatása érvényesült bennük. Farsang ünnepéhez kötődik a népi színjátszás kialakulása. A különféle maszkos alakoskodásokból nőttek aztán ki a különféle dramatikus játékok, amelyekben tipikus alakokat személyesítettek meg. Ilyenek voltak a betyár, a koldus, a vándorúr, a menyasszony, vőlegény. Kedvelt volt a férfi-női szerep- és ruhacsere. Szívesen alkalmaztak állatmaszkokat is, gyakran feltűnt a játékokban a kecske, a ló, a medve.

A nagyobb falvakban álarcos, jelmezes felvonulásokat tartottak legtöbbször a farsang utolsó napjaiban, azaz farsang farkán. A menetben ott haladtak a tipikus figurák (koldus, betyár, vándorkereskedő, borbély), akik időnként megálltak és rögtönzött tréfás jeleneteket adtak elő. Gyakran szerepelt a menetben egy álmenyasszony, illetve álvőlegény is, és különösen, ha abban az időben nem tartottak valódi lakodalmat a faluban, tréfás esküvőt rendeztek nekik. Hogy a móka még nagyobb legyen, gyakorta a férfi-női szerepeket felcserélték, vagy a női szerepeket is férfiak alakították. A felvonulókat általában muzsikások is kísérték. Gyakori volt a téltemetés vagy farsangtemetés dramatikus megjelenítése is. A telet általában szalmabáb személyesítette meg, de lehetett csúf öregasszonyt ábrázoló rongybábu is. Ezeket aztán általában elégették, vagy betemették a hóba. Leginkább a gyermekek, ritkábban a

fiatal férfiak vagy házas emberek jártak házról házra hogy jókívánságokat mondjanak a háziaknak. Cserébe szalonnát, tojást, zsírt kaptak.

A karácsonyi időszak elmúltával, a mezőgazdasági munkák megkezdése előtt, a telet záró időszakban sokféle rendeztek bálakat, táncmulatságokat a falvakban, illetve a nagypolgárság és az arisztokrácia a városokban. Vidéken általában a kocsmá vagy a fonó volt a színtere ezeknek az eseményeknek. Népszerűek voltak a batyus bálók, melyekre a résztvevők vitték az ételeket, jellemzően kalácsot,

süteményt és többnyire baromfi-húsból készült fogásokat. A farsangi bálók mind a paraszti életben, mind pedig a városi nagypolgárság körében komoly hagyományai voltak. Magyarázata ennek, hogy az eladó lányokat illetve a házasulandó fiatalembereket ezeken az eseményeken vezették be a társaságba, tehát a párválasztásban, társasági életben volt

fontos szerepük. A legtöbb lakodalmat is ebben az időszakban tartották faluhelyen.

A TÉMA LEBONTÁSA, TEVÉKENYSÉGGJAVASLATOK

- Kézműves foglalkozások
- Farsangi mulatság megidézése
- Népi gyermekjátékok eljátszása

Fejlesztési területek

- **Személyes kompetenciák:** kitartás fejlesztése, megbízhatóság fejlesztése, felelősségtudat fejlesztése, érzelmi, hitbéli - és morális biztonság megalapozása
- **Társas kompetenciák:** kapcsolatteremtő készség, közösségépítő készség, segítőkészség, motiváló készség fejlesztése, viselkedési minták közvetítése

- **Kommunikációs kompetenciák:** fogalmazó készség, következtetési képesség, előadói készség fejlesztése

MEGVALÓSÍTÁSI TEVÉKENYSÉGVASLATOK

Díszlet: 1 paraván a bejárati ajtónak, 1 bábparaván ablaknak, 1 kis asztalka, 3 szék

Kellékek: krepp-papír virágcsokrok, üvegek, játékpénz, kosarak, tarisznyák, kalácsok, éde-nyek, fakanalak

Jelmez: fehér blúz, sötét alj, lányoknak népviseleti szoknya, lepedőből kecske és ló jelmez, papírból medve álarc

- **Fejlesztett kompetenciák:** kitartás, megbízhatóság, felelősségtudat, kapcsolatteremtő, motiváló és segítőkészség, fogalmazó és előadói készség fejlesztése

FARSANGFELIDÉZÉS

Gyerek: Nagymama, nagypapa! Képzeljétek, jövő héten farsang lesz az iskolában, és én bohócnak öltözöm! Ugye eljöttek megnézni? Anya varrja a ruhámat!

Nagymama, nagypapa: Hát persze hogy elmegyünk.

Gyerek: De nagymama, mi az hogy farsang? Régen is volt ilyen? Ti hogyan ünnepeltetek annak idején?

Nagymama: Hogy mi az a farsang? A farsang egy téli ünnep, mégpedig a tél búcsúztatásának, a tavasz várásának az ünnepe. Nagy evéseket, ivásokat, mulatozásokat rendeztek ilyenkor az emberek, mert úgy gondolták, hogy ez által a természet is hasonlóan cselekszik majd, vagyis bőséges lesz a termés.

Papa: Sőt, úgy gondolták, hogy a tél utolsó napjaiban a Nap legyengül és a gonosz szellemek életre kelnek. Vigalommal, jelmezekkel, boszorkánybábu elégetésével akarták elűzni őket.

Mama: Mikor a karácsony már elmúlt, de a mezőgazdasági munkák még nem kezdődtek meg, bálakat rendeztek, ahová mindenki otthonról vitt ennivalót, ezért batyus bálnak is nevezték.

Papa: A farsangi időszak az udvarlás, a lakodalmak legfőbb ideje volt. A legények

sorra járták a lányos házakat és hívogatták a lányokat a bálba. A lányok a nekik tetsző fiúnak bokrétát adtak, melyet azok a kalapjukra tűztek, úgy mentek a táncmulatságba. Azzal a lánnyal kellett táncolniuk, akitől a bokrétát kaptak.

Fiúk hívogatják a lányokat, azok átadják a bokrétát, együtt mennek a bálba.

Fiúk: Gyertek, lányok farsangi bálba!

Lányok: Megyünk!

Bál - zene, tánc (a kivetítőn szöveg, énekel a közönség is) (Farsangi ének)

Mama: - Amelyik lány viszont farsangkor sem talált párt magának, azt kicsúfolták, mégpedig úgy, hogy a legények egy tuskót nagy zajjal végighúztak az utcán, majd a vénlányok ajtajához kötötték.

Papa: Sőt, divat volt a kongózás is, amikor a pár nélkül maradt lányok házánál a fiúk kolompoltak, tepsikkel, fazekakkal nagy zajt csaptak.

A fiúk tuskót húznak, leteszik az ajtó elé és bekiabálnak:

Fiúk: Húshagyó, húshagyó,
Engemet itt hagyó!

Mások csörömpölnek, fazekakon fakanállal dobolnak, s szintén kiabálják:

Fiúk: Húshagyó, húshagyó,
Engemet itt hagyó!

Szembe állnak egymással a pár nélkül maradt fiúk és lányok és egymást csúfolják:

Fiúk: Elmúlt a hosszú farsang,
búsulnak a lányok,
Ettől a sok búsulástól
ráncos a pófájuk!

Lányok: Nem tudsz megnősülni,
menyasszonyt szerezni,
Vedd elő az olvasódat,
kezdj el imádkozni!

Mama: Kedves szokás volt farsangkor az is, hogy köszöntők járták végig a házakat, betértek a fonókba is, ahol jó termést, jó szerencsét, az állatok egészséget kívánták. Cserébe szalonnát, tojást, kalácsot kaptak.

1 jelenet: gazda, gazdasszony, köszöntők

Köszöntők: (bekéredzkedés): Szabad-e farsangot köszönteni?

Gazda: Szabad, szabad!

Köszöntők: Ó, farsang, kedves idő,
Elmúlt már az ősztendő!
Ez újban is vigadjanak.
Ha nem adnak szalonnát,
Farkas hordja disznáját!
Ha nem adnak tojásukat,
Görény hordja a tyúkját!

A gazdaasszony szalonnát, kalácsot ad nekik:

Gazdasszony: - Gyertek ide, fiaim, adok nektek szalonnát, hogy szép disznóim legyenek!

Köszöntők: - Köszönjük szépen! A viszontlátásra!

Papa: - Szokás volt meg az állatalakoskodás is, amikor különböző állatoknak öltöztek a köszöntők és így jártak házról házra. Szerencsét, bőséget, termékenységet kívántak ezzel a ház népének.

2.jelenet: Gazdasszonyv. gazda. köszöntők, kecskejelmezés

Köszöntő: Jó estét kívánok!

Bentiek: Jó estét!

K: Megengednék, hogy eljátsszuk itt a mi kis játékunkat?

B: Tessék! (Bejön a kecske és a gazdája)

Gazda: Vigyázzon a kecskére, nehogy kárt tegyen itt!

Köszöntő: Az én kecském jó kecske, nem csinál az semmi kárt, csak nem szabad ingerelni!
(A kecske mekeg, elkezd legelni)

Gazdasszony: Ne fald fel a földet, te kecske!

(A kecske döfködi a közellevőket)

Gazdasszony: De most már elég volt, ha nem

viselkedik rendesen ez a kecske, kizavarom!
(A kecske bánatosan mekeg)

Gazdasszony: Hány éves vagy, kecském?
(A kecskét alakító játékos annyiszor kopog, ahány éves.)

Gazdasszony: Szeretted-e a szilvapálinkát?
(A kecske a fejét rázza)

Gazdasszony: Éhes vagy? (a kecske bólogat)

Gazdasszony: Megennél-e egy fagyos székereket? (Rázza a fejét)

Gazdasszony: Mákos kalácsot ennél-e? (Igen)

Gazdasszony: Hát táncolni tudsz-e?
(Bólogat, a kecske táncol, majd elterül.)

Gazda: No, vigye orvoshoz azt a kecskét, adok egy kis rávalót. (Pénzt ad nekik)

Köszöntő: Ahányszor a szarka megbillenti a farkát,/Annyi ezres bankó verje gazduram markát!

K: Viszontlátásra! Gyere, kecske, menjünk tovább! (Kimennek, a kecske mekeg búcsúzásképp)

3. jelenet: Háziak. köszöntők, ló alak (A lovat egy legény bevezeti)

- Jó napot kívánok! Szabad-e kis játékunkkal farsangot köszönteni?

- Szabad, szabad, csak jöjjenek!

- Na, hogy adja a lovat, mert mint hallom, eladó a jószág?

- Úgy van, eladó.

- Mennyiért adja?

- 2000 Ft.

- Adok érte 500 Ft-ot, többet nem ér. Meg így is én fizetek rá erre az üzletre.

- 500 Ft? Akkor inkább főbe ütöm!

(Közben a ló mókázik, illegeti magát, a végén a gazdája fejbe csapja és a ló elterül. Sajnákozónak rajta, megpróbálják életre kelteni, de hiába. Kis idő múlva a ló felugrik és kiszalad.)

Gazda: Köszönjük a köszöntést. A viszontlátásra! (Pénzt, kalácsot ad nekik)

Köszöntő: Azt kívánjuk este, reggel vidám kedvvel feküdjenek, keljenek e házban az emberek.

4. jelenet: háziak, köszöntők. medve alak

- Jó estét kívánok! Megengedik-e, hogy bemutassam a medvémet?

- Ha már itt vagytok, lássuk, mit tudtok!

- No, medve, most mutasd meg, mit tudsz!

Táncolj! (Nem akar táncolni, ugrál és dörmög)

- Na, Jancsi, ne hozzá székenbe, mutass valamit! (A medve kitépi a láncot a kezéből és megsimogatja a nézőket, össze is keni az arcukat)

- Jaj, megvadult a medvém! Fogják meg! Jancsi, ne vadulj meg! De nem is csoda ha meg-

vadul, annyi szép lányt lát itt! Szegénynek orvosságra való kell, ennivaló kell, új bundát is kéne neki venni! Egy kis szalonnát, egy kis kolbászt adjanak! (A háziak adnak neki)

Köszöntő: Fazekukban pulyka, kappan, mindenféle jó főjön, kéményük is füstöljön!

(Elköszönnék.)

Mama: Hát így zajlottak régen a farsangok. Mulatoztak, bohóckodtak, jól érezték magukat. Arra törekedtek, hogy a farsang végére az összes ételt elfogyasszák, mert úgy tartották, hogy „Inkább a has fakadjon, mintsem az a kicsi étel megmaradjon.”

Papa: - Farsang után viszont megkezdődött a böjt, amikor is 40 napig, a húsvét kezdetéig nem ettek húst. Hát így történt ez régen.

Meghajlás, zene: Gryllus Vilmos: Maszkabál.

KÉZMŰVES FOGLALKOZÁSOK LEÍRÁSA

1. Jegesmedve készítése (12. melléklet)

• **Hozzávalók:** fehér karton, mozgó szemek, olló, ragasztó, színes papírok

• **Munka menete:** Az alaklemez körberajzolás után kivágjuk. A sálat és az apróbb darabokat vágás után ragasztjuk. Tetszés szerinti színekkel és mintákkal öltöztetjük. Kinyomó mintákkal díszítjük.

• **Fejlesztett kompetenciák:** finommotorika fejlesztése az apróbb darabok felhasználásával, forma és alak azonosság, konstanciák fejlesztése árnyképek felhasználásával, kezdeményezőképeség, szervezőkészség, ügyesség fejlesztése (különösen a részek összeállításánál), körültekintés, elővigyázatosság az eszközök

használatakor, problémakerülés és megoldás fejlesztése, fantázia fejlesztése háttér megrajzolásával

2. Álarc készítése

• **Hozzávalók:** színes papír, krepp-papír, karton

• **Munka menete:** 1-2. osztályosok: A/4-es lapból félbe hajtással kinyírjuk a fej formáját. Az orrot, a száját középről indítjuk. A szemhez kicsit felülről behajtva a lapot szintén egyszerre kinyírjuk a formát. Hosszú krepp-papírcsíkokat ragasztunk a fejformára.

3-4. osztályosok: minta szerint egy arcformát kinyírunk a megadott vágás éleken, a kartont meghajlítjuk a szaggatott vonalak mentén. Amikor a nyírás és hajtás készen van, akkor kifestjük az arcot. A térbeli formát a nyírás és hajlítás adja.

• **Fejlesztett kompetenciák:** megfigyelő képesség fejlesztése, figyelemösszpontosítás, eredményorientáltság, gyakorlatias feladatértelmezés, tervezés, értékelés, kreativitás, döntésképeség, önállóság

3. Farsangi süveg készítése

• **Hozzávalók:** kétoldalas kartonból kinyírt körcikkek (piros, kék, sárga, narancssárga), krepp papír (kék, rózsaszín, sárga, lila, zöld, narancssárga), ragasztó, olló, kalapgumi, lyukasztó, tűzőgép, újságpapír

• **Munka menete:** A kiválasztott színű körcikkek ívére krepp papírszalagot ragasztunk. Tetszőleges formákat nyírunk krepp papírból, akár több színűből is, majd ezeket a kartonra ragasztjuk. Keskeny krepp szalagokat ragasztunk a kalap csúcsára belülről. Összetűzzük a kartont. Kilyukasztjuk két helyen, s a tanulók fejéhez mért hosszúságú kalapgumit kötünk a kartonhoz. Munka közben farsangi dalokat is énekelhetünk: Itt a farsang, áll a bál; A, a, a, a farsangi napokban.

• **Fejlesztett kompetenciák:** manuális képesség, felfogóképesség, tervezés, kitarás, önállóság, precizitás, kreativitás, körültekintés, elővigyázatosság, a környezet tisztán tartása

4. Jégcsap ablakdísz készítése

• **Hozzávalók:** színes papír, olló, ragasztó

• **Munka menete:** A sablonok segítségével (13. melléklet) a különböző színű papírokból kivágjuk a megfelelő részeket, majd összeállítjuk a ragasztás sorrendjében. Ezután következik az összeragasztás.

• *Fejlesztett kompetenciák:* megfigyelőképesség, formaérzék, finommotorika, kreativitás, rész-egész viszonya, kézügyesség

5. Farsangi lampion készítése

• *Hozzávalók:* színes papír, olló, ragasztó
Munka menete: Négyzet alakú origami lapot kettéhajtunk. A hajtott élénél kb. 1 centiméterenként bevagdossuk a lapot úgy, hogy a tetején kb. 2 cm-nél megállítjuk a nyírást. Az utolsót végig nyírjuk, ez lesz a fogantyúja. Kinyitjuk a hajtásnál. Hengert formálunk belőle és a két végénél összeragasztjuk. A tetejére illesztjük a fogantyúját.

• *Fejlesztett kompetenciák:* kézügyesség, szemmérték

6. Arcfestés

A farsang jegyében a gyerekek megtervezhetik saját maszkjukat, vagy előre megrajzolt minták közül választhattak.

• *Fejlesztett kompetenciák:* türelem, esztétikai érzék fejlesztése

A farsangi hagyományörző délutánon mozgásos feladatokat is végrehajthattak a gyerekek,

melyek a következők voltak: népi játékok, ügyességi játékok.

• *Fejlesztett kompetenciák:* felfogóképesség, lényegfelismerés, kitartás, motiválhatóság, figyelemösszpontosítás, megosztás, nyitott hozzáállás, hatékony kérdészés készsége, meghallgatási készség, általános tanulóképesség, emlékezőképesség, logikai és együttműködési készség fejlesztése.

FARSANGI JÁTEKOK:

Szereplők: vőlegény, menyasszony, falubeliek, pap, cigányasszony, koldus, vőfély, legények, gazdasszony

• *Kellékek, eszközök:* kötél vagy farúd, papi ruha, menyasszony, vőlegény, cigányasszony, vőfélyjelmez, kalap, bokréta, bot, falusi férfi-női öltözet, szalma, csizmák, kosarak, szalonna, tojás, liszt

7. Tuskóhúzás

A farsangi lakodalmas játékok közül a leglátványosabb a nyugat-dunántúli rönkhúzással egybekötött mókaházasság. Rábatótfalun 31 méter magas fát döntöttek ki és azt húzták végig a lányokból, legényekből alakult párok a

„Mélyen tisztelt Közönség! Felsőbátkifalu nagyközség! Hallják meg a siketek! Nyíljon ki a fületek! Nagy eseményt hirdetek, jó mulatságot ígerek. Azért jöttünk össze ma, legyünk egy nagy csokorba. Házasság lesz, ebből tudom, ezt bátran itt megjósolom. A falu egyik legénye, kinnek este kerek, mindig jár és meg nem áll. Kigondolta, úgy tudom, házasodik farsangon.”

- **Fejlesztett kompetenciák:** felfogóképesség, lényegfelismerés, kitartás, motiválhatóság, figyelem összpontosítás-megosztás, nyitott hozzáállás, hatékony kérdezős készsége, meghallgatási készség, emlékezőképesség, ismeretek helyén való alkalmazása

8. Tyúkverőzés:

Farsangi hétfőn délelőtt a legények felöltöztek, az egyik cigányasszonynak, a másik koldusnak, a harmadik menyasszonynak, a negyedik vőlegénynek, az ötödik vőfélynak. A menyasszonynak szalmakötélből font koszorú volt a fején, a vőlegénynek bokréta a kalapjánál, a legényeknek szalmából sarkantyú a csizmájukon. Tarisznyával és kosárral indultak el az utcákra, és bementek minden házba, mondván:

Hipp farsang, hopp
János uram farsang,
Itt is adnak, amit adnak,
Egy darab szalonnát.
Tyúkláb, daruláb,
Macska ül a szalonnán.
Menjenek lehajtani,
Nekem egy darabot vágni.

A vers után táncoltak, majd a gazdasszonytól lisztet, szalonnát, vagy tojást kaptak, amit kocsmában közösen elfogyasztottak.

- **A játékok menete:** A gyerekek mindkét játékot eljátszák önkéntes jelentkezés alapján, szerepjátékkal. A rönköt helyettesíthetjük kötéllel vagy farúddal. Ügyeljünk arra, hogy mindenki kapjon szerepet. Miután mindkét játékot eljátszották, szerepcsere történik. A megtanulandó verseket az előre legépelt szereposztásból olvassák fel, majd a foglalkozás végén ezt elvihatik.

- **Fejlesztett kompetenciák:** memória fejlesztése, kommunikációs képesség fejlesztése, olvasási készség fejlesztése

9. Ki vagyok én?

- **Eszközök:** Előre megírt, a játékosok számára megegyező szókértya, cellux vagy biztosítótű
- **A játék menete:** Álljunk körbe, majd mindkinek a hátára tűzzünk egy szókértyat! A kértya bármilyen tárgy, állat, személy neve szerepelhet. A feladat: mindenki próbálja meg minél gyorsabban kitalálni, hogy ki is lehet ő.

Odamegy egy társához és a barkobhához hasonlóan kérdést tesz fel. Addig kérdezheti, amíg nem választ kap. Utána máshoz kell fordulnia kérdezősködni. Ha sikerül kitalálnia, hogy ki ő, leveszi a hátáról a játékevezető a kártyát. Itt nem az számít, hogy ki győzött, hanem a játék közben megélt élmény a fontos.

- **Fejlesztett kompetenciák:** logikai készség, kommunikációs készség, együttműködési készség fejlesztése

FARSANGI ÜGYESSÉGI JÁTÉKOK

10. Memória

- **Eszközök:** 6 pár kártya 10x15 cm-es méretben farsangi képekkel
- **A játék menete:** Mágnes táblára tesszük a képeket összekeverve. Két gyermek versenyzik egymással. Két-két kártyát emelnek felváltva. Az győz, aki több párt gyűjt össze.
- **Fejlesztett kompetenciák:** memória, logikai képesség fejlesztése

11. Vigyorka

- **Előkészület:** Újságpapírból kör alakot vágunk, majd krepp-papírral bevonjuk. Arcot ragasztunk neki, majd a feje búbját átszúrjuk. Egy hosszú madzagot erősítünk rá, melynek másik végét hurkapálcháoz kötöttük. Két darabot készítünk belőle.
- **A játék menete:** Két gyermek versenyzik egymással. Aki hamarabb feltekeri a hurkapálcára Vigyorkát, az nyer.
- **Fejlesztett kompetenciák:** kézügyesség, türelem, fantázia fejlesztése

További javaslatok a farsang témakörében:

álarcok készítése papírmáséból, gipszformák készítése és festése, álarcok papírtányérból, busó fej újságpapírból, váltóverseny álarccal, jelmezes sportvetélkedők, farsangi állatalakoskodás bűnbakkeresséssel.

Balázs napja

(Február 3.)

EREDETE: Szent Balázs püspököt a minden-fajta torokbetegség gyógyítójának tartották. A legenda szerint megmentette egy özvegyasszony fiát. Az asszony hálából ételt, gyertyát vitt neki. Ennek emlékére szokás az ún. Balázs-áldás vagy balázsolás, amikor a katolikus pap a gyermek álla alá két gyertyát tesz keresztbe és imát mond. Balázs napján almát is szenteltek hazánkban. A szentelt almából a torokfájós ember nyelt le egy-egy darabkát. Szent Balásznak a madarak hoztak ennivalót, mikor a pusztában lakott és a beteg vadakat is gyógyította meg. Balázs parancsol az ég madarainak, ezért a szőlősgazdák e napon négy vesszővel körbejárták birtokukat, hogy a madarak később ne egyék le a szőlőt. A balázsjárás az iskoláskorú gyermekek házról házra járó adománygyűjtő, iskolába toborzó, köszöntő szokása volt. Elmondták az éneküket, eljátszottak egy jelenetet, amelyért ajándékokat kaptak, ami a tanítót illette.

A TÉMA LEBONTÁSA, TEVÉKENYSÉGVASJASLATOK:

- Balázsolás bemutatása
- Kézműves foglalkozások
- Népi gyermekjátékok

FEJLESZTÉSI TERÜLETEK

- **Személyes kompetenciák:** kitartás, felelősségtudat, megbízhatóság fejlesztése
- **Társas kompetenciák:** együttműködési készség, segítőkészség, kapcsolatteremtő készség fejlesztése
- **Kommunikációs kompetenciák:** előadói készség, nyelvhelyesség, fogalmazó készség fejlesztése
- **Megvalósítás:** Hagyományos szövegekből és énekekből álló jelenetet állítottunk össze. A szereplők: Balázs püspök, előjáró, katonák,

házigazda, gazdaasszony, parasztok. Beköszöntő után énekkel érkeztek meg a balázsjáró diákok. A humoros jelenet közben adományokat kértek a háziaktól, majd iskolába hívogató rigmusokat mondtak a gyerekeknek. A végén ajándékot kaptak a gazdáéktól és táncdal bűcsúztak el. A tánchoz párnak a néző (iskolába hívandó) gyerekeket kértek fel. A díszlettel egy falusi szobát jelenítettünk meg, ahol a szépen terített asztal mellett a család várja a balázsolókat.

BALÁZSOLÁS

Narrátor: Szent Balázs püspök nevéhez kapcsolódik a „balázsjárás” népszokása. Szent Balázst a gyerekek védőszentjeként tisztelték, aki meggyógyítja őket a torokbajból. Balázs doktor a gyerekeket folyamatosan tanította is, ezért nevezték diákjait Balázs-katonának. Régen ilyenkor az iskoláskorú gyerekek püspöki és katonai jelmezbe öltözve házról házra jártak, és köszöntőket mondtak. A falusiaktól adományokat kértek /zsírt, szalonnát, tojást/,

hogy folytatni tudják a tanulást. Közben versekkel, énekekkel iskolába hívták, toborozták társaikat.

Előljáró:

Dicsértessék a Jézus Krisztus!
Be szabad-e jönni a balázsoknak?
Én vagyok az előljáró, elküldött vitéz,
hogy kegyelmük szobája
csakhamar legyen kész.
Az úri méltóságok,
kik mindjárt bejönnek,
szállást készíteni engemet rendeltek.
Orsókat, rokkákat félre nem dobálják,
mert annak is nagy kárát tapasztalják,
ha az én népemet jó szívvel
nem fogadják! Jöjjetek be katonáim!
Dal: Régi bevett szokás szerint
jöttünk énekelni,
Diák törvényt nem akarjuk
félbe hagyni. *(bejönnek a dal alatt)*

1. katona: Én vagyok az első vitéz,
legyen kegyelmetek szobája tiszta kész.
Mert nagyúri méltóságok immár beérkeztek.

Kórus: Emlékezzünk, hogy ma vagyon
Szent Balázs napja, Máskor is, hogy megér-
hessük, az Úristen adja.

Kapitány: Én kapitány vagyok, népem igazgatom,
A véres csatára őket biztatom.
Azért parancsolom, hogy kartács,
puska, pisztoly pattogjon
És a zászlós elibém rukkoljon!

Zászlós: Itt vagyok kapitány úr!
Mit tetszik parancsolni?

Kapitány: Azt, hogy a zászlóra jól kell vigyázni,
Mert mi fogunk édes hazánkért harcolni.
Künn áll két erős vitéz,
Ki lábam nyomába lép.
Püspök!

Püspök: Állj mellém katonám,
az én személyemnek,
Amit mestered parancsol,
egyenesen tedd meg,
Mert ha meg nem teszed,
szigorúan megbüntetlek!

2. katona: Püspök uram mit akar?
Talán valamit akar?
Attól féltem rettegtem,
leharapja a fülem.

3. katona: Katona vagyok, talpra állok, szeme-
met forgatom, fogamat csikorgatom,
tudom megijed valaki!

4. katona: Föltartom nyársamat

az egecske felé:
ballagjon a házigazda öregkéssel
a padlás felé!
Tegyen az én nyársamra
egy darab szalonnát!
Ha nem adna szalonnát,
kilököm a gerendát!

5. katona: Föltartom kosaracskámat
az egecske felé:

ballagjon a háziasszony
a tikfészek felé!
Tegyen az én kosaramba
egynéhány tojást!

6. katona: Oly pórul jártam,
mikor az egekbe bújdostam,
a rongyos papucsomat elhagytam!
A gatyám ráncába pedig
akkora bolhát találtam,
hogy hája, szalonnája miatt
nem fért be a padlás ajtaján.
Sonkáját száz esztendeig ettük,
bőréből helyes nadrágom lett,
de olyan, hogy ma is emlegetem!

Dal: A, a, a, Ma vagyon Balázs napja.
Merre minket juttatott,
az Úristen vérrasztott.
A, a, a, Ma vagyon Balázs napja.
Í, í, í, Ez volt a régi mód!
Térpig érő szoknya volt,
rövid ujjú rékli volt.
Í, í, í, Ez volt a régi mód!
Ó, ó, ó, A szalonna, kolbász jó!
Ha megtöltik nyársunkat,
és a kis kosarunkat.
Ó, ó, ó, A szalonna, kolbász jó!
De, de, de, Mi a diák ebédje?
Tudjuk, hogy leves kása.
Soha szemed ne lássa!
De, de, de, Mi a diák ebédje?
Ká, ká, ká, A kolbászos káposzta!
Aki abból ehetik, arra egyet ihatik.
Ká, ká, ká, A kolbászos káposzta!

1. katona: Hozzanak minekünk Ferencet,
hadd tördeljen velünk perecet!

2. katona: Hozzanak minekünk tizenkét rőf kolbászt,
hadd fonjuk be véle az iskolapadlást!

Mindenki: Házigazda mostan kelljél fel gyorsan!
Hozzál nekünk jó bort,
és amid van a háznál csak hord!
Nézd a nyársunk üres,
a hasunk is éhes, ha sajnálod
a szalonnát,
légy magad is éhes!

Püspök és a katonák:

Mi már többet nem tréfálunk,
ajándékot várunk.

És ha azt ma kapunk bőven:
Istenesen, seregesen,
a szomszédba állunk!

Közös dal: Emlékezzél házigazda,
ma van Balázs napja
Dobd el búdat az ágy alá,
mondjad: hej-je, huj-ja!
Lám mi nekünk van jó kedvünk,
semmitől mi nem törődünk,
Tanítónk regulájától, éppen ma
nem félünk!

1. gyerek: Ez az én seregem,
melyet most itt láttok,
Szaporítsátok hát kedves fiatalokkal,
Adjátok közinkbe szép ajándékokkal,
Hogy az iskolába előre mehessen,
Apjának, anyjának öröme lehessen,
mindenkor ő benne!

Dal: Ezért tehát házigazda,
eressz hát bemenni,
Jancsit, Ferkót, Andrást,
Miskát ábécét tanulni!
Szép mesterség a tanulás,
és nagy haszon a szép írás.
Ezért eressz hát bemenni Jancsit,
Ferkót, Tamást!

2. gyerek: Hallod-e te Jancsi
hallgass szavamra,
Fogd fel könyvedet,
tedd a tarisznyába,
Itt lesz csak jó helyed,
tanulsz becsületet,
Majd meglásd, jó apád
és jó anyád szeret!

3. gyerek: Csúnya az a szoba,
mely nincs kimeszelve.
Csúnya az a fiú, ki nincs kiművelve!
Csapj fel tehát hozzánk,
pajtás, kisdíáknak,
Benned öröme lesz apádnak, anyádnak.

4. gyerek: Ha pedig szereted
a molnár pogácsát,
Köztünk effélének
nem látod szűk voltát,
Ámbátor könnyes szemmel
kóstolod a savát,
Mert nem vajjal gyúrták
ennek a tésztáját!
Az á-bé-cé-dé-ef a mi ellenségünk,
Kis diákok vagyunk,
nincsen feleségünk,

Könyv, papíros, tinta
a mi mesterségünk!

5. gyerek: Iskolába jer pajtás, jer pajtás!
Ott van a legjobb lakás!
Mester urunk muzsikál,
Minden gyerek úgy ugrál.

6. gyerek: Az írást, az ábécét
tanulni jó mesterség.
Megtanuljuk még idővel,
mi is a diákszót,
Három tízig megolvasni
a csicseri borsót.

7. gyerek: Minket is tanítónk sok jóra
oktatott, azért küldött,
hogyminden henyelőt,
oskolakerülőt összeszedjünk.

8. gyerek: Van-e hát a házbán
kis kompániánkba való gyermek?
Álljon a verbunkba,
jöjjön iskolába, nem bánja meg!

Ének cd-ről és a gyerekek táncolnak az ovisokkal illetve a nézőkkel.

• *Fejlesztett kompetenciák: együttműködő képesség, emlékezőképesség, figyelemösszpontosítás*

KÉZMŰVES FOGLALKOZÁSOK LEÍRÁSA:

1. Ilyennek képzelem Balázs püspököt: ceruzarajz készítése, püspöksüveg készítése kartonból

Két téma közül választhattak a foglalkozáson a gyerekek.

Akik a rajzot választották rövid történeti áttekintés után reprodukciókat láttak a püspökről. Megfigyelték az alakját, ruházatát, a képeken szereplő személyeket, arányokat, fényviszonyokat, testtartását, tárgyakat. A feladatuk az volt, hogy a megfigyeléseik segítségével rajzolják le a szentet olyannak, amilyennek ők képzelik el.

A másik feladatot alaklemez segítségével készítették el. Fehér kartonon körbe rajzolták a süveg alaklemezét és kinyírták a formát. Majd színes ceruzával vagy zsírkrétával színezték, díszítették. Végül a fejekre igazítottuk és a fejpántnál összetűztük.

- *Fejlesztett kompetenciák:* ötletgazdagság, ismeretek helyén való alkalmazása.

2. Adománygyűjtő dobozka készítése

- *Munka menete:* Az alaklemez átmásoljuk. Az előre elkészített doboz alakot a jelzéseknél behajtogatjuk. A széleket a jelöléseknél bevágjuk, majd az oldalakat ragasztjuk. Kinyomós mintákkal díszítjük. Rafiával megkötjük.

- *Fejlesztett kompetenciák:* térlátás fejlesztése, modellezés gyakorlása mintadarab segítségével

3. Mackó készítése

- *Anyagszükséglet:* termo anyag, hímzőfonal, tű, olló, ragasztó, filctoll, bélésanyag. A termo anyagra rárajzoljuk 2-szer a mackó figurát, egyszer az arcot és a sálát, majd kivágjuk. Egymáshoz igazítjuk a két alakot, majd összevarrjuk a fejig. Ekkor közé rakjuk a bélésanyagot, kitömjük vele a mackót. Tovább varrjuk a fejénél. Ha kész, ráragasztjuk az arcot, majd rárajzoljuk a szemet, orrot, száját. Sálát kötünk a nyakába és kész is a mackó, melyet már alig várunk, hogy kibújjon a barlangjából!

- *Fejlesztett kompetenciák:* kézügyesség, eszközhasználat fejlesztése

4. Gyöngyfűzés

- *Gyöngyök fajtáinak bemutatása:* méret, anyag, származási hely és minőség kapcsolata, forma
- *Színharmonia megbeszélése, a népművészeti szerepének megbeszélése:* ruhadíszítés, fejdísz díszítése, ékszerek készítése.

- *Minta ismertetése:* 2 szálon fűzzük a gyöngyöt, 1 szemet felhúzzunk a két huzalra, majd 2-2 szem gyöngyöt külön-külön is felfűzünk, ezután ismét közösen fűzzük fel a következő szem gyöngyöt és így haladunk tovább, amíg elérjük a kívánt hosszúságot.

- *Másik minta:* 2 szálon fűzzük a gyöngyöt, 1 szemet felhúzzunk a 2 huzalra, majd 3-3 szem gyöngyöt külön-külön is felfűzünk, ezután ismét közösen fűzzük fel a következő szem gyöngyöt és így haladunk tovább, amíg elérjük a kívánt hosszúságot.

- *Fejlesztett kompetenciák:* finommotorika, megfigyelőképesség fejlesztése, monotonia-tűrés.

5. Origami: kisfiú, ház, kutya, kutyaóli

- *Szükséges anyagok és eszközök:* origami papírok, ragasztó, rajzlap

A figurákat a hajtogatási leírásokkal hozzuk létre, majd képet alakítva felragasztjuk egy rajzlapra.

- *Fejlesztett kompetenciák:* képalkotási képesség, téri tájékozódás, esztétikai képesség fejlesztése

6. Bohóc készítése

- *Anyagszükséglet:* kétoldalas kartonok /piros, citromsárga, narancssárga, kék, zöld, testszínű/, miltonkapcsok, ragasztó, olló, ceruza, filctoll, alaklemez (14. melléklet).

- *Motiváció:* Gazdag Erzi: a bohóc köszöntője c. vers meghallgatása, majd beszélgetés a bohócok szerepéről, ruházatáról.

- *A munka menete:* A méretre vágott kétoldalas kartondarabokra rajzoljuk az egyes részeket az alaklemez /fej, nyak, sapka, törzs, fél törzs, alkar, felkar, kéz, comb, láb, szár, cipő/ segítségével. Az egyes elemeket kinyírjuk. A fejre ragasztjuk a sapkát. Tetszés szerint sárga kartonból csörgőt is ragaszthatunk a sapka csúcsaira. Vidám arcot rajzo-

lunk: mosolygó szemet, orrot, száját. A nyak felső részét a fejhez ragasztjuk. A törzsre ragasztjuk az eltérő színű törzs fél darabját. Tetszés szerint szívet is ragaszthatunk a törzsre. A törzshöz illesztjük miltonkapocs segítségével a végtagokat. A kezét tetszés szerint ragasztjuk vagy kapoccsal illesztjük az alkarhoz. A cipőt tetszés szerint ragasztjuk vagy kapoccsal illesztjük a lábszárhoz. A nyakhoz ragasztjuk a törzset. A vers részleteinek tanulása, ismétlése közösen.

- *Fejlesztett kompetenciák:* felfogóképesség, manuális képesség, precizitás, emlékező képesség.

7. Gyermekjáték

A gyerekek párosával állnak egymással szemben, így két sort alkotnak. Megfogják egymás kezét. A kezében egy pénz van. Kisorsoljuk, hogy melyik csapat a fej és melyik az írás. Feldobom a pénzt, megmutatom az első embereknek. Az adott csapat első embere megszorítja a mellette lévő kezét, majd ezt tovább adják. A sor végénél mindkét csapattól egyenlő távolságra rumbatőköt helyeztem el. Az utolsó ember, aki érzi a kézszorítást, odamegy és megrázza a tököket. Amelyik csapat több pontot kap, az nyer. Addig játszunk, míg mindenki volt első ember.

Körberakunk székeket. Egyel kevesebbet, mint ahány gyermek játszik. Elindítom a zenét, melyre mozogniuk, táncolniuk kell. Amikor megállítom a zenét, mindenkinek keresnie kell egy széket, melyre leül. Egy gyereknek nem jut szék, ő kiesik. A játékot mindaddig játszunk, míg egy gyermek marad csak.

- *Fejlesztett kompetenciák:* kapcsolatteremtő képesség, kapcsolatfenntartó képesség, udvariasság, tolerancia.

8. Gyermek- és népijátékok

Énekes tűz-víz

- *Kategóriája:* Hallásfejlesztő, hangképző játék
A játék menete: Egy gyereket kiküldünk a teremből, ő lesz a kereső, másvalaki pedig elrejt a jól ismert tárgyat. Behívjuk a keresőt, a többiek pedig elkezdene énekelni. Az éneklés segít megtalálni a tárgyat, mert ha közelebb kerül hozzá hangosabban, ha távolabb kerül, halkabban énekelnek. Ha már jól megközelítette, lehet hangosan énekelni. Ha meg is találta, tapsolhatnak.

- *Fejlesztett kompetenciák:* hallásfejlesztés, logikus gondolkodás, figyelem fejlesztése

• 9. Libásdi

Az egész magyar nyelvterületen játsszák, de szeretik a hazai sváb, erdélyi szász és szlovák gyerekek is. A játék szereplői: gazdasszony, 1 (vagy több) farkas és a libák. Az gazdasszony és a libák egymással szemben állnak, köztük, de tőlük oldalra van a farkas.

Az gazdasszony átkiált a libáknak:

Gyertek haza ludaim!
Nem megyünk!
Miért?
Farkas van a híd alatt!
Mit csinál?
Mosdik!
Mibe törölközik?
Arany kiskendőbe!
Hova teszi az arany kiskendőt?
Arany ládikóba!
Hova teszi az arany ládikót?
Arany nagy ládába!
Hova teszi az arany nagy ládát?
Tűz alá, víz alá, bokor alá!
Gyertek haza ludaim!

Erre a libák az gazdasszonyhoz szaladnak, közben a farkas megpróbálja megfogni őket. Akit elkap, az kiáll. A játék addig tart, míg van liba. Játsszák úgy is, hogy a libákat egy pásztorlány hajtja ki. Ilyenkor ő szól az anyjának:

Anyám, anyám be ehetném!
Gyere be!
Nem merek!
Mitől félsz?
Farkas van az erdőben!
Mit eszik?
Kosfejet!
Mibe mosdik?
Aranycsészébe!
Mibe törölközik?
Loncsos kutya farkába!
Gyere be tisztára, búzára!

Előfordul, hogy akit a farkas megfog, az nem áll ki, hanem szerepet cserél a farkassal, illetve ő is farkas lesz.

- *Fejlesztett kompetenciák:* közösségépítő készség, figyelem fejlesztése

- *Javasolt népi játék:* bakugrás

Húsvét, kiszehajtás, villőzés

(Március)

EREDETE: Sok helyen a telet jelképező szalmabábu elégetésével vettek búcsút a hosszú téltől. A palócoknál pl. virágvasárnapon került sor a kiszehajtásra. A kisse jellegzetes böjti eledel: savanyú gyümölcs- vagy korpaleves, amit télen nagyon meguntak az emberek, és meg akartak szabadulni tőle. A leányok az előző évben férjhez ment menyecske ruháiba öltöztettek egy szalmabábot, mely a kispét szimbolizálta. A bábot elvitték a legközelebbi patakig, és éneklés közben levetve a ruháit, vízbe dobták. Ilyenkor abból, hogy a víz a bábot hogyan és merre viszi, jóvendöltek a jelen lévő férfiakhoz meneteléről. Van azonban arra is adat, hogy a bábot elégették. Ismert téltemető a villőzés is. A villőzés fő kelléke a különböző nagyságú villóág, melyet felszalagoztak, esetleg kifűt tojásokkal díszítettek. A villófa mérete és díszítése szinte falvanként változott. Énekük végeztével a gazdasszony letört egy kis gallyat az ágról; megveregette a lányokat „Mind menjtek férjhez!” szavak kíséretében, A kissejárás, villőzés változatait elsősorban Kodály Zoltán és Manga János lejegyzéseiből ismerjük.

(Forrás: Néprajzi lexikon)

A TÉMA LEBONTÁSA, TEVÉKENYSÉGVASJASLATOK

- A kissezés hagyománya
- A húsvét hagyománya
- Húsvéti bemutató forgatókönyve
- Néhány húsvéttal kapcsolatos játék ajánlása
- Húsvéti hagyományörző foglalkozáson megvalósult kézműves tevékenységek

FEJLESZTÉSI TERÜLETEK

- **Személyes kompetenciák:** kitartás fejlesztése, felfogóképesség, megfigyelőképesség, kreativitás, szín és formaérzék harmonizálása, figyelemösszpontosítás fejlesztése; esztétikai érzék kooperációs képesség szintjének emelése, érzelmi, hitbéli - és morális biztonság megalapozása
- **Társas kompetenciák:** közösségépítő készség, segítőkészség fejlesztése, személyközi kapcsolatok minőségének javítása, egymás iránti

tolerancia és empátia fejlesztése, viselkedési minták közvetítése, figyelemmegosztás

- **Kommunikációs kompetenciák:** fogalmazási készség, előadói készség fejlesztése
- **Megvalósítás:**

Forrás: Népi hagyományaink iskolai és amatőr színpadon című könyv

Díszlet: három festett ablak, krepp papírból stilizált folyó, két kiszebaba

Ruhák: lányok – népviseleti öltözet, fiú – sötét nadrág, fehér ing.

„HAJ KI KISZE, HAJ...”

(Téltemetés, tavaszköszöntés virágvasárnapján Kodály Zoltán és Manga János gyűjtése alapján)

Szereplők: leányok, legények, Seres Maris, Piri Margit, Háziaszony /Varga Jánosné/.

Szín: nagy tér, középen három jelképes ház, jobb oldalon jelképes folyóvíz.

A színpad bal oldalán leányok körben állva énekelnek. (Első énekléskor kezüket kitérve a nap felé lóbálgatják, másodszor egymás kezét megfogva körbe járnak.)

Dal: Süss fő nap, ecetes bab,
Kertek alatt a kiscsibék
majd megfagynak.

(A második éneklés után megállnak.)

Első lány: Jó is volna, ha már többet sütné a nap. Nem fáznának a kis csibéink a kertek alatt.

Második lány: A jó meleg napokkal már a nagybőjt is elmúlna., ebédre se ennénk már mindig ecetes babot!

Harmadik lány: Meg kiszét. Azt a savanyú korpalevest. De jó volna már valami jó füstölt húsos étel!

Negyedik lány: Egy kis finom sódar.

Első lány: Hajtsuk ki hát ezeket, meg velük együtt a telet, a betegséget!

Második lány: Hogyan?

Harmadik lány: Ahogyan nagyanyáink szokták. Készítsünk szalmabábut, azon minden rosszat kiviszünk a határba és dobjuk bele a folyóba, hogy az el is vigye tőlünk!

Negyedik lány: A mi udvarunkon meg is csinálhatjuk a kiszebabát, nekünk van szalmánk is, rudunk is hozzá.

Első lány: De a kiszebabára ruhát is kell adni.

Második lány: - Majd kérünk Seres Maristól meg Piri Margittól. Úgyis arrafelé kell mennünk.

Harmadik lány, negyedik lány: - Akkor gyerünk!

(Elindulnak, beköszönnek az első házba.) Jó napot Maris!

Maris: - Jó napot!

Negyedik lány: - Nem adnál valami ruhát a kiszebabánkra?

Maris: - Adok én szívesen Fontam is szőttem is a télen, meg már gondoltam, hogy biztosan csináltok kiszehajtást, hát meg is varrtam rá a ruhát. Tessék. *(Odaadja.)*

Első lány: - Köszönjük. *(Mennek a második házhoz, beköszönnek.)* Jó napot Margit!

Margit: - Jó napot! Mi járatban vagytok?

Második lány: - Kiszehajtást szeretnénk csinálni. Nem adnál a babánkra valami ruhafélét?

Margit: - Én bizony nem adok. Ilyenre nem pazarolom a drága vásznamat. Nem azért fontam, szőttem egész télen.

Harmadik lány: - No, megállj! *(Továbbmennek, a harmadik ház utáni jelképes udvarnál megállnak.)*

Negyedik lány: - No, itt a mi udvarunkon el is készíthetjük a kiszét. Ruhának elég lesz az is, amit a Seres Maris adott. *(Hozzáfognak a készítéshez, ráadják a ruhát. Mikor készen vannak, az első lány hirtelen elkapja.)*

Első lány: - De jó, hogy elsőnek tudtam felkapni a kiszét, mert akkor én fogok közületek először férjhez menni!

Második lány: - De ha útközben mi is visszük, azért mi is férjhez megyünk.

Harmadik lány: - Akkor hát induljunk ki a folyópartra. *(Elindulnak a kiszével és énekelnek)*

Dal:

Il: Haj ki kische, haj, győjj be sódar gömböce :||
Seres Maris otthon ül, a kiszére pentőt sző
Ha megszövi, megvarrja, a kiszére ráadja.

Il: Haj ki kische, haj, győjj be sódar gömböce :||
Piri Margit olyan híres asszony,

Ruhát kértünk a kiszére, nem volt szíves adni.

(Aztán a színpadon tesznek még egy kört, s a következő ének alatt érnek oda a folyópartra.)

Dal: Haj ki kishi, kishőce a másik határba,
Gyere be sódar a mi kis kamránkba.
Kivisszük a betegséget,
behozzuk az egészséget,
Haj ki kishi haj!

Első lány: - Azért a ruhát vegyük le a kiszéről.
Kár lenne, ha elvinné azt is a víz! *(Gyorsan leveszik a ruhát, közben éneklük:)*

Dal: Haj ki kishi, kishőce a másik határba,
Gyere be sódar a mi kis kamránkba.
Kivisszük a betegséget,
behozzuk az egészséget,
Haj ki kishi haj!

(Az ének végén bedobják a kiszét a vízbe.)

Ebben a pillanatban a színpad bal oldalára legénycsapat vonul be, elől szintén kiszét visz az egyik. A többi legény meg rossz fazekat tart a kezében, azzal dobol. Egyik-másik kolompot visz és kolompol. Énekelve, rövid úton mennek ők is a vízpartra. Ott ruhástól vízbe dobják a kiszét, melynek csak ócska rongyokból van a ruhája. Ezt éneklük)

Dal: Haj ki kishi, kishőce
győjj be sódar gömböce!
Fehér Ilona otthon ül,
Szabó Jánosnak gatyát sző.

Első lány: - No, ezek jól kifiguráznak bennünket.

Második lány: - Fogjatok gyorsan a kezetekbe villót, és hagyjuk itt őket! *(Erre a lányok felszalagozott fűzfaágot vesznek a kezükbe, azzal vonulnak énekelve vissza a faluba, a legszélső háznál megállnak, ahonnan Varga Jánosné kijön eléjük.)*

Dal: Villó, villó, ki házája?
Biz ez ez a Varga János háza
Faluvégen selyemsátor, villó, villó.
Adjon kendnek tyúkmonyát!
Ha nem tojott a kakas, egye meg a farkas.

Vargáné: *(tojást ad a lányoknak)* - Nekem adjatok egy kicsi ágat a villóból! *(Letör egy ágdarabot, azzal sorba veregeti a lányokat és ezt mondja)* - Mind menjeteek férjhez, mind menjeteek férjhez! *(A lányok sikongatnak, nevetnek, kiszaladnak a színpadról.)*

HÚSVÉT

EREDETE: A nagyböjt utolsó hete, amely virágvasárnaptól húsvétvasárnapig tart, a húsvéti időszakot öleli magába. A nagyhét jeles napjai: nagycsütörtök, nagypéntek és nagyszombat.

Nagycsütörtök: Nagycsütörtökön megszűnik a harangozás: „a harangok Rómába mennek”. Legközelebb nagyszombaton szólnak meg. Nagycsütörtököt zöldcsütörtöknek is nevezték, ilyenkor jó termés reményében spenótot, fiatal csalánt főztek.

Nagypéntek: Jézus kereszthalálának emléknapja, a legnagyobb böjt és gyász ideje. A nap nevezetes szertartása a csonka mise volt. A nagypénteki körmenet és a passiójátékok a középkor óta virágzottak. A pénteki napot szerencsétlennek vélték, így tiltották az állattartást és a földműveléssel kapcsolatos munkákat. A víznek betegséghárító, termékenységvarázsló erőt tulajdonítottak.

Nagyszombat: A tavasz, a természet megújulása az embert is környezet megtisztítására készíti. Jellegzetes tevékenység a nagytakarítás, régen féregűzés. Ekkor szólnak meg újra a harangok, ekkor ér véget a 40 napos böjt.

Húsvétvasárnap: Húsvét a kereszténység legnagyobb ünnepe, e napon ünnepli Krisztus feltámadását. Véget ér a nagyböjt. Szokás volt ilyenkor piros tojást tenni a mosdóvízbe az egészség érdekében. E napon is munkatiltalom volt.

Ételszentelés: A húsvéti szertatásokhoz tartozik már a X. század óta. A húsvéti ételeket és bort szentelni viszik a templomba. Az ünnep áldozati jellegű eledele a húsvéti bárány. Az ételek maradványát tűzbe vetették, hogy a túlvilágon is legyen mit enni.

Jézuskeresés, határjárás: Nagyszombatról vasárnapra virradó éjszakán a Jézus-keresés

elnevezésű népi ájtatosság volt szokás. A legtávolabbi keresztnél elrejtette valaki Krisztus szobrát és ezt vitték diadalmenetben a templomba.

Zöldág-járás: Ez a szokás tavaszt, a természet megújulását jelképező énekes játék. Kapuzva, bújva mentek végig a falun.

Kakaslövés: Brassó megyében szokás volt a kakaslövés. A 13-14 éves fiúk egy héttel e nap előtt végigjárták a falut, hogy három, négy kakast közösen adott pénzből megvegyenek. Tréfas veszekedéssel búcsúztatják a kakast.

HÚSVÉTHÉTFŐ—Locsolkodás: A víz tisztító, termékenységaróztó erejébe vetett hit az alapja a húsvéti locsolkodásnak. A vesszőzés a locsolással egyenértékű szokás volt. Sibának nevezik a vesszőből font korbácsot, mellyel a legények húsvét hétfő megcsapkodták a lányokat. A lányok a sibára szalagot kötöttek. A locsolás jutalma a piros vagy hímes tojás. A tojás ősi termékenységszimbólum. A keresztszülők ajándéka is volt. Közismert játékok: Tojásdobálás, gurítás, összeütés.

Fehérvasárnap: Mátkáló vasárnap ideje a húsvétot követő vasárnap. A húsvéti ünnepkör zárónapja. Jellemző szokás volt a komálás, mátkálás, vásározás. A fiatalok szertartásos barátságkötése.

Húsvéti előadás

Táncolás a közönséggel: Nyuszi-bugi (zene CD-ről)

A GYEREKEK ÁLTAL MONDOTT HAGYOMÁNYŐRZŐ SZÖVEGEK

Versek

1. tanuló: *Tali Gitta: Húsvét közeleg*
2. tanuló: *Jó reggelt, jó reggelt...*
3. tanuló: *K. László Szilvia: Húsvét, Tóth Anna: Húsvéti meglepetés*
4. tanuló: *Birkás Erzsébet: Gyere Gyuri...*
5. tanuló: *Birkás Erzsébet: Néhány nap*
6. tanuló: *Birkás Erzsébet: Nosza, fogd a tarisznyádat*
7. tanuló: *Birkás Erzsébet: Nyusziéknak sok a dolga*
8. tanuló: *En még kicsi vagyok...*
9. tanuló: *Mentovics Éva: Tavaszi mondóka*
10. tanuló: *Mentovics Éva: Amíg megpihen*
11. tanuló: *Mentovics Éva: Amíg megpihen*
12. tanuló: *Mentovics Éva: Zöld erdőben...*
13. tanuló: *Mentovics Éva: Tojásfestés 1.*
14. tanuló: *Mentovics Éva: Tojásfestés 2.*
15. tanuló: *A Tojásfestés*
16. tanuló: *Szép Ernő: Virágok, Boldog Nyulak*
17. tanuló: *Birkás Erzsébet: Húsvétváró*

Közösen előadott vers:

Eljött a húsvét reggele
Eljött a szép húsvét reggele,
Feltámadásunk édes ünnepe,
Ünneplő ruhákba öltöztek a fák,
Pattognak a rügyek, s virít a virág.
A harang zúgása hirdeti ünnepet,

Egy kismadár dalol a zöld rétek felett.
Tündérország rózsái közt
gyöngyharmatot szedtem,
Akit azzal meglocsolok, megáldja az Isten.
Az illatos rózsavíztől megnőnek a lányok,
Zsebeimbe belefértnek a piros tojások.
Kellemes Húsvéti Ünnepeket Kívánunk!

Közös tánc a közönséggel: Nyuszi – bugi

Dalok: Nyuszi ül a fűben, Tavaszi szél vizet áraszt, Nyuszi – bugi

Ruhák: Sötét szoknya és nadrág, színes póló, fejdíszek: fiúknak nyúl, lányoknak virág

Mese kellékei: veteményeskert, káposzta, répa, hernyó, madáretetők, magok madarak, gallyak

HÚSVÉTI SZOKÁSOKRÓL RÖVIDEN

Prózaí szövegek:

1. tanuló: A lányok húsvét vasárnapján festették meg a tojásokat, melyet másnap a locsolóknak adtak. A tojásokat először megtisztították, majd csalánnal, diólevéllel vagy meggy levéllel színezték. A tojás az új életet szimbolizálta. Több helyen szokás volt a komatál küldése.

2. tanuló: Örömvasárnap: a böjti idő közepe táján azt jelzi, hogy az ünnep fontos része az öröm, ezen a napon lehet virág is a templom oltárán. Feketevasárnap: feltámadási szertartás. Virágvasárnap: Jézus Jeruzsálemi bevonulására emlékezünk. E napon az emberek pálma vagy barkaágakkal mennek a templomba. A megelőző szombaton a gyerekek barkát szednek, melyet ezen a vasárnapon a templomban megszentelnek.

Nagycsütörtök: Nagycsütörtöki misén fakereplőket használnak, ilyenkor mondják, hogy a harangok Rómába mentek. **Nagypéntek:** Krisztus halálának az emléknapja. Babonás félelmek kötődnek e napi szokásokhoz a paraszti életben. Tiltották az állattartással, földműveléssel kapcsolatos munkákat, nem sütöttek kenyeret, mert kővé válik, nem mostak, nem fontak. **Nagyszombat:** A feltámadás ünneplése. Ez a szertartás este kezdődik. A körmenet elsősorban Közép-Európára jellemző.

3. tanuló: Az ünnep minden évben más-más időpontra esik, ún. mozgó ünnep. Korábban többféle módszer is létezett húsvét időpontjának kiszámítására, a niceai zsinat óta egyetlen, egységes módszerrel kerül kiszámításra: a tavaszi napéjegyenlőséget követő első telihold utáni vasárnap lesz húsvét vasárnapja. A tojás szimbóluma a ragyogó sárga gömb, mely belsejében maga a Napisten, fehér héja pedig a Fehér Istent, az egész pedig az életet jelképezi. Húsvét hétfőjén

csokoládétojásokat és nyuszikat ajándékoznak a gyerekeknek. A tojásfestés gondolata az évszakok változásait hivatottak jelezni.

4. tanuló: Mátkáló vasárnapon a keresztszülők tojást küldtek a keresztyereknek, illetve komatált küldtek, mely tartalma változott, de tojás, sonka, kalács és egy kis üveg ital mindig volt a tálon. Viszonzásképpen a megajándékozott vagy tojást vagy egy hasonló tálat adott cserébe. Nagypénteken feltörve a tojást és egy tálba csurgatott formájából kiolvasták milyen lesz a következő évi termés. A lányok tojáshejat tettek a küszöbre a húsvétot megelőző estén, így megtudhatták mi lesz a férjük foglalkozása. Sok helyen fehér kendőbe kötött tányéron vitték a templomba a sonkát. Úgy tartották sietni kell vissza a házbba, mert aki gyorsan odaér, az a munkában is ügyes lesz.

5. tanuló: A bárány fogyasztását napjainkra szinte teljesen kiszorította a sonka. A jelkép eredete: bárányt áldoztak Istennek.

6. tanuló: A húsvéti tojások számára fészket rakni jellemzően nyugat-európai hagyomány, de hazánkban gyorsan elterjedt.

7. tanuló: A húsvét hagyományos étele a már jól ismert sonka és tojás mellett a kalács és a bárány. A bárány a zsidóság Egyiptomból történő menekülésének emléke, a tojás pedig a termékenység szimbóluma.

8. tanuló: A húsvét alapvető szimbóluma a barkaág, melyet a templomban megszentelnek. A béke jelképe. Északi országokban valamilyen éppen rügyező ágat visznek a templomba virágvasárnapon.

KÉZMŰVES FOGLALKOZÁSOK LEÍRÁSA

1. Népi gyermekjátékok

- **A játék neve:** Hol van az én helyem?
- **A játék menete:** A földre egygel kevesebb kört rajzolunk, mint ahány játszó van. Mindegyik körbe beáll valaki, egy kívül marad. Ez hangosan megkérdezi: „Hol van az én helyem?” A többiek felelik: „Itt is, ott is, amott is” és elhagyják a helyüket, hogy új karikába ugorjanak. A kérdező is beugorhat egy karikába. Mindig az kérdező, aki a körön kívül rekedt.
- **Változata:** Komámasszony, hol az olló! Mókusok ki a házból!
- **Fejlesztett kompetenciák:** együttműködő képesség fejlesztése

2. Kiszebaba készítése

- **Anyagszükséglet:** maradék anyagok, filctoll
- **Elkészítés menete:** Rongyból készítettünk

kiszebabát. Először megkötöttük a fejét, egy nagyobb anyagból, a nyakánál egy vékonyabb anyaggal elkötve. Kötözünk rá karokat, majd szoknyát, végül arcot festünk filctolla neki.

- *Fejlesztett kompetenciák:* figyelemösszpontosítás, tervezés, önállóság, önfegyelem, kitartás.

3. Gyöngyfa készítése

- *Anyagszükséglet:* gyöngyfűződrót, gyöngy A drótból levágunk kb. 30 cm hosszú darabokat. Ezek lesznek a fa ágai. Ráfűzünk mindegyikre 3-3 szem gyöngyöt. Ha a 3 gyöngyöt felfűztük, a drótszálat meghajlítjuk és a gyöngyök alatt elkezdjük összetekerni a drótot. Kb. 1 cm legyen ez a csavarás. 18 ilyen szálat készítünk. Ezután 3-3 szálat tekerünk egymáshoz, majd az összeset összecsavarjuk. Széthúzzogatjuk a szálat, a végéből „gyökeret” formálunk, és kész is a gyönyörű gyöngyfa.

- *Fejlesztett kompetenciák:* kézügyesség, finommotorika fejlesztése

4. Tojásfa-díszek készítése körmöcskével

- *Anyagszükséglet:* közepes vastagságú fonal (piros és sárga), körmöcskék, olló.

- *Az elkészítés menete:* a körmöcskékre felvezetjük a fonalat. A fonalat a már meglévő hurok fölé szorítjuk, majd átemeljük föltte a hurkot. Ezt a lépést folytatjuk körbe haladva. Törekedni kell arra, hogy egyenletesen haladjunk, se túl szorosan, se túl lazán ne emeljük át a fonalat az új szál föltte. Kb. 12 cm fonat elkészítése után befejezzük, eldolgozzuk a szálat. A fonat elejét és végét masnira kötjük, s így tojás alakú lesz a fonatunk. A gyerekek választhatnak 4, 5 és 6 ágú körmöcskék közül.

- *Fejlesztett kompetenciák:* kézügyesség, finommotorika fejlesztése, esztétikai érzék fejlesztése

5. Tojásfa készítése

Tojások kinyírása előrajzolt papírból. A kinyírt tojásformákat színes ceruzával kiszínezzük. Az előre kinyírt faformára színezés után felragasztjuk a színes tojásokat.

- *Fejlesztett kompetenciák:* pontosság, esztétikai érzék, kitartás, színdinamika fejlesztése

6. Nyúl készítése kifújt tojásból, színes papírból és kartonból

- *Anyagszükséglet:* egy nagyobb és egy kisebb talpalaklemez, egy nagyobb és egy kisebb fülalaklemez, kifújt tojások, ragasztó, barna és világosbarna színes papír, fehér karton, színes filctollak, tojástartók, ollók

- *A munka menete:* A nagyobb talpat először fehér kartonon rajzolják körbe a gyerekek, másodszor pedig barna színes papíron. A kisebb talpat világosbarna színes papíron rajzolják körbe, a nagyobb fület barna színes papíron. A kisebb fület ismét világosbarna papíron rajzolják körbe. Mindegyiket kinyírják, és a fehér talpra először ráragasztják a nagyobb majd a kisebb talpat. A fülekkel ugyanez történik. Színes filctollal rárajzoljuk a tojásra a nyuszi arcát. A talpára ragasztjuk a tojástartóból kivágott vastag, tartó kartont

- *Fejlesztett kompetenciák:* kézügyesség, finommotorika, esztétikai érzék fejlesztése

7. Húsvéti dekoráció: parafatojás színezése, szalvétakép készítése

- *Anyagszükséglet:* Parafatojás, filctoll, szalvéta, karton, olló, ragasztó, kőhatású tapéta

- *Munka menete:* Parafatojást tetszés szerint kiszínezzük filctollal. Szalvétát ragasztása kartonra és keretezése.

Szent György nap

(Április)

EREDETE: Szent György ókeresztény vértanú volt.

A legenda szerint egyszer egy pogány város mellett ment el. Ebben a városban egy szörnyű nagy sárkány tizedelte a népet. Min-

den esztendőben elvitt magával egy leányt a poshadt tó fenekére. Amikor Szent György arra ment, éppen a király leánya volt soron. György vitéz legyőzte a pusztító sárkányt, így megmentette a várost a pusztulástól. A király leánya ezután keresztény lett. A győzelem után az emberek templomot építettek Szűz Mária és Szent György tiszteletére. Oltára alatt forrás fakad, ami minden betegséget meggyógyít. Később Szent György levette vitézi ruháját és mindenét szétosztotta a szegények között. Börtönbe vetették, megkínozták, szenvedésében Jézus vigasztalta. A nyolcadik napon fejét vették. Gyilkosát tűz pusztította el. Szent György alakját idézik meg azok a népmesék, amelyekben a vitéz legyőzi a sárkányt, s megmenti a királylányt. A középkorban Szent György volt a lovagok védőszentje, később a lovas katonáké és a cserkészeké. Ő a fegyverkovácsok, vándorlegények, a lóval foglalkozó parasztok védőszentje, a lovak őrzője. Görög neve: Georgius, parasztot jelent. György a gonosz elűző táltos. Ő szabadítja ki a földeket a tél rabságából. A Szeged környéki gyerekek így hívogatják Szent Györgyöt:

„Süss föl nap,
Szent György nap,
kertjük alatt
egy-két bárány
majd megfagy.
Terítsd le a köpönyegedet,
adjon Isten jó meleget happ.”

E kiáltás után egyszerre guggoltak le a földre családtagok a napot. Szent György a kikelet ünnepe, e napon hajtják ki a jószágot a mezőre, ahol egészen Szent Mihály napjáig, szept-

ember 29-ig maradnak. Tüzet és vizet is szenteltek a templomban e napon. A Szent György napi eső aranyat ér. E napon misét mondanak az anyaföld áldásáért, alkalmas időjárásért. Nyáron aratáskor szalmából aratókoszorút készítettek a Tolna megyei Bátán. Az aratókoszorút Szent György vitéznek nevezik. Határt jártak e napon, végigmentek a falu határán, s felújították a határjeleket. Zala vidékén, e napon szentelték meg a szőlőket és a vetést. A legények megtisztították a pap kútját és a mezei kutakat, forrásokat. Azt tartották, hogy a mezei forrás kutakból csak Szent György napja után szabad inni és itatni. E napon választották meg az új falubírókat és a sekrestyést. Este mulatságot tartottak, dudaszóra járták a táncot.

A TÉMA LEBONTÁSA, TEVÉKENYSÉGGJAVASLATOK

- A hagyomány megismerése
 - Kézműves foglalkozások
 - Népi gyermekjátékok
 - Dalok, mondókák, táncok tanulása
- **Személyes kompetenciák:** kitartás, megbízhatóság, felelősségtudat fejlesztése, érzelmi, hitbéli és morális biztonság megalapozása
 - **Társas kompetenciák:** kapcsolatteremtő készség, közösségépítő készség, segítőkészség, motiváló készség fejlesztése, viselkedési minták közvetítése
 - **Kommunikációs kompetenciák:** fogalmazó készség, következtetési képesség, előadói készség fejlesztése

MEGVALÓSÍTÁSI TEVÉKENYSÉGGJAVASLATOK:

Szent György napi műsorterv

Egy nagyon régi legenda szerint, Krisztus születése után 200 évvel élt egy nagy vitéz, a neve György herceg volt. Okosságáról és bátorságáról volt messze földön híres. Ebben az időben élt egy szörnyűséges sárkány, aki elrabolta a világ legszebb királylányát. A világ minden pontjáról érkeztek a bátrabbnál bátrabb

lovagok, hogy a királylányt kiszabadítsák, se sajnós egyik sem járt sikerrel. – Itt maradsz, és örökre a foglyom leszel! A királylány csak sírt-rítt egész álló nap. – Senki nem tud engem megmenteni! Itt fogok elpusztulni! Egyszer aztán György herceg levelet kapott, melyet a királylány időse anyja írt. „Kedves György lovag! Kérlek, szabadítsd ki egyetlen leányom, s tiéd egész királyságom! Az Óperenciás tengeren is túl, egy hatalmas sárkány tarja fogva! Száz vitéz ment már a megmentésére, de egyik sem járt sikerrel! Te vagy az utolsó reménységem!” – Ez ám a nekem való feladat! Azonnal a királylány megmentésére indult.

Hosszú és erőt próbáló harc után tényleg legyőzte a sárkányt, akit addig még senki nem tudott. – Én a tiéd, te az enyém, kedves György lovag! – sóhajtott a királylány. – Életem-halálom, kezedbe ajánlom! – térdelt le elé a herceg.

S ettől fogva nevezték őt Sárkányölő Szent Györgynek, és a mai napig ismerik a nevét az egész világon.

(Gergel és Tilinkós- zene indul)

Hajdan ez évkezdő nap volt, a tavaszi nap-
égyenlőséget és az újjáéledő természetet
ünnepele. Itthon is számos tavaszi, évkezdő
szokás fűződik ehhez a naphoz. Ősi pásztorün-
nep. A juhászok, akik már a jószág kihajtására
készülődtek, így köszöntötték egymást április
második felében:

- Áldott a Szent György!
- Átkozott a Szent Mihály!

Mert az április 24-ei Szent György nap az
igazi meleg nyitányát jelölte, míg a szeptem-
ber végi Mihály nap ennek a végét. A jószágot
nyírfaággal veregették meg, láncon, fejszén,
ekevason, tűzőn, gazdaasszony kifordított kö-
tényén hajtották át. Ez után fokhagymafűzért
kötöttek a nyakukba, hogy ne fogjon rajtuk a
rontás. A házat, az ólat, az istállót körülfüs-
tölték, zöld ágat tűztek ki, s felfordított seprűt
tettek az ajtó elé, hogy kint rekedjenek az
ártó szellemek. Kora hajnalban az asszo-
nyok lepedővel szedték fel a harmatot a me-
zőn, s azt kicsavarva megittatták a tehenek-
kel, hogy sok tejet hozzanak. A lányok aznap
szentgyörgyharmattal mostak arcot, hogy szé-
pek legyenek. A Szent György éjjelén gyűjtött
gyógyfűvek varázslattal bírtak. Ekkor fogadták
a pásztorokat, a cselédeket, a falubírákat, a
hegymestereket és a csőszöket, kiknek szolgál-
ata kerek egy esztendeig tartott. *(a szerep-
lők megtesznek egy kört, s kalapot emelnek*

a közönség felé) Ilyenkor tartották a tavaszi
méregtelenítő kúrákat is, melyekhez ilyen ta-
nácsokkal szolgálták:

- Ne egyél semmiféle gyökeret!
- Tiszta bort igyál!
- Ne tehénhúst egyél, hanem kecskét, bárányt, tyúkot, vagy halat!
- Fürödj meg!
- Ha a hölgyek karcsúak akarnak maradni, friss levegőt és zengő fülemüleszót tanácsolok!
- Tiszta ruhát vegy!

Ekkor rostázott tarkababból kiolvasták a tol-
vajokat és azokat, akik a jószágot meg akarták
rontani. Ezért az emberek a nyakukba akasz-
tott zacskóban, vagy a zsebükben néhány szem
babot hordtak a rontás ellen.

Süssön a nap rátok,
Ne fogjon az átok!
Egészség, szeretet, bőség
Vegyen téged körbe,
Az Új Esztendőben
Isten vegyen öle!

Most mindenki vegyen egy szem babot, csús-
tassa a zsebébe, nehogy banya, rontás, szellem
kússzon beléje! Egészségetekre!

Kört formál a tánchoz és indul a zene
(Transylmania: Este jó), majd a végén meg-
hajol mindenki.

KÉZMŰVES FOGLALKOZÁSOK LEÍRÁSA

Nemezlabda készítése:

Száraz gyapjúból készítsünk egy szilárd magot,
majd kihúzatott gyapjúsálakkal borítsuk
be. Minél gondosabban és egyenletesebben
végezzük ezt a lépést, annál szebb eredményt
fogunk kapni. Kb. olyan nagy lesz a kész go-
lyó, mint amilyen erősen a száraz gyapjút ősz-
sze tudjuk kezünkkel nyomni. A száraz golyót
könnyedén görgessük tenyerünkben, majd
újából és újból kézmeleg szappanos vízbe me-
rítsük be, és úgy folytassuk a görgetést. Moz-
dulataink legyenek könnyedek és óvatosak, és
ügyeljünk arra, hogy ráncokat ne nemezeljünk
golyónkba. Ha már azt érezzük tenyerünkben,
hogy szilárdul a golyónk, akkor kezdjük a go-
lyó erőteljesebb görgetését. Ekkor jöhet a forró
víz és a durva alátét is, ezzel gyorsíthatjuk a
nemezelési folyamatot. A kész golyó szilárd és
kemény, labdázhatunk is vele.

- *Fejlesztett kompetenciák:* finommotorika, tervezés, türelem

Báránka készítése:

- *Anyagszükséglet:* alaklemez, méretre vágott, félbe hajtott barna rózsaszín, fekete kétoldalas karton, ceruza, vatta, ragasztó, olló, mozgó szemek

- *Elkészítés menete:* A kétoldalas kartonra rajzoljuk az alaklemez segítségével a bárányt és a füleket. (15. melléklet), kivágjuk a bárányt és a füleket, ráragasztjuk a szemet és a füleket, a vattából kis golyókat formázunk, s a beragasztózott testre helyezzük azokat. Kis papírszalagot ragasztunk belülről a bárány testére, hogy ne nyílhaszon szét teljesen felállításkor. Talpára állítjuk a báránykát.

- *Fejlesztett kompetenciák:* megfigyelőképesség, felfogóképesség, manuális képesség, türelem, precizitás, körültekintés, elővigyázatosság, a környezet tisztán tartása.

Körmönfonás

A régi mesterségek közül az egyik a fonás, melyet ma is megtaníthatunk a gyerekeknek. Ennek egyik közkedvelt változata a körmönfonás. Őt egyforma hosszú fonalat vágunk, melyet a végüknél egy csomóval rögzítünk. Felerősítjük egy szék támlájára, a fonalakat pedig meghatározott sorrendben a gyerekek ujjára. Az ujjak megfelelő sorrendben való mozgatásával zsinórt tudunk készíteni. Színek és a sorrend kombinálásával különböző mintákat hozhatunk létre. Régen ezzel a módszerrel készítették a paszományokat is.

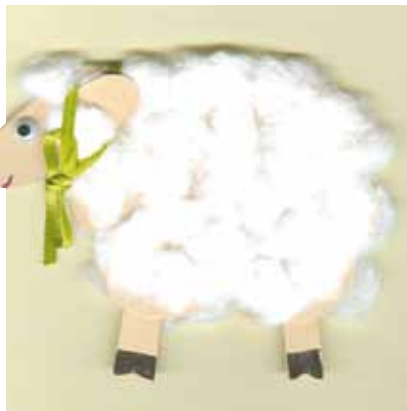
- *Anyagszükséglet:* különböző színű és minőségű fonalak, attól függően mit szeretnénk belőle készíteni.

- *Fejlesztett kompetenciák:* kézügyesség fejlesztése, kitartás fejlesztése, türelem fejlesztése

Álló és mozgó lovak alakjának elkészítése–Szent György lova

- *Felhasznált anyagok:* dekorgumi lapok, mozgó szemek, színes rafia, filctoll, kőhatású tapéta

- *Munka menete:* Az alaklemezeket körberajzoljuk, és kivágjuk a lovat Ráragasztjuk a

farkat és a szemeket. Színezzük a patákat. Igény szerint keretbe foglaljuk / kőhatású tapéta/.

- *Fejlesztett kompetenciák:* rajzképesség, megfigyelőképesség, kreatív gondolkodás, ötletgazdagság, igényesség fejlesztése, empátia és toleranciaszint emelése, kompromisszumkészség szintjének emelése páros és kiscsoportos munkák során, munkafolyamatok logikus sorbarendezésének fejlesztése

Rajzkészítés és rajzkiegészítés

Szent György lova legendája alapján

- *Anyagszükséglet:* rajzlapok, fénymásolt A/4 lapok a kétfajta sárkány alakjával, színes és grafit ceruzák, fekete filcek, tűfilcek, Paulo Ucello: Szent György, a sárkányölő című festményének reprodukciója, a Budavári Szent György szobor fotójának fénymásolata, színes, középkori pajzs rajza Sárkányölő Szent Györgyről.

- **Rajzkészítés:** Paulo Ucello: Szent György, a sárkányölő című festménye alapján egy új, saját ötlettől vezérelt alkotás létrehozása, technika: színes ceruzarajz vagy grafika.

Rajzkiegészítés: Kétféle sárkány alakját ráfénymásoltam egy A/4 lapra. A gyerekeknek ki kellett egészíteni a képet György lovag és a király lány alakjával. Az alkotó fantázia előhívását Sárkányölő Szent György Budavári szobrának és egy középkori, színes pajzs képeinek fénymásolata segítette.

- **Technika:** fekete vagy tűfilc rajz
- **Fejlesztett kompetenciák:** figyelem, összpontosítás és emlékezőképesség fejlesztése.

Népi gyermekjáték neve: Gyufázás

- **Kellékigény:** 1 db kötél (kb. 5 m), 1 gyufásdoboz

Két csapatot alakítunk. A pályát kijelöljük, megjelöljük a felezővonalat. A csapatok játékosai rendelkeznek 1-1 sorszámmal. A játékvezető a felezővonal (kötél) közepére helyezi a gyufásdobozt. **Pontszerzési lehetőség:** a vezető hangosan kiált egy számot. Aki hallja a saját számát, gyorsan a gyufásdoboz felé szalad és megpróbálja azt elkapni. Természetesen az ellenfél csapatában is van ilyen szám. Azé a pont, aki elviszi a dobozt. Addig játszunk, míg valamelyik csapat nem ér el 10 pontot.

- **Fejlesztett kompetenciák:** ügyesség, gyorsaság, kreativitás fejlesztése

Kockajáték

Átlóra játszás: 3 dobókockával kell játszani. Egyszerre kell a dobókockákat eldobni, csak azok a pontok érvényesek, ahol a pöttyök átlósan vannak, tehát a 3-as és az 5-ös ér pontot. Minden játékos 10-szer dobhat. Az győz, akinek a legtöbb pontja gyűlik össze.

- **Fejlesztett kompetenciák:** kitartás, számolási készség, kudarctűrő képesség, türelem

Íjászat

A gyerekek először megismerkednek az íjászat alapjaival. Kezükbé foghatják a ma használatos sportíjakat, és megfoghatják a hagyományos íjakat is. Megtapasztalhatják, hogy melyiket mennyire nehéz megfeszíteni, és azt is, hogy nem is olyan könnyű célba találni. Az időbe nagyjából 3 lövés fér bele, ennyi jut egy gyermeknek, aki ügyesebb, megpróbálhat kikötözött lufira is rálőni. A balesetek megelőzése miatt egyszerre csak egy gyermek lőhet, a többiek egy sorban mögötte állnak és figyelhetik, a foglalkozást tartó pedagógus pedig a célzó gyermek mellett áll.

- **Fejlesztett kompetenciák:** általános tanulási képesség, figyelemmegosztás, kudarctűrő, állóképesség, pontosság, kitartás fejlesztése

Népmese feldolgozása dramatizálással

Juhász Gyula Magyar népmesék című kötetből a Rózsavitéz c. mese feldolgozása.

A népmese meghallgatása, ismerkedés a mesével, rövid beszélgetés, érzelmi megközelítésből. Mi tetszett, nem tetszett, melyik szereplővel tudtál azonosulni? Milyen helyszínek voltak? Milyen szereplők voltak? A színjátszás kellékeinek megnézése, hangos érthető és kifejező beszéd. A népmese szerepeinek kiosztása, gyermekszámtól függően a helyszínek is kiosztásra kerülnek. A mese újbóli elolvasása, a szereplők figyelik, hogy mit kell eljátszaniuk, mi lesz a szövegük a szerep szerint. Eljuttatjuk a mesét.

- **Fejlesztett kompetenciák:** előadói képesség, megfigyelő képesség, utánozó képesség, problémamegoldó gondolkodás fejlesztése, figyelemmegosztás, interperszonális rugalmasság, helyzetfelismerés, kommunikációs rugalmasság, nyelvhelyesség, prezentációs készség, kompromisszumkészség, konfliktusmegoldó készség, fogalmazó készség fejlesztése, kreativitás

Pünkösd

(május)

EREDETE: A húsvét utáni ötvenedik napon, vásárnap ünnepli a keresztény világ a Szentlélek eljövételét és egyben az Egyház megalapítását, azaz pünkösöd napját. Pünkösöd minden évben május 10-e és június 13-a közé esik. Pünkösöd napjára minden felébred. A nagy nyári munkák előtt köszöntötték az új életet, imádkoztak a bő termésért, gyermekáldásért. A templomokban évről évre megemlékeztek erről a napról. A szentlélek jelképeként fehér galambot repítettek szabadon. Néhány faluban még ma is élnek a pünkösdi hagyományok, játékok. Magyarországon a pünkösöd ünneplésében keverednek a keresztény illetve az ősi pogány hagyományok. Az egyik ilyen hagyomány a pünkösdi királyválasztás. A legények különféle ügyességi próbákon „küzdenek” meg egymással. Aki a legügyesebbnek bizonyul, és megnyeri ezeket a játékokat, ő lesz a pünkösdi király. Megválasztása után 1 évig ő „uralkodott”, azaz ő parancsolt a többi legénynek, az ivóban ingyen ihatott, minden lakodalomra, mulatságra meghívták. Szokás volt a pünkösdi királynéválasztás is. A királyné feje fölé kendőből sátrat formáltak és így járták sorba a falu házait. Rózsát hintettek, köszöntőt mondtak, amelyek a termékenységarázslások sorába tartoztak. Énekeltek, táncoltak, adományként pedig almát, diót, tojást és olykor néhány fillért kaptak. Az ünnepi hagyományok az étkezésben is megjelentek. A paraszt családoknál is ünnepi ételek kerültek az asztalra.

Egyébként húst ritkábban ettek, de a juhtartó vidéken nem csak húsvétkor, hanem pünkösöd napján is fogyasztottak bárányt, birkapörköltet. Máshol inkább marhahúst, baromfit ettek. Szintén kötelező volt valamilyen édes kalács készítése. Világszerte híres hagyomány a csíksomlyói búcsú, a székelyek nagy ünnepe. Ennek története 1567-re nyúlik vissza, amikor is a székelyek legyőzték János Zsigmond seregeit a Hargita Tolvaj-hágójánál. A világ minden tájáról a győzelem emlékére kezdtek el a hívők a kegytemplomhoz zarándokolni. Manapság már 5-6000 hívő is eljön a legtávolabbi helyekről is. Csángók, székelyek, magyarok együtt imádkoznak a Szűz Anyához. A csíksomlyói búcsút gyakran nevezik a magyarság találkozójának.

A TÉMA LEBONTÁSA, TEVÉKENYSÉGJAVASLATOK

- Kézműves foglalkozások
- Népmesevilág megismerése
- Műsor megtekintése
- Népi játékok megismerése
- Népdalok tanulása

FEJLESZTÉSI TERÜLETEK

- *Személyes kompetenciák:* kitartás, figyelem-megosztási képesség fejlesztése, érzelmi, hitbéli - és morális biztonság megalapozása
- *Társas kompetenciák:* kapcsolatteremtő készség, közösségépítő készség, segítőkészség, motiváló készség, viselkedési minták közvetítése, figyelemmegosztás, nyitott hozzáállás, szociális képességek fejlesztése
- *Kommunikációs kompetenciák:* fogalmazó készség, következtetési képesség, előadói készség fejlesztése

MEGVALÓSÍTÁSI TEVÉKENYSÉGJAVASLATOK

Pál, Kata, Péter, jó reggelt- kánon

Pál, Kata, Péter, jó reggelt,
Már odakinn a nap felkelt,
Szól a kakasunk, az a nagy tarajú
Gyere ki a térre kukurikúúúúú.

Hajnal Anna: Virágokról vers

Szél járt a kertben
Reggeltől estig,
mikor az órák
A bimbókat festik,
Tegnap még zárva,
Kinyílnak mára,
Violakék és
Rezedasárga.
Pünkösdi rózsza
Nyit virradóra,
Bíborszirmra
Méhecske száll,
Majd forró délre
Kinyílik félve
És illatban áll a
Liliomszál.

Két szál pünkösdrózsza (szóló)

Két szál pünkösdrózsza,
Kihajlott az útra,
El akart hervadni,
Nincs ki leszakítsa.
Nem ám az a rózsza,

Ki a kertben nyílik,
Hanem az a rózsza,
Ki egymást szereti.
Nem szeretlek másért,
Két piros orcáért,
Szemed járásáért,
Szád mosolygásáért.

Pünkösöd a Húsvétot követő 50. nap, mozgó ünnep. Eredetileg a zsidó nép ünnepe, legelőször a befejezett aratást ünnepelték. A keresztény egyházi ünnep története a következő: Krisztus mennybemenetele után, az 50. napon az apostolok összegyűltek, majd hatalmas zúgás, szélvihar támadt, s a szentlélek lángnyelvek alakjában leszállt a tanítványokra. Ekkor Péter prédikálni kezdett, beszédére sokan figyeltek, követték, megalakultak az első keresztény gyülekezetek. Pünkösöd tehát az egyház születésnapja.

Csujogatós (lányok-fiúk)

Pünkösöd napján születtem,
Kék nefejejcs a nevem,

Az én nevem kék nefelejcs
Engem rózsám el e felejts.
Ne felejts el kedvesem
Ne felejts el sohasem.

A pünkösdi királyt a legények közül választják ügyességi versenyeken. Gyakoriak a lovas versenyek, különféle ügyességi próbák, küzdelmek. A pünkösdi király megválasztása után 1 évig uralkodott, azaz ő parancsolt a többi legénynek, az ivóban ingyen ihatott, minden lakodalomra, mulatságra meghívták.

Mi van ma?(ének)

Mi van ma, mi van ma?
Piros pünkösdi napja.
Holnap lesz, holnap lesz,
A második napja.
Jó legény! Jól megfogod
Lovadnak kantárját!
Hogy el ne tapossa
A pünkösdi rózsát!

Jöttem karikába
Jöttem karikán, kicsi taligán,
Három véka fülemüle énekel a fán.
Kordé, kocogó taligakerék,
Három véka jókívánság,
áldjon meg az Ég!

Szokás volt pünkösdi királynét is választani a falubéli kislányok közül. A királyné feje fölé kendőből sátrat formálnak a többiek, így járkál sorba a falu házait, ahol rózsát, virágot hincsenek az udvarra. Köszöntőt mondanak, mely

tulajdonképpen a termékenységvarázslások sorába tartozik. Énekelnek, táncolnak, adományként pedig almát, diót, tojást, esetleg néhány fillért kaptak.

Vargák ablaka-mondva

lányok: A Vargáék ablakja,
Rózsából van kirakva, kirakva
Kirakva, kirakva, de kirakva.
Azért van az kirakva:
Garzó Péter jár ide, jár oda,
Jár ide, jár oda, de jár oda.
fiúk: Hej, te Julcsa, gyere ki!

Vár már Péter ideki, ideki,
Ideki, ideki, de ideki!
Kör közepén álló lány:
Tudnám én azt, ha várna,
Mert a szívem libegne, dobogna,
Dibegne, dobogna, de dobogna.
Ének, tánc

Ettem szőlőt, most érik, most érik, most érik.
Virág Erzsit most kéri, most kéri, most kéri.
Kihez ment a levele? Garzó Pista kezébe.
Hej, rica, rica, hej, Pista te!

Lány és a király felelgetőse:

király: Hess páva, hess páva,
Királyné pávája!
Ha én páva volnék,
Jó reggel felkelnék.
lány: Jó reggel felkelnék,
Folyóvízre mennék,
Folyóvizet innék,

király: Gyöngyharmatot szednék.
Szárnyam csattogtatnám,
Szép tollam hullatnám,
Szép leány felszedné,
Kalapjába tenné.
Az ő édesének,
Bokrétának tenné.
A pünkösdi rózsza,
Kihajlott az útra,
Gyere be viola,
Szakassz egyet róla!

lány: Én már szakasztottam,
El is szalasztottam,
De még szakasztanék,
Ha jóra találnék.

király: Ha jóra, ha szépre,
Régi szeretőmre.
Hess páva, hess páva,
Királyné pávája!

lány: Lúdjaím, lúdjaím
Tizenketten vagytok.
Mind a tizenketten
Hófehérek vagytok.

Elhozta az Isten piros pünkösdi napját-ének
Elhozta az Isten piros pünkösdi napját,
Mi is meghordozzuk királyné asszonykát.
Piros Pünkösdi napján, mindenen újulnak,
A kertek, a mezők, virágba borulnak.
Én kicsike vagyok, nagyon nem szólhatok,
Mégis az Istennek dicséretet mondok.
Ki akarok nyílni, mint pünkösdi rózsza,
De ki nem nyílhatok, csak úgy illatozok.
Áldott szép Pünkösdi-vers
Áldott szép Pünkösdi-nek gyönyörű ideje,
Mindent egészséggel látogató ege,
Hosszú úton járókat könnyebbítő szele!

Reviczky Gyula: Pünkösdi-vers
Piros pünkösdi öltözik sugárba,
Mosolyogva száll le a világra.
Nyomában kél édes rózsza-illat,
Fényözön hull, a szívek megnyílnak.
Hogy először tűnt fel a világnak:
Tüzes nyelvek alakjába' támadt.
Megoldotta apostolok nyelvét,
Hírdetése a győzedelmes eszmét.
Piros pünkösdi, juttasd tiszta fényed'
Ma is minden bászódó szívének,
Hogy ki tévelyg kétségbe', homályba':
Világító sugaradat áldja.
Habozóknak oldjad meg a nyelvét,
Világosítsd hittel föl az elmét.
Hogy az eszme szívből szívbe szálljon,
Diadallal az egész világon!
Piros pünkösdi, szállj le a világra,
Taníts meg új nyelvre, új imára.
Oszlasd széjjel mindenütt az éjet,
Szeretnek sugara, Szentlélek!

KÉZMŰVES FOGLALKOZÁSOK LEÍRÁSA

Pünkösdi koszorú készítése

- **Munka menete:** a virágokat kivágjuk a dekorgumiból. Tervezés után egymásra ragasztjuk.
- **Fejlesztett kompetenciák:** türelmesség, önállóság, variációkészség fejlesztése. Rózsza hajtogatása
- **Elkészítés menete:** leírás szerint meghajtogatunk 4 rózsát. Szárat, levelet is hajtogatunk. A szárra ragasztjuk a rózsákat, az egészet egy lapra.
- **Fejlesztett kompetenciák:** kézügyesség, kreativitás fejlesztése

Óriás virág készítése batikolt papírból

Ez a látványos és maradandó virág kitűnő ajándék lehet ballagásra, pedagógusnapra, vagy névnapokra, születésnapokra. Kevés alapanyagból a kezdők és a hobby technikákkal csak most ismerkedők is nagyon ügyesen elkészíthetik. A látvány magáért beszél.

- **Elkészítés menete:** A drótokat a csípőfogóval a megadott méretre vágjuk. Vágunk le a porzónak szánt papírszalagból egy ujjnyi vastag csíkot. A ragasztóval a papírszalagot megkenjük és ezt rátekerjük a drótra. A ragasztó a kéz melegétől gyorsabban köt. Az így elkészített színes drótok végét tekerjük be csigavonalban a csípőfogó segítségével úgy, hogy kb. 10 cm egyenesen maradjon. A kész porzókat

kötözzük jó erősen a tiplifa végéhez, majd a zöld batikolt papírcsíkkal ragasszuk és tekerjük végig a szárat szorosan. A virág szirmait szabjuk ki (2 db 22x25 cm, 2 db 22x45 cm, 2 db 22x70 cm). A felső sarkukat gömbölyítsük le. A szirmok íves felét kétszer hajtsuk vissza 7-8 mm szélességben, mintha beszegnénk. Fontos, hogy kövessük hajtogatással az ívet. Nem baj, ha ráncos lesz, de ne nagyoljuk el a hajtogatást, mert akkor szögletes lesz a szirm szélé. Először a két kisebb szirm alsó részét ragasztózzuk be kb. 3 cm szélesen, ráncoljuk össze és ragasszuk a porzók tövére a szárra, egymással szembe helyezve. Fogjuk rá szorosan, amíg a ragasztó meg nem köt (pár másodperc). Ugyanígy járunk el a többi szirmmal is növekvő méretben haladva. Ügyeljünk arra, hogy egy-egy szirmopárt mindig az előző pár felétől indítsuk, hogy formás legyen a virág. Vágjuk ki a zöld csészelevelet. Középen csináljunk rajta egy 1x1cm-es lyukat, így felszúrhatjuk a szárra és ragasszuk a szirmok alá. A kilógó szirmlevelek alját takarjuk el a zöld papírcsíkkal és ragasszuk fel a kivágott leveleket is a szárra.

• **Fejlesztett kompetenciák:** kézügyesség, esztétikai érzék fejlesztése

Virágdíszes koszorú készítése

(17. melléklet)

• **Az elkészítés menete:** Az alaklemezek körbe rajzolása után színes papírból kinyírjuk a virágok elemeit /virágszirom, közép, levél/. Összeragasztjuk a virágokat /4-6 virágot/. A zöld karton két szélét mindkinek a fejéhez méretezve tűzőgéppel összetűzöm. Az elkészített virágokat egyenletesen elosztjuk a koszorún. Ceruzával bejelöljük a virágok helyét. A

virágokat a megjelölt helyre ragasztjuk.

• **Fejlesztett kompetenciák:** manuális képesség, megfigyelő képesség, önállóság

5. Népi játékok: Adj király katonát!

• **A játék menete:** Két azonos létszámú csapatban állnak fel egymással szemben a gyerekek. A játszótér szélén kb. 20 lépés távolságra helyezkednek el és karjukat széttárva összefogódnak hosszú láncban. Az egyik csapat játékos a átkiált:

- Adj király katonát!
- Nem adok!
- Ha nem adsz, szakítok!
- Szakíts, ha bírsz!

Ekkor a futó nekiiramodik és próbál valahol áttörni. Ha sikerül, akkor 2 gyerek átmegy vele a másik csapatba. Ha megakadt, akkor ő marad ott. Egy idő múlva meg lehet számolni, hogy hol állnak többen. Azok a győztesek.

• **Fejlesztett kompetenciák:** stratégiai készség, ügyesség, szabálytudat fejlesztése

Népmese feldolgozása bábozással

Juhász Gyula: Magyar népmesék című kötetből A három vándorló c. mese feldolgozása.

A népmese meghallgatása, ismerkedés a mesével, rövid beszélgetés, érzelmi megközelítésből. Mi tetszett, nem tetszett, melyik szereplővel tudtál azonosulni, melyik volt elfogadhatatlan számodra?

• **Bábtechnikák megtanulása:** Bejövetel, kimenetel, fekvés, ülés, beszéd. A népmese szerepeinek kiosztása, gyermekszámtól függően a díszletek is kiosztásra kerülnek. A mese újbóli elolvasása, a szereplők figyelik, hogy az általuk választott szereplőnek mik a feladatai, szövegei. A mese eljátszása.

• **Fejlesztett kompetenciák:** adekvát metakommunikációs készség, konfliktusmegoldó készség, előadói képesség fejlesztése

Pünkösdi királyválasztáshoz kapcsolódó ügyességi játékok

Két csapatot alkotunk, az egyikek a kékek, a másíkék pirosak lesznek. A játékosok a színüknek megfelelő szalagot kapnak a nadrágjukba. Rajta egy kijelölt területen belül megpróbálják megszerezni az ellenfél szalagját. Aki elveszíti a sajátját, az kiáll. Győz az a csapat, mely a legtöbb szalagot begyűjti.

• **Fejlesztett kompetenciák:** figyelem, szociális kompetencia fejlesztése

Felhasznált irodalom

KÖNYVEK:

- Biblia Szent István Társulat
- Czárán Eszter: Világnak Virága (Ősz),(Tél), (Tavaszi) Szerzői kiadás 2005.
- Dömötör Tekla: Magyar Népszokások
- Gabnai Katalin: Drámajátékok Helikon Kiadó Kft., 2005.
- Hozsanna Szent István Társulat
- Juhász Gyula: Magyar népmesék

ELEKTRONIKUS KÖNYVTÁR:

- Karácsony Molnár Erika: Jeles napok, ünnepi szokások.
- Mátyás Virág: Húsvéti versek, énekek
- Molnár V. József: Kalendárium Örökség Könyvműhely
- Népi hagyományaink iskolai és amatőr színpadon Hazánk Könyvkiadó 1995.
- Néprajzi lexikon Akadémiai Kiadó, Budapest 1977-1982.
- Óvodások, iskolások verseskönyve (válogatta Elek Mária)
- Papp Kornélia: Szájról szájra, kézről kézre Geobook Hungary Kft. 2006.
- Tarka-barka állatmesék – A nyuszik kirándulása, Pestalozzi kiadó

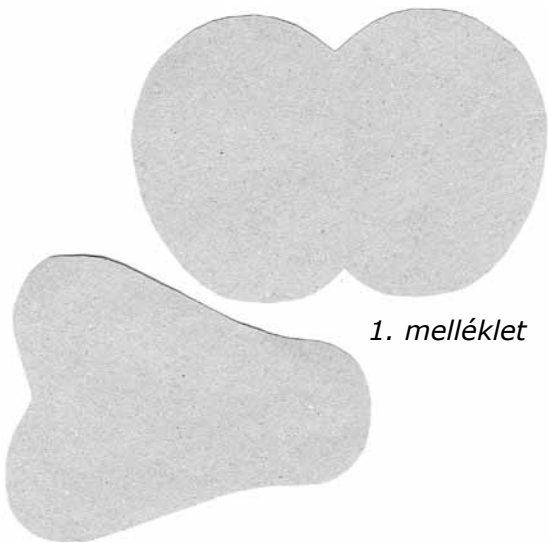
- Tátrai Zsuzsa-Karácsony Mária: Jeles napok ünnepi szokásai Planétás 1997.
- Ujváry Zoltán: Játék és maszk
- Varga Katalin: Gögös Gúnár Gedeon Móra Ferenc Könyvkiadó 1976.
- Weöres Sándor: Ha a világ rigó lenne
- Bújj, bújj zöld ág ... Népi gyermekjátékok Móra Ferenc Könyvkiadó 1976.
- Tarján Gábor: Mindennapi hagyomány Mezőgazdasági Kiadó 1984.
- Bellon Tibor-Fügedi Márta_Szilágyi Miklós: Tárgyalkotó népművészet Planétás 1998.

INTERNETES OLDALAK:

- [husvetilocsoloversek.network.hu/.../ húsvéti+versek?](http://husvetilocsoloversek.network.hu/.../)
- <http://minibusz.lapunk.hu/?modul=oldal@=1077683>
- <http://www.plebania.net/hittanterem/?op=vi ewalkat&akid=13>
- http://www.plebania.net/hittanterem/?op=view&k_id=279
- http://www.plebania.net/hittanterem/?op=view&k_id=790

Tartalomjegyzék

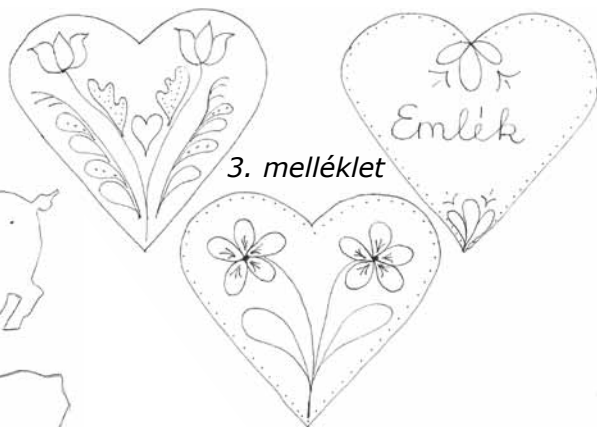
Iskolánkról röviden.....	5
Hagyományörzés az iskolában	6
Projekt-táblázat	7
Szent Mihály napja (szeptember).....	10
Szüret (október)	14
Szent Márton nap (november)	18
Luca napja, karácsony (december).....	24
Farsang (január)	34
Balázs napja (február 3.).....	41
Húsvét, kiszehajtás, villőzés (március)	47
Szent György nap (április)	54
Pünkösöd (május).....	58
Felhasznált irodalom	63
Mellékletek	64

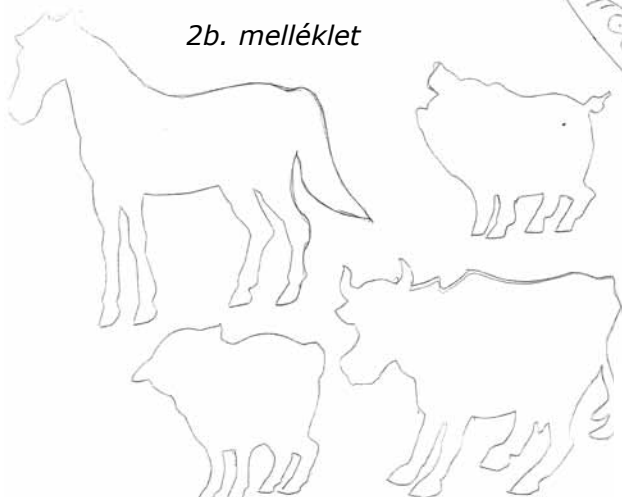
1. melléklet

2a. melléklet

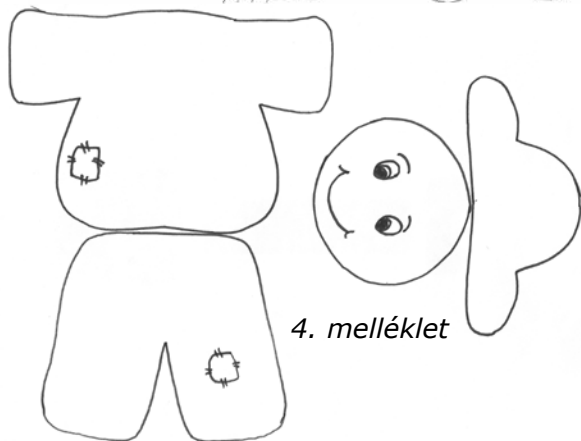

3. melléklet

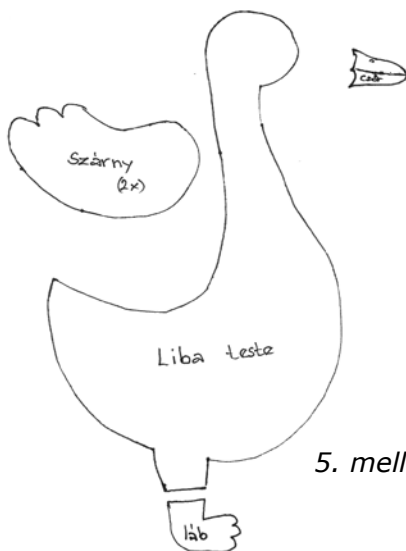

2b. melléklet

Liba

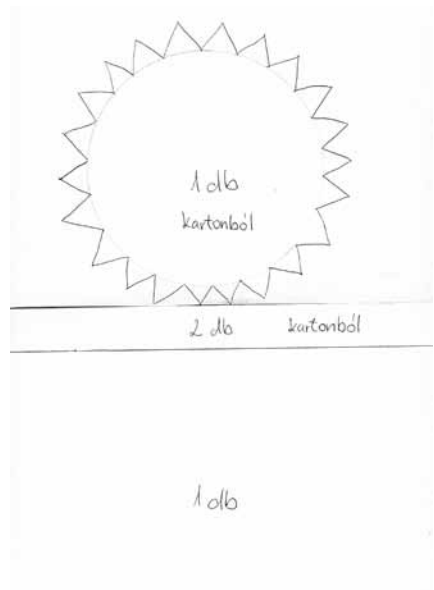

4. melléklet

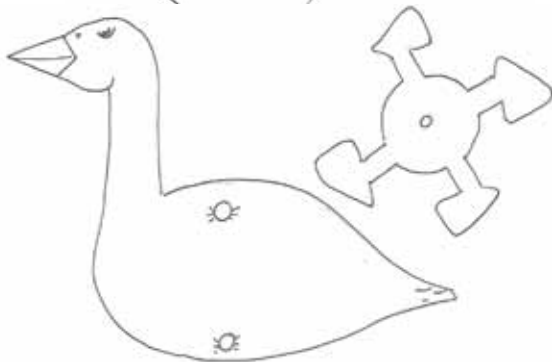

5. melléklet

7. melléklet

6. melléklet

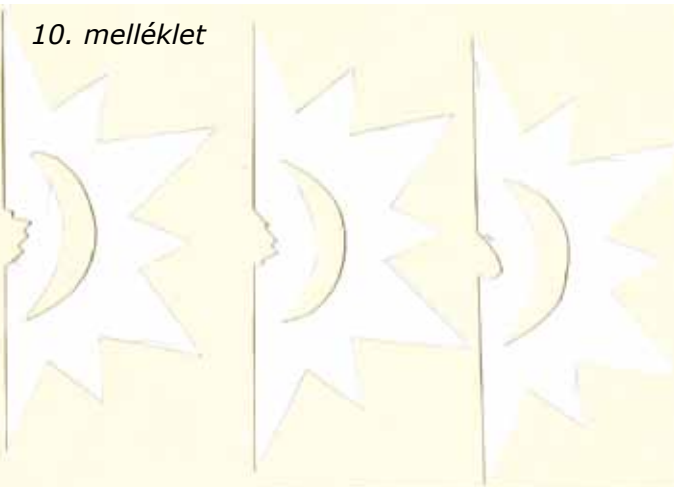

8. melléklet

9. melléklet

10. melléklet

11. melléklet

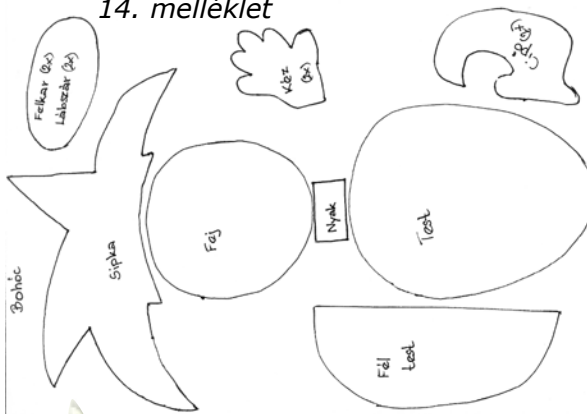
12. melléklet

13. melléklet

14. melléklet

15. melléklet

16. melléklet

17a. melléklet

17b. melléklet

